

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

BESLUT
SKÖTSELPLAN

Dnr 511-6890-05
Obj nr 10-02-093

2009-09-03

Skötselplan för naturreservatet Gö

Ronneby kommun

Innehållsförteckning

1 Syftet med naturreservatet.....	3
2 Beskrivning av området	4
2.1 ADMINISTRATIVA DATA	4
2.2 HISTORISK OCH NUVARANDE MARKANVÄNDNING.....	6
2.2.1 TOPOGRAFI, BERGGRUND OCH JORDARTER.....	6
2.2.2 MARKHISTORIK.....	6
2.3 OMRÅDETS BEVARANDEVÄRDEN	13
2.3.1 Geovetenskapliga bevarandevärden.....	13
2.3.2 Biologiska bevarandevärden.....	14
2.3.3 Kulturhistoriska bevarandevärden	17
2.3.4 Intressen för friluftslivet.....	17
3 Referenser	18
4 Planerad markanvändning och skötsel	19
4.1 GENERELLA RIKTLINJER	19
4.2 INDELNING I SKÖTSELOMRÅDEN.....	21
5 Mål och åtgärder för skötselområden.....	23
5.1 SKÖTSELOMRÅDE 1: SLÅTTERÄNGAR.....	23
5.2 SKÖTSELOMRÅDE 2. BETESMARK, ÖPPEN ELLER MED GLEST TRÄDSKIKT	25
5.5 SKÖTSELOMRÅDE 5. VÅTMARKER SOM OMFATTAS AV MYRSKYDDSPANEN	63
5.6 SKÖTSELOMRÅDE 6. BARRPLANTERING MED OMFÖRING AV TRÄDSLAG.....	64
5.7 SKÖTSELOMRÅDE 7. ÖAR	67
5.8 SKÖTSELOMRÅDE 8. MARINA OMRÅDEN	68
5.9 SKÖTSELOMRÅDE 9. ÖVRIGA OMRÅDEN	70
6 Friluftsliv och turism.....	74
6.1 BESKRIVNING	74
6.2 ÖVERGRIPANDE MÅL	75
6.3 ANLÄGGNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET	76
7 Utmärkning av reservatsgräns.....	76
8 Bränder och brandbekämpning	77
9 Jakt /Jakt och fiske	77
10 Tillsyn, dokumentation och uppföljning	78
10.1 TILLSYN ÖVER FÖRESKRIFTER	78
10.2 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	78
10.3 DOKUMENTATION AV SKÖTSELÅTGÄRDER	78
11 Kostnader och finansiering	78
12 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder.....	79

BILAGOR

- Bilaga 1: Reservatsbeslut från 2008-10-13
- Bilaga 2: Rödlistade arter
- Bilaga 3: Översiktskarta
- Bilaga 4: Reservatsgränser
- Bilaga 5: Kulturlämningar
- Bilaga 6: Historisk markanvändning 1915-1919
- Bilaga 7: Geografisk indelning
- Bilaga 8: Skötselområden
- Bilaga 9: Anläggningar för friluftslivet

Planförfattare: Lars-Göran Olsén, Ingegerd Erlandsson, Åke Widgren
 Medförfattare landdel: Mats Nicklasson
 Medförfattare marin del: Jenny Hertzman
 Medförfattare kulturhistoria: Thomas Persson

Beställningsadress: www.lansstyrelsen.se/blekinge
 Copyright: Länsstyrelsen i Blekinge län

Omslagsbild: Göhalvön sedd från luften, söderifrån. Bergslagsbild, flygfoto 2009-05-09.

Förord

Skötselplanen är ett praktiskt handlingsprogram för syftet och skötseln i ett naturreservat. Skötselplanens inriktning bestäms av syftet med reservatet och de föreskrifter som meddelats i beslutet. Till grund för denna skötselplan ligger gällande beslut från 2008-10-13, se Bilaga 1.

1 Syftet med naturreservatet

1. Bevara biologisk mångfald på land och i marin miljö:

- På landskapsnivå – bevara den biologiska mångfalden i Natura 2000-områdena Gö bokskog och Gömarken samt i området Boamossen som ingår i den nationella myrskyddsplanen.
- På landskapsnivå – bevara ett variationsrikt större lövskogsområde med god tillgång på gamla ekar, betade skogar med lång beteskontinuitet, ekhagar, äldre bokskog med inslag av andra ädla lövträd, ek-hasselskogar, ädellövskogar, havsstrandängar, hållmarker, sandfält, strandkärr, sumpskogar och kärr.
- På landskapsnivå – bevara vattenområden med väl fungerande lekbottnar för fisk.
- På landskapsnivå – bevara en exponerad öppen kust i Östersjön och en ytterskärgård med en mosaik av grund och undervattensklippor som sticker upp ur mjukbottnar med sand och finare sediment, samt skyddade grunda vikar med mjukbottnar.
- På samhällsnivå – bevara variation av växt- och djursamhällen inom de olika naturtyperna.
- På artnivå – bevara det mycket stora antalet rödlistade arter och andra för Blekinge ovanliga arter som förekommer i området.
- På genetisk nivå – bevara en god genetisk variation hos rödlistade och andra för Blekinge ovanliga arter i reservatet genom att möjliggöra att stora populationer av dessa arter kan leva i området.

2. Återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer:

- Återställa och nyskapa lövskog där granen självföryngrat sig samt på granplanterade ytor genom att ta bort gran och i huvudsak självföryngra lövskog.

3. Med beaktande av naturvärdena vårda värdefulla kulturhistoriska lämningar.

4. För det rörliga friluftslivet:

- Bevara och utveckla ett attraktivt område för friluftslivet genom att anlägga parkeringsplatser, rastplatser, stigar och vandringsleder.
- Bevara de befintliga kommunala badplatserna med parkeringsplatser vid Gökalv och Millegarne, med hänsyn tagen till naturvärdena.

2 Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Gö
Objektnummer	10-02-093
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2009-09-03
Natura 2000-beteckning	SE 041 0174, SE041 0175
Totalareal (ha)	Ca 1940
Landareal (ha)	Ca 500
Vattenareal (ha)	Ca 1440
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Blekinge län
Län	Blekinge
Kommun	Ronneby
Lägesbeskrivning	Ca 7 km SO Ronneby (se Bilaga 3)
Sakägare	Stina Werners Fond, Johan Pukes släktförening, Staten, Ronneby kommun
Fastigheter	Del av Göholm 1:1, 1:3, 1:4, 11:2, 13:1 och 22:1 (se Bilaga 4)
Servitut	Fortverket har servitut för väg, luftledning och underjordiska kablar till Göholm 1:3, 1:4 och 1:5 samt för väg till Göholm 22:2, Ronneby kommun för Göholm 14:1 och Stina Werners fond för Göholm 1:1 (ålfiske)
Samfälligheter	-
Nyttjanderätter	Johan Pukes släktförening: Väg till Pukeska gravkapellet Stina Werners Fond: Väg till badhuset, Jägarvillan, Nötanabben och Ällekås. Ledningsrätter för el- och teleledningar. Evert Karlsson: Rätt att använda en mindre kås i inre delen av Byrumaviken
Naturtyper	Areal (ha)
Skogsmark	Totalt ca 445 ha
Natura 2000-områden	132 ha
Gö Bokskog	20 ha, varav Näringsrik bokskog (9130) ca 12 ha Näringsrik ekskog (9160) ca 2 ha Utvecklingsmark mot *Lövsumpskog (9080) ca 2 ha
Gömarken	112 ha, varav Driftvallar (1210) ca 1,1 ha, Steniga stränder (1220) ca 10 ha, *Strandängar vid Östersjön (1630) ca 10 ha *Silikatgräsmarker (6270) ca 6,7 ha Öppna mossar och kärr (7140) ca 1,1 ha Trädklädda betesmarker (9070) ca 34 ha *Lövsumpskog (9080) ca 4,4 ha Näringsfattig ekskog (9190) ca 48 ha *Skogmyr (91D0) ca 5,6 ha

Övriga områden	Ekdominerad ädellövskog ca 220 ha *Lövsumpskog (9080) ca 1,2 ha Alskog 7,3 ha Tallskog 1 ha Badplatser ca 4 ha Gravfält 5,2 ha Alplanteringar ca 11 ha
Utvecklingsmark	Talldominerad naturskog ca 13,4 ha Granplantering att omföra till lövskog ca 49 ha i olika stadier
	*Prioriterade naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv
Prioriterade bevarandevärden:	
Markslag	Ädellövskog, stränder, halvöppen till öppen betesmark, alskog, alsumpskog, tallmosse, havsstrandäng slåtter och bete, badstränder, lagun, från vågexponering skyddat vatten till fullt exponerat vatten, ålgräsäng och övrig fanerogambevuxen botten, kransalsäng, tångskog,
Naturtyper	Alla lövskogar och naturliga tallskogar (se ovan)
Strukturer	Grova ädellövträd, senvuxna träd, innanmurkna träd, död ved, blottad sand, rev, lagun, ålgräsäng och övrig fanerogambevuxen botten, kransalsäng, tångskog,
Funktioner	Stora områden med förekomst av rödlistade arter knutna till äldre lövträd gör att vissa av dem finns i stora populationer, vilket ger goda förutsättningar för en långsiktig överlevnad för dessa arter och med en bibehållen genetisk variation. Goda rekryteringsområden för fisk.
<u>Arter</u>	
Rödlistade arter	126 kända rödlistade arter, se Bilaga 2
Tidigare rödlistade arter	54 kända arter, se Bilaga 2
Arter listade i EU:s fågeldirektiv	rördrom, sångsvan, salskrake, brun kärrhök, fisktärna, silvertärna, småtärna, nattskär, spillkråka, mindre flugsnappare, törnskata.
Arter listade i EU:s habitatdirektiv, annex 2	knubbsäl, gråsäl, större vattensalamander, läderbagge, ekoxe, hålträdsklokryp och citronfläckad kärrtrollslända.
Kulturmiljöer	Fornlämningar: gravfält, kolerabegravningsplats, bronsåldersrösen, kåsar, bytomter, rester av torpbebyggelse och husgrunder, lintork, stenmurar, fossila åkrar och odlingsrösen.

Friluftsliv	Badplatser Naturpedagogik Större sammanhängande område med höga upplevelsevärden Naturlighet Kulturhistoria Besöksobjekt Landskapsbild
Övrigt	Forskning Typlokal för Gömorän

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Det omkring 1 950 ha stora naturreservatet ligger i ett kustnära landskap och uppvisar tydliga spår av inlandsisens verkningar. Området består av en större halvö, och omfattar även ett stort vattenområde med både exponerade och skyddade vikar. Landdelen täcks till största delen av ädellövskog och trädklädda hagmarker.

2.2.1 Topografi, berggrund och jordarter

Stora delar av landområdet är flackt och ligger på en nivå av endast 5-10 meter över havet. Den högsta punkten, drygt 20 m.ö.h, är belägen på en bergsplatå strax söder om Nötanabben på halvöns norra del. Inom området finns också drumliner (strömlinjeformade moränkullar), som är utsträckta i nord-sydlig riktning. Litorinavallen som ligger på ca 8 meters höjd över havet är tydlig trots att den endast höjer sig någon enstaka meter över omgivningen.

Berggrunden inom naturreservatet utgörs av Blekinge kustgnejs, som i sin typiska utformning är en ljusgrå, finkornig kvarts-fältspatgnejs med utpräglad mineralorientering (skiffrighet). Berg i dagen är vanligt förekommande. De flesta hållmarksområdena uppvisar spår av inlandsisen i form av rundhällsbildningar och isräfflor.

Moränen är på delar av Göhalvön starkt svallad och bitvis mycket blockrik i ytan. Successiva övergångar mot rena svallsediment är vanliga. Morän finns dels ansamlad i drumliner och dels i ett vanligen tunt lager av bottenmorän av en typ som kallas Gömorän och som har sin typlokal på Göhalvön. Inom området finns även mer eller mindre tjocka lager av lera.

2.2.2 Markhistorik

Områdets läge och naturgivna förutsättningar med delvis skogbevuxna bergiga och stenrika områden gör att det utnyttjats extensivt som utmark med bete under lång tid. Möjligheten till fiske i havet har varit en viktig tillgång sedan lång tid tillbaka. De magra steniga moränmarkerna har efterhand utnyttjats intensivare för nyodling och koloniserats i tider av folkökning.

Trädslagen har invandrat till vårt land vid olika tidpunkter efter senaste istiden. Först etablerade sig pionjären björk, tätt följd av tall för 10 000 år sedan. Hassel, alm och ek följde efter och sedan kom lind och ask.

Eken tillhör alltså de ädellövträd som etablerade sig tidigt. Boken som invandrade så sent som för 3000-4000 år sedan spred sig bland annat till gamla betesmarker och hade sin största utbredning för 1000 år sedan. Granen däremot spred sig först under 1600-1700-talen norrifrån och dess naturliga sydgräns går över norra Blekinge. Tall har funnits med som ett naturligt träslag först i skogsbygden och efterhand även i landskapets södra delar vid kusten.

Att människor levde i området sedan lång tid tillbaka framgår av grop-keramiska fynd som gjorts vid Nötanabben och Byrum, fynd som sannolikt härrör från jägar- och fiskarbosättningar från yngre stenåldern (4100-1700 f. Kr.). I pollenanalyser från Bredasund finns indikationer på mänsklig påverkan på vegetationen under hela den Subatlantiska perioden (järnålder, ca 600 f. Kr. till idag). Pollendiagrammen visar att efter en igenväxningsperiod blev landskapet åter öppnare under vikingatid och tidig medeltid. Inslaget av gräs- och cerealpollen ökade liksom pollen av bok. Här märks bland annat björk, ljuskrävande växtarter, sädesslag och andra kulturväxter, medan ädellövträden i övrigt minskade. Från samma tid, yngre järnåldern, är det delvis undersökta gravfältet på Nötanabben med ett 90-tal synliga anläggningar. Gravfältet synes ha använts under perioden omkring 750-1050 e. Kr. och har troligen hört till en gårdsbebyggelse i grannskapet. På drumlinen söder om gravfältet ligger ett gravröse från bronsålder, som dock inte i första hand indikerar en bosättning utan snarast ska ses som en territoriemarkering. Strax väster om Kammarsvik finns lämningar efter möjliga medeltida säsongsbosättningar, så kallade tomtningar.

Även ortnamnen kan ge ledtrådar vid tolkning av det historiska landskapet. Namnet Gö nämns första gången i kung Waldemars jordebok 1241 och syftar på den by som tidigare låg på halvöns östra sida invid vägen mot Gö udde. Byn har eventuellt fått sitt namn efter de sankamarkerna mellan sunden.

Studier av historiska kartor ger tillsammans med skriftligt källmaterial värdefulla uppgifter om bland annat växtlighet och markanvändning. Det historiska kartmaterialet tillåter nedslag i vissa tidsskikt men vad som hänt däremellan är ibland svårt att veta. En av de äldre kartorna över Blekinge är Petter Geddas skogskarta från år 1684, en översiktskarta med anteckningar om bland annat träslag. Den finns återgiven i en enklare variant i Sven Björnssons *En studie av det blekingska kulturlandskapet* från 1946, som grundar sig på historisk-geografisk forskning och beskriver Blekinges kulturlandskap från mitten av 1600-talet och framåt. Göhalvön tillhörde dalbygden. Uppgiften om skogen för området är att det står det endast "småskog" norr om halvön. Blekinge var annars till stor del ett boklandskap. Även om den mesta ekskogen fanns i skogsbygden förekom ek också i dalbygden och även där verklig ekskog saknades. Småskog med björk och al samt enebäckar karaktäriserade dalbygden i övrigt. Skogen utgjorde den viktigaste betesmarken och där hämtades även vinterfoder från lövträden genom hamling och topphuggning. Den för skattläggning värdefulla ollonskogen av ek och bok utgjorde grunden för hur många svin (ollonsvin) som kunde födas upp. Så skogen tjänade direkt boskapsskötseln.

Originalkartan från 1684 finns i Krigsarkivet och kartan finns att se på deras webbsida. Kartan är ganska otydlig och halvöns form är felaktig, men gårdarna är utsatta och namngivna och åtminstone 17 gårdar finns med. Vad som ser ut att vara en hel radby med uppskattningsvis åtta gårdar nämnd Giöö syns mitt på halvön. I Byrum är markerat tre gårdar och ensamgårdarna Tolatorp, Kolhöja, Skräppegården, Kapellsgården, Brunswick samt Wäla finns med. Stavningen varierar över tid.

På den äldsta kända mer detaljerade kartan över området, som är Peter Bursies lantmäterikarta över Göholm från 1706, återges ett mosaikkartat kulturlandskap med inte mindre än 17 gårdar även här, samtliga av frälsenatur. Det finns en skillnad i bebyggelsemarkeringen mellan de båda nämnda kartorna, där den senare är mycket mer detaljerad och geografiskt exakt. Radbyn som benämns Giöö 1684 är densamma som 1706 är Sonatorp (söder) och Sibbetorp (norr). Byarna Sonatorp och Sibbetorp med vardera fem gårdar samt ensamgårdarna Wähle och Kolhöja kan alla arkivaliskt beläggas till tidigt 1400-tal (Pantebrev utfärdat 1417 av väpnaren Jöns Hjärne. Svenskt diplomatarium 2379, uppgift T. Persson), då de ingick i ett större godscomplex tillhörande den småländska adelsätten Hjärne. De båda byarna Sonatorp och Sibbetorp omnämns även i Decimantjordeboken 1651, så det en oförklarlig hopslagning av dem på Geddas karta. Namnet Gö finns omnämnt redan 1241. Ensamgårdarna Tolatorp och Brunnsvik omnämns först i Decimantjordeboken 1651, då de i likhet med de ovan nämnda tillhörde ätten Bielke. Bebyggelseenheter Skräppegården, Kapellsgården och Byrum kan beläggas på kartan 1684. Kartan i Bilaga 5 visar forn- och kulturlämningar inom naturreservatet Gö.

På kartan från 1706 finns även symboler för träd i utmarken, vilken beskrivs som ”medelmåttig betesmark, dock mycket med stenar, samt berghallar och beväxt med små björk, al och eneskog”. Sannolikt har det funnits mer eller mindre glest stående ekar i utmarken. Ett fåtal mindre områden som alla ligger på inägomark benämns som ”ekeskog” på kartan. I dag finns flera levande ekar som är 300 år eller äldre i utmarken.

I början av 1700-talet förvärvas gårdarna på Gö av landshövdingen Jöran Adlersten och får under de följande decennierna en mera ståndsmässig prägel. Huvudgården Wähle byter nu namn till Göholm. Omkring sekelskiftet 1800 sker genomgripande förändringar inom området. Göholms herrgårdsprägel befästs med en ny ståndsmässig mangårdsbyggnad. De äldre gårdsenheterna ersätts av 26 torp indelade i tre byalag. Jordbruket rationaliseras och åkerarealen ökar väsentligt genom dikning och stenröjning av tidigare ängsmark.

I en beskrivning av Göholm från 1832 beskrivs kulturlandskapet och skogen på följande sätt.

”Den i cirkulationsbruk öppnade åkerjorden består av svartmylla, lerblandad sand och klapperjord med lergrund, mer och mindre mägerblandad, är minst av ett hundrade tunnland, väl dikad och brukad, giver en tacksam avkastning. Ängarna, som äro belägna nedanför åkerjorden och stöta till sjövikarna, giva mycket gott och kraftigt hö samt sjöfoder, äro även å flere ställen besådde med timotej, kunna igenom odling bringas till större avkastning, svarande emot deras betydeliga area samt förträffeliga läge. Beteshagarna äro 4ra stycken, mer och mindre bevux-

ne med lövskog, gränsa alla till saltsjön och hava ett ypperligt bete utom det kraftiga saltsjöbete, Man kan med lätthet föda och vid egendomen underhålla årligen 100de klavbundne nöt, 8 a 10 stycken hästar, 100 stycken får, även mycket svinkreatur, i synnerhet då ollonår inträffar. Lättheten att få spillning ifrån Carlskrona (något som på visst sätt kan anses onödigt i anseende till den myckna sjötång havet uppkastar på stränderna, vilken samlas och är ett kraftigt gödningsämne) gör, Skogen såväl i ängarna, hagarna samt å Djö utmarker består av flere sorter lövträd, mest ek och björk, tillräckligt för egendomens behov.”

Generalstabens karta från 1875 ger information om topografiska förhållanden med höjder, öppna marker, sankmarker och vattendrag, liksom om skogen med olika symboler som cirklar för löv och stjärnor för barr. Efter som kartan är småskalig (1:100 000) ger den begränsad information. På större delen av Göhalvön finns markerat lövskog, likaså i ett bälte väster om Bredasund och på mindre områden i nordöstra delen av reservatet. Öppna marker visas där åkern nu ligger, på Gökalv och längs delar av kusten. Hussymboler finns vid Gökalv och Gö fiskeläge, i Byrum och Sonatorp samt längs vägen där emellan. Även Pukeska gravkapellet finns utsatt. Vägen gick enligt kartan från godset Göholm, från nordost och bara till Byrum och Sonatorp.

Enligt en sammanställning som ägaren Ludvig Kruse troligen gjorde 1916 inför försäljningen av Gjöhölm framgår att fastigheten omfattar

”230 tl åker, därav 30 tl torp, 303 tl äng, 740 tl skogs-o. hagmark. Jakt av hare, änder, raphöns, rådjur, och något räv. Har utplanterat Bömiska raphöns. Fiske av torsk, flundra, sill, abborre, ål. Nybyggd ladugård (år 1900) för 76 uppbundna djur jämte kalvkärrar och 4 stora boxar. Nästan lika nytt mejeri med badhus. 3 nya statarbyggnader och den 4:de sista året tillbyggd och förbättrad. Milda höstar gör att mullbär, persikor, aprikoser och valnötter mognar ute. Vinstock och rätt stor fruktträdgård.”

I andra skrivelser nämns att det fanns 4 555 ekar med minst 30 cm i brösthöjd, att torpare och fiskare utförde ca 1 300 karldagsverken och ca 700 fruntimmersdagsverken värderat till 2 500:-. Priset Kruse begärde för fastigheten var 215 000:-, inklusive inventarier som omfattade bland annat 53 kor, 25 ungdjur och kalvar, 5 tjurar, 4 oxar, 16 hästar och 4 föl.

Landskapet var som mest utnyttjat och uppodlat i början av 1900-talet, samtidigt som det småskaliga jordbrukslandskapet fortfarande existerade med många äldre strukturer bevarade. Den gamla ekonomiska kartan från 1916, Häradskartan kallad (se Bilaga 6), visar på ett landskap som i stora delar överensstämmer med dagens när det gäller fördelningen av skog och öppna ytor. Den största skillnaden är att åkermarken har krympt och idag finns endast en stor åkeryta kvar i mitten av området. Sidvallsäng fanns då på låglänt mark, som innanför vikarna Kammarviken och Byrumaviken. Hårdvallsängen var belägen på torrare delar bland annat öster om Gökalv, vid Byrum intill Byrumaviken och norr om Smalasund. Träden fanns lite varstans i mångbrukslandskapet, men på en yta nordväst om Kålviken i Gömarken finns särskilt markerat lövträd i ängen. Stora delar av betesmarken göms i det som här markeras skog med ringar för löv och stjärnor för barr. Trädlösa (betes)marker verkar främst ha funnits längs stränderna utmed i stort sett hela Göhalvön. Nästan all skogsmark är markerad som lövskog.

Sammanhängande barrskog (tall) fanns endast inom ett mindre område norr om Goudde, vid Boamossen i Gömarken samt på höjden söder om Nöta-

nabben. Gran förekom sannolikt inte. De första granplanteringarna skedde, i viltvårdssyfte, först efter att August Werner förvärvat egendomen 1917.

På kartan i Bilaga 6 syns även torpen markerade med röd fyrkant och ekonomibyggnader med svart. Största delen av bebyggelsen låg i nuvarande Gö fiskeläge väster om Kålviken, i den gamla byn Sonatorp (som uppgått i fiskeläget Gö) och utmed vägarna mitt på ön, medan det även fanns hus på och öster om Gökalv, i Byrum samt ett hus i nordost och ett benämnt *Jaktvilla* väster om Bredasund. Vägen ut på Gö kom från nordost från Göholm och vägen till Gökalv gick via Nötanabben. Österifrån via Smalasund fanns endast en stig och ett flertal stigar ledde genom Gömarken. Två sankmarksområden är utmärkta, i Ålabokärret och en liten yta i Boamossen. Fler detaljer att nämna på Häradskartan är att Mulaholmen var en ö, det finns symboler för hamn och sågverk nordost om Byrumaviken och Pukeska gravkapellet är markerat, även som egen fastighet.

I samband med ägarbytet 1917 skedde alltså åter stora förändringar i markanvändningen. Det var betydande arealer med granskog som planterades för att främja jakten. Åkerarealen minskade och torparna avhystes. Alla boende i Gö fiskeläge var dagsverkstorpäre under godset fram till 1925. Fyra torp friköptes då med stöd av ensittarlagen.

Den åker som idag odlas har även tidigare hävdats och utgjorts av inägo-mark som under 1800-talet och tidigare till stor del varit låglänt ängsmark med åkerlyckor. Jämfört med tidigt 1900-tal hade det blivit mer åkermark, på allt som idag är åker. Merparten av marken i reservatet var ursprungligen utmark, som till stor del bestod av trädbevuxen betesmark. Reservatet innehåller även öppen till halvöppen betesmark, däribland mindre ytor med betade havsstrandängar (främst Tolamaden), fuktiga tuvtåtelängar, sandhedar, kala sandfält samt talrika hållmarksimpediment.

Exponerad lövskogskust söder om Ällekås på sydvästra delen av Göhalvön.

Foto: Lars-Göran Olsén

2.2.3 Översiktlig vegetationsbeskrivning

Merparten av skogarna i reservatet utgörs av ekdominerad ädellövskog, som i huvudsak är artfattig och av hedtyp. Rikare skogar med lundflora (arter som blåsippa, gulsippa, ormbär, tvåblad, St Pers nycklar och vätteros) finns framför allt i områdena norr om Gökalvsvägen, nordväst om Gö läge samt öster om Byrumaviken. I dessa finns förutom ek också ett visst inslag av andra ädellövarter, främst ask, lind, bok och alm. Bok och Ask är beståndsbildande i några områden, exempelvis väster om Bredasund. Enligt en sammanställning över åldersklasser och trädslag som Skogssällskapet tagit fram 2005 framgår att skogens åldersfördelning inom egendomen Göholm är relativt jämn, dock med stor övervikt för den äldsta åldersklassen (120+) som omfattar 120 ha (ca 27 % av arealen). Den äldsta åldersklassen, som främst utgörs av ek, dominerar även virkesförrådet. Inom naturreservatet finns även mindre bestånd med planterad granskog, eller hyggesytor där granskog nyligen avverkats. I dessa områden kommer ny ädellövskog att anläggas.

Sumpskogar och skogskärr är rikligt förekommande inom reservatet. Störst är Ålabokärret, en aldominerad sumpskog i Gömarkens norra del. Strax söder om Ålabokärret ligger Boamossen, med trädskikt av gammal tall.

En förhållandevis stor andel av naturreservatet upptas av havsstränder. Bland intressantare inslag i strandvegetationen märks bland annat kvanne. I den sandiga strandvall som finns på Gömarkens västra sida växer arter som strandkål, vejde och rågvallmo. I anslutning till stränderna hittar man även enstaka snår av den rödlistade, men vid Blekingekusten inte så ovanliga, flikrosen.

Ask-, alm-, lönn-, ek- och lindskog med mycket rik lavflora, delområde 3C.

Foto: Lars-Göran Olsén

2.2.4 Lavar och svampar

Gö är ett mycket fint och artrikt område för trädlevande lavar. Trädslag som ek och ask släpper ner mycket ljus genom sina kronor. Detta innebär att även ganska täta skogar är tillräckligt ljusa för att lavarna ska ha bra livsmiljöer. Luftfuktigheten är i de tätare skogarna högre och jämnare än i solbelysta miljöer vilket gynnar lavarna. Ett stort antal exklusiva arter av lavar förekommer i området, och däribland många som är rödlistade. Detsamma gäller svamparna, varav många är knutna till ek.

2.2.5 Djurliv

De djur som lämnar tydligast spår i reservatet är de skygga vildsvinen som särskilt under höst och vår bökar upp stora ytor inom området. Älg, rådjur, dovhjort, räv och grävling är andra större däggdjur som förekommer i området. Fladdermössen har på Gö stora arealer med lämpliga biotoper. Hittills har åtta olika arter konstaterats i området.

Fågellivet är rikt på främst sjöfåglar och skogslevande arter. De sistnämnda gynnas av att ädellövskogarna är flerskiktade. Bland annat förekommer rödlistade arter som mindre flugsnappare, mindre hackspett och skogsduva, och tillfälligt har den i Sverige exklusiva sommargyllingen hörts sjunga. De grunda, skyddade vattenområdena är viktiga för rastande sjöfåglar under höst, vår och isfria vintrar samt för häckande fåglar under sommaren. På de fågelskyddade öarna Högaskärv och Lågaskärv häckar, i varierande antal, arter som gråtrut, fiskmås, ejder, grågås och knölsvan.

Fiskfaunan är artrik och representativ för den blekingska innerskärgården. Grod- och kräldjuren är relativt få men innehåller bland annat sandödlor och långbensgroda som båda är ansvarsarter för Blekinge.

Insekterna utgör naturreservatets artrikaste grupp. En stor andel av dem är knutna till ädellövskogarna och många är rödlistade. Den stora arealen av ädellövskog med god tillgång på död ved gör att den vedlevande insektsfaunan är särskilt art- och individrik. Bland mer spektakulära arter kan nämnas ekoxe och läderbagge.

2.2.6 Marina områden

De marina områdena runt Göhalvön uppvisar en mosaik av grunda mjuk- och hårdbottnar. En gradient i exponering leder till att vegetationen förändras successivt från skyddade till vågexponerade miljöer.

De varierande bottenförhållandena möjliggör livsmiljöer för en mångfald av djur och växter. Rev är vanliga och sand förekommer mellan reven. Revens vegetation domineras av algerna fjäderslick, blåstång och sågtång. Ålgräs förekommer på naturreservatets något skyddade bottnar, främst i norr. På de skyddade mjukbottnarna i Byrumaviken, Bredasund och Brunnsviken växer flera arter av kransalger som indikerar god vattenmiljö. De grunda vikarna utgör betydelsefulla födosöks- och reproduktionsområden för viktiga fiskarter som gädda och abborre. Öarna Lågaskärv och Högaskärv är kala öar som är viktiga för fågellivet. På Lindeskärvet finns ett mindre bestånd av äldre lindar.

På västra sidan av Göhalvön är vattenområdet exponerat och rikt på grund (se bränningar nära horisonten). Foto: Lars-Göran Olsén

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Geovetenskapliga bevarandevärden

Naturreseptatet ligger på Göhalvön, sydost om Ronneby. Stora delar av området är flackt och ligger på en nivå av endast 5-10 meter över havet. Den högsta punkten på drygt 20 m.ö.h. är belägen på en bergsplatå strax söder om Nötanabben. Inom området finns också drumliners, som är utsträckta i nord-sydlig riktning. Litorinavallen som ligger på ca 8 meters höjd över havet är tydlig i terrängen. Klimatet är mildt och kustpräglat.

Berggrunden består av Blekinge kustgnejs. I sin typiska utformning är denna en ljusgrå, finkornig kvarts-fältspatgnejs med utpräglad mineralorientering (skiffrihet). Berg i dagen är vanligt förekommande. De flesta hållmarksområdena uppvisar rundhällsbildningar med i förhållande till isrärelseriktningen mjukt formade stötsidor och råa uppbrutna läsidor. Isräfflorna är vanligen bortvittrade med undantag för de grövre.

Moränen är på delar av Göhalvön starkt svallad och bitvis mycket blockrik i ytan. Successiva övergångar mot rena svallsediment är vanliga. Morän finns förutom i drumlinerna också som ett vanligen tunt lager av bottenmorän av en typ som kallas Gömorän och har sin typlokal på Göhalvön. När området blivit isfritt för ca 12 750 – 12 650 år sedan täcktes det av Baltiska issjön. Under ca 650 – 750 år avsattes varvig lera, så kallad Sörbylera. Denna består i sina undre, äldsta delar av tjocka lager sand/mo skilda åt av millimeter-tjocka lerlager. Högre upp blir lagren allt tunnare när isranden genom avsmältning kommer allt längre från Göhalvön. Över den varviga lera finns en massiv lera, så kallad Hakarpslera, som avsattes när isranden stod så långt borta att området inte längre påverkades av årsvisa smältvattenvariationer.

Ålabokärret, delområde 5A.

Foto: Lars-Göran Olsén

2.3.2 Biologiska bevarandevärden

Naturtyper

Merparten av naturreservatets skogar utgörs av ädellövskog, som i huvudsak domineras av ek. På rikare mark finns också ett inslag av andra ädellövarter som ask, lind, bok och alm. Bok och ask är beståndsbildande i några områden. Vid västra sidan av Bredasund finns ett ca 10 ha stort bokbestånd, med en genomsnittsålder på 140 år.

Sumpskogar och skogskärr är rikligt förekommande. Störst av dessa är det nära 5 ha stora Ålabokärret i Gömarken där al inom vissa delar dominerar i trädskiktet. Trädens socklar är väl utvecklade och klarvattenytor förekommer. Boamossen, som liksom Ålabokärret ingår i den nationella myrskyddsplanen, består av två tallmossar som skiljs åt av en smal remsa med fuktig ekskog. Mossen är unik genom sitt kustnära läge. Naturreservatet innehåller även stora arealer öppna till halvöppen betesmark, däribland mindre ytor med betad havsstrandäng (främst Tolamaden i nordost), fuktiga tuvtåtelängar, sandhedar, kala sandfält samt hållmarksimpediment.

Andra typer av viktiga miljöer är minerogena stränder (inklusive de två kommunala badplatserna), fornlämningar, öar och marina miljöer som skyddade grunda vikar (Bredasund, Brunnsviken och inre delen av Byrumaviken), undervattensklippor omgivna av mjuka bottenar och sandbottenar med varierande exponeringsgrad där det växer ålgräs, kransalger, annan makrofytflora samt hårda bottenar med blåstång.

Naturvärden knutna till skogar och trädbärande hagmarker.

Naturvärdena är till större delen knutna till gamla ädellövträd. Även tunnare träd kan vara värddar för rödlistade lavar som exempelvis gammalekslav och

matt pricklav. I länsstyrelsens inventering av skyddsvärda träd i Blekinge har hittills omkring 450 träd registrerats inom Gö, inklusive den gårdsnära miljön som inte ingår i reservatet. Drygt 400 av dessa träd är grova.

Strukturer och funktioner

De flesta naturvärdena på land är knutna till områdets lövskogar. Det är de äldre och senvuxna trädens bark som är substrat för lavarna. De ljusgenomsläppliga kronorna hos främst ek, lind och ask gör det möjligt för lavarna att leva i ganska täta skogar med gynnsamt mikroklimat. För vedinsekterna är det viktigast att det finns god tillgång på död ved samt ett mikroklimat där skogen minskar risken för kraftig uttorkning, och som skyddar mot kylande vindar från Östersjön. Detta leder i sin tur till en snabbare uppvärmning på våren samtidigt som närheten till havet ger långa milda höstar. En värmeälskande art som läderbagge har till exempel observerats så sent på hösten som 5 november.

Arter

Mycket talar för att Gö hyser en flora och fauna med få motsvarigheter både inom och utom landet. Den stora arealen av värdefull natur, såväl på land som i vatten, ger mycket goda förutsättningar att bevara de skyddsvärda arterna i livskraftiga bestånd och med bibehållen genetisk variation inom området.

Sedan mitten av 1980-talet, då de första större artinventeringarna gjordes i det nuvarande reservatet, har sammanlagt 126 arter påträffats som ingår i den nu gällande rödlistan. Av dessa har en art klassats som CR, nio arter som EN, 29 arter som VU och 87 arter som NT. Dessutom har 54 arter som tidigare varit rödlistade (klassade som LC) påträffats inom området. Arterna redovisas i Bilaga 2.

Rödlistade arter på Gö	CR	EN	VU	NT	LC
Kärlväxter			3	6	
Kransalger			1		3
Lavar		1	9	13	
Svampar		2	2	9	3
Ryggradsdjur	1	4	5	10	9
Spindeldjur				1	
Insekter		2	9	48	39

Antal rödlistade arter som påträffats inom Gö naturreservat. CR = Akut hotad, EN = starkt hotad, VU = sårbar, NT = missgynnad, LC = arter som tidigare varit rödlistade men nu räknas som livskraftiga.

Lavfloran är artrik och intressant. Exklusiva eklavar växer inte bara på ek utan även på andra arter av lövträd och på betydligt tunnare träd än vad som annars är vanligt. Liten sönderfallslav är ett sådant exempel. Arten växer i reservatet på senvuxna ekar med en diameter på endast ca 30 cm. Sårbara arter som matt pricklav, gammelekslav och liten sönderfallslav är rikligt förekommande i området och återfinns inte bara på gamla ekar utan ofta även på medelålders träd. De två förstnämnda har tillsammans med matt

pricklav bland annat hittats på en endast 40 cm grov ek i en strandnära tät ekskog. Den missgynnade arten blyertslav är vanlig. I skuggigare miljö i Gö bokskog hittar man stiftklotterlav på ett så udda substrat som grov murgrönebark. Gö är genom sin rika förekomst av gamla ädellövträd även en fin svamplokal där bland annat de starkt hotade vedsvamparna eklackticka och tårticka förekommer.

Bland kärlväxterna märks utöver nio rödlistade arter, bland andra vårkällört och flikros, även de fridlysta arterna strandkål, blåsippa, gulsippa, gullviva, jungfru Marie nycklar, nästrot, tvåblad, grönvit nattviol, nattviol, St Pers nycklar och ängsnycklar. Bland övriga kärlväxter kan nämnas den i Blekinge sällsynta klibbglimen som växer i sandområdet söder om Millegarne badplats. Den rödlistade kransalgen raggsträse, som är endemisk för Östersjön, förekommer i både Brunnsviken och i Bredasund.

De marina områdena hyser en artrik fiskfauna, som bland annat innehåller de tre rödlistade arterna ål, torsk och tånglake. Knubbsäl observeras regelbundet. Våren 2004 påträffades en ensam gråsälskut vid Gökalvs badplats, vilket var den första konstaterade föryngringen av gråsäl i Blekinge i modern tid. Bland övriga skyddsvärda däggdjur märks bland annat flera arter av fladdermöss, däribland den rödlistade trollfladdermusen som finns rikligt inom stora områden samt den likaledes rödlistade fransfladdermusen. Grod- och kräldjursarterna är inte så många men såväl sandödlor som långbensgrodor, båda blekingska ansvarsarter, har viktiga förekomster inom reservatet. Den förstnämnda förekommer exempelvis vid Gökalvs badplats.

Naturreseptatet har även en artrik fågelfauna. Minst 13 arter som är eller har varit rödlistade häckar eller har hävdad revir inom området. Flera av dem (exempelvis skedand, brunand och årtä) är knutna till vattenmiljöerna i Bredasund och Brunnsviken. Bland utpräglade rödlistade lövskogsarter märks bland annat skogsduva, mindre flugsnappare, rosenfink och mindre hackspett.

Den enskilt största gruppen av rödlistade eller tidigare rödlistade arter är insekterna (106 arter), varav de flesta är vedlevande. Inventeringar under 1986 – 87 visade att Gö hyser en mycket artrik vedinsektsfauna. Mer än 25 % av den svenska och 30 % av den sydsvenska vedinsektsfaunan förekommer i området. Många av dessa arter är rödlistade. Även fjärilsfaunan är artrik. Ett intressant exempel är ängsskäreplattmal, en hotad art som omfattas av ett särskilt åtgärdsprogram för att bevara arten i Sverige. I närheten av våtmarker och i blomrika miljöer kan man bland annat se den sällsynta arten citronfläckad kärrtrollslända, som omfattas av EU:s habitatdirektiv.

Livsmiljöer inom Natura 2000

Inom Natura 2000-området Gö bokskog SE 041 175 finns livsmiljöerna *Näringsrik bokskog* (9130), utvecklingsmark mot *Lövsumpskog* (9080) samt *Näringsrik ekskog* (9160).

Inom Natura 2000-området Gömarken SE 041 174 finns livsmiljöerna *Driftvallar* (1210), *Steniga stränder* (1220), **Strandängar vid Östersjön* (1630), **Silikatgräsmarker* (6270), *Öppna mossar och kärr* (7140), *Trädklädda betesmarker* (9070), **Lövsumpskog* (9080), *Näringsfattig ekskog* (9190), samt **Skogsmyr* (91D0).

Nyckelbiotoper

Skogsvårdsstyrelsen har avgränsat ett flertal nyckelbiotoper inom området varav den största är på 143 ha. Gökalvsvägen går genom den stora nyckelbiotopen. Av landområdet är ca 44 % klassat som nyckelbiotop. Även utanför nyckelbiotoperna förekommer rödlistade arter, såsom trollfladdermus, fransfladdermus, sandödlor, läderbagge och liten sönderfallslav.

2.3.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Inom området finns det bevarade strukturer av en tusenårig markhistoria. Det kulturhistoriska värdet ligger i dessa strukturer och sammanhang i landskapet, där de många enskilda kulturlämningarna från skilda tider ska ses som viktiga betydelsebärare. Kulturhistoriska värdekärnor i området är Nötanabben-Byrum, Sibbetorps och Sonatorp gamla tomter, Kohlhöga och Tolatorps gamla tomter och odlingsmark, lämningarna efter den omfattande torpbebyggelsen längs den tidigare vägen ner mot Kammersvik samt området kring Pukes gravkapell med lämningar efter gården Brunnsvik. Det stora gravfältet på Nötanabben liksom båtkåarna i dess närhet härstammar från yngre järnålder och sannolikt finns samtida gårdslägen i grannskapet.

Bytomterna för Sonatorp och Sibbetorp kan liksom gårdarna Wähle (nuvarande Göholm) och Kohlhöga beläggas till medeltid. I anslutning till de nämnda enheterna finns fossil åkermark som delvis torde vara samtida.

Gårdenheterna Tolatorp, Brunnsvik, Byrum, Skräppegården och Kapellsgården kan beläggas till mitten av 1600-talet. Vid Byrum finns fossil åkermark som kan vara medeltida. Lämningarna efter gården Tolatorp i reservatets nordöstra del består av husgrund, brunn, samt fossil åker. Vid vägskalet mot Göholm ligger på ömse sidor om Gökalvsvägen Sibbetorps gamla tomt. Inom området är åtta husgrunder, brunn samt vattning. Väster om vägskalet mellan infartsvägen från Millegarne och Gökalvsvägen finns fossila åkrar och lämningar efter Sonatorps by. Området har odlats in på 1900-talet. Förändringen av Göholm till godsbygd omkring år 1800 illustreras av den stora mängden torplämningar, nyodlingar och rationaliserade odlingsmarker. Det tidiga 1900-talets utveckling på Göholm med stor betoning på jakt illustreras av de många nedlagda torplägenheterna och beskowningen av området.

2.3.4 Intressen för friluftslivet

De flesta som hittills har besökt Gö har kommit för att bada eller för att sportfiska. Ronneby kommun sköter två kommunala badplatser med pareringsplatser, toaletter och soptunnor. I och med reservatsbildningen kommer antalet natur- och friluftsintrasserade besökare att öka.

En äldre vandringsled går från badplatsen på Gökalv till gravfältet vid Nötanabben och vidare upp till ett bronsåldersröse på höjden lite söder om gravfältet. Vid gravfältet finns en grillplats och ett bord med bänkar.

Vandringsleder kommer att anläggas och markeras genom Gömarken samt från Nötanabben genom skogen tillbaka till badplatsen på Gökalv.

3 Referenser

Litteratur

- Björnsson, S. 1946. *Blekinge. En studie av det Blekingiska kulturlandskapet*, Lund.
- Franc, N. & Aulén, G. 2008. Hänsynsyta på hygge, förstärkt med mer död ved, blev ”nyckelbiotop” med 39 rödlistade arter. *Entomologisk Tidskrift* 129 (1): 53-68.
- Franzén L. 1994. *Våtmarker i Blekinge*. Länsstyrelsen i Blekinge.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005 – The 2005 Red List of Swedish Species*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Hedin, J. Isacson, G. Jonsell, M & Komonen, A. 2008. Forest fuel piles as ecological traps for saproxylic beetles in oak. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 2008; 23: 348-357.
- Isaksson, S. 1989. *Ödegårdar på Göhalvön – inventering och studie av agrar bebyggelse och markanvändning på frälsejord i Blekinge skärgård*. Uppsats i kulturgeografi, fortsättningskursen VT-89, Kulturhistoriska institutionen, Stockholms universitet.
- Lindahl U. & JP Aquakonsult KB 2008, *Fiskyngel och undervattensvegetation i västra delen av Bredasund och Bakarebodaviken i Ronneby kommun sommaren 2006*, Länsstyrelsen i Blekinge län.
- Lydänge, A. 2005. Inventering av sandödlor i Blekinge län – med noter om hot och rödlistade insektsarter. Rapport 2005:4. Länsstyrelsen i Blekinge län.
- Länsstyrelsen i Blekinge Län, 1996. Odlingslandskapet i Blekinge - bevarandeplan.
- Lövgren R. & Andersson L. 2000. *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker*. Rapport 5081. Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket, 2007. *Skydd av marina miljöer med höga naturvärden*, vägledning, rapport 5739
- Nilsson, J. & Lövgren, O. 2006. *Marin inventering av makrovegetation vid Gö i Blekinge, hösten 2005*. Höskolan i Kalmar, Institutionen för biologi och miljövetenskap, ISSN: 1402-6198, Rapport 2006:2.
- Nilsson J., Engkvist R & Persson L-E., 2004. *Longterm decline and recent recovery of Fucus populations along the rocky shores of southeast Sweden, Baltic Sea*. *Aquatic Ecology*. 38 (4) 587-598
- Nilsson P. 2009. *Dynbaggar i Blekinge - inventering av dynbaggefaunan i Blekinge 2007*. Rapport: 2009:10 Länsstyrelsen Blekinge län.
- Sveriges Mykologiska Förening, 2003. *Mykologveckan 2003 i Blekinge*. Rapport (stencil).
- Sörensson, M. 2004. Faunadepåer i Lund- en preliminär uppföljning av insektsfaunan. Lunds kommun. Tekniska förvaltningen, park- och naturkontoret.
- Wanntorp H-E. & Fägerström C. 2006. ”Släktet Galeruca i Sverige (Coleoptera Chrysomelidae)”. *Entomologisk Tidskrift*, sid 81-92, vol 127, nr 3, 2006.
- Widgren, Åke. 1990. *Göholm – Naturvärden och markhistoria*. Länsstyrelsen i Blekinge län 1990:2.

Muntliga kontakter, opublicerade inventeringsrapporter och nedtecknade beskrivningar

- Mohlin, O. Kulturarv i jaktmarkerna. Opublicerat.
- Mohlin, O. Litet kulturhistoria kring Göholm och kanske även Blekinge. Opublicerat.
- Nyman, G. & Edholm, J. Johan Pukes Släktförening.
- Persson, T. Blekinge museum.
- Skogsstyrelsen. Inventeringar av nyckelbiotoper, sumpskogar och naturvärden.
- Widgren Å. Länsstyrelsen. Vegetation och fågel på Lågaskärv och Högaskärv 1997. Fältanteckningar.

Kartor

- Petter Gäddas skogskarta år 1684, geografisk karta över Blekinge, <http://www.statensarkiv.se>
- Peter Bursies lantmäterikarta över Göholm 1706, geometrisk avmätning
- Generalstabens karta över Sverige, Södra delen, uppmätt 1870, skala 1:100 000 samt utdrag ur databas, Rikets allmänna kartverks arkiv, Lantmäteriet
- Blekinge läns hushållningssällskap, 33 Göholm J112-4-38, Rikets allmänna kartverk, ekonomiavdelningen, Kartläggning utförd 1916, skala 1:20 000 samt utdrag ur databas hos Länsstyrelsen i Blekinge län
- Berggrundskarta Karlskrona NV/SV, 1993. SGU serie Af nr. 179, skala 1:50 000

4 Planerad markanvändning och skötsel

4.1 Generella riktlinjer

Följande riktlinjer gäller för hela området, eller stora delar av det. Naturen och dess höga biologiska värden på Gö har framförallt skapats av långvarigt kreatursbete i kombination med låg skogsbruksintensitet. Skogen har visserligen brukats, träd har fällts och tagits ut, men i jämförelse med merparten av skogen i den nemorala zonen är mängden (och ytan med) gammelträd anmärkningsvärt stor och ett tydligt bevis för relativt sett låg till mycket låg skogsbruksintensitet. Med reservatsbildningen upphör allt produktionsinriktat skogsbruk.

Tidigare har i det närmaste hela Göhalvön betats, med undantag för inägor som är eller har varit åker och slättermark. Betets främsta effekt är att hindra igenväxning och successionen mot tät skog dominerad av mer skuggtåliga arter än ek. I Gömarken ska betestrycket med hjälp av flera fållor kunna styras till olika områden och variera mellan olika år. Kronor på lågor kan kapas och läggas ihop i högar.

Restaurering av betesmark

Eftersom betet varit svagt eller obefintligt under ganska många decennier har stora arealer vuxit igen med ek, björk och andra lövträd. Restaurering av igenvuxen betesmark är inte riskfri för många sällsynta och hotade arter. En lång restaureringsperiod bör därför eftersträvas, förslagsvis 10 – 20 år. Då underlättas uppbyggnad av betesbesättning och möjligheten att hela tiden kunna ha ett lämpligt betestryck för att hålla efter slyuppslag där åtgärder skett. Mot bakgrund av nya rön som tydligt visar på en överskattning av många arters beroende av solexponering och en generell tillämpning av den så kallade försiktighetsprincipen, bör restaurering av igenväxta arealer inte ske schablonmässigt och samtidigt i all igenvuxen mark. En starkt bidragande orsak till denna rekommendation är de rika fynden av sällsynta trädlevande lavar inom Göholm på klenare yngre träd.

Lavar gynnas generellt av fuktigt klimat men samtidigt får det inte vara för mörkt. En varierande skog med både öppna ytor och tätare partier kan förhoppningsvis tillgodose detta krav. Stora obetade områden lämnas till fortsatt fri utveckling liksom även orörda ytor inne i restaurerade områden. Vid restaurering av stora ytor skall framtidsträd lämnas, liksom rikligt med faunadepåer och död ved i olika former.

Risker och avvägningar vid restaurering av betesmark.

Röjning och uttag av klenved är nödvändigt för att återställa betesmark. Samtidigt innebär detta direkta hot mot en stor del av mångfalden om detta görs schablonmässigt. Hotade och ovanliga arter är knutna till igenväxningsfasen; klen lövved är ett viktigt substrat för många vedlevande insekter. Livsrum måste lämnas kvar för arter som är beroende av halvskugga och igenväxning. Storskalig bortröjning av blommande taggbuskar (ros, hagtorn, slån, apel, olvon med flera arter) kan vara ett direkt hot mot mångfalden av exempelvis vedlevande insekter som livnär sig på pollen från dessa arter.

Vid restaurering av igenvuxna biotoper gäller följande:

- Senvuxna klenta träd, främst ekar, som är ca 80 år och äldre sparas regelmässigt. För att ta ner sådana träd skall finnas uppenbara skäl, till exempel då de direkt hotar överlevnaden för äldre mulmekar. De kan då med fördel ringbarkas. Igenväxningsträden i Gö är normalt yngre och av en annan karaktär.
- Intakta oröjda ytor lämnas på 10 – 30% av ytan.
- Vid uttag av buskar och klenved lämnas faunadepåer kvar, det vill säga större högar med klenved och ris, gärna i solexponerade lägen och i anslutning till sparade oröjda ytor (se vidare Sörensson 2004, Franc & Aulén 2008).
- Vid flisning måste bortförsel av ris/ved ske innan vedinsekternas svärmning och äggläggning inleds (mitten/slutet av april och framåt). Lyckas inte detta skall högarna lämnas kvar under minst ett år.
- Framtidsträd för bärare av mångfald lämnas oavverkade och väljs med stor omsorg: Såväl bredkroniga unga ekar som skadade, brutna och rötade träd av alla arter lämnas kvar.
- Enstaka träd ringbarkas eller fälls och lämnas på plats där kronan kan fungera som betesrefugie för framtida trädföryngring.
- Mindre, ofta undertryckta träd (rönn, hagtorn m.fl. arter) som inte hotar bredkroniga ekars överlevnad sparas regelmässigt i deras närhet.

Annan restaurering

I många sydsvenska naturreservat finns ett stort åldersglapp främst när det gäller ekar. Alltför stora åldersskillnader kan innebära allvarliga framtida hot mot trädburen biologisk mångfald. På många håll (exempelvis i England, Tyskland och Halltorps hage på Öland) provar man nu olika metoder att få unga träd att snabbare få de gamla trädens viktiga strukturer, som exempelvis håligheter. Denna typ av restaurering utvecklas hela tiden och en mängd metoder för att skapa naturvärden finns idag, inräknat olika sätt att skapa död ved. Denna typ av åtgärder bör användas i unga skogar som ska utvecklas till spridningskorridorer mellan de olika värdekärnorna i reservatet.

Restaurering av våtmarker är en annan åtgärd som föreslås på flera ställen. Passiv restaurering genom att inte längre underhålla diken är tillräckligt inom reservatet. Grävda viltvatten som är viktiga lekvatten för långbensgroda och större vattensalamander ska skötas.

Avverkning av gran för omföring till annat trädslag pågår inom flera ytor. Alla granplanteringar ska avvecklas och marken omföras till lövskog. Enstaka äldre granar kan stå kvar.

Övriga riktlinjer

Diken som avvattnar åkrar utanför reservatet får rensas i den omfattning som behövs för att skador inte ska uppkomma på åkern. Samråd ska ske med länsstyrelsen. I kantzoner med direkt anslutning till åkermark får viss röjning av sly, buskar och ungträd ske vid behov. Åtgärden görs endast där det är motiverat. Samråd ska ske med länsstyrelsen.

Träd som fallit eller hotar falla ned över befintliga vägar, stigar, parkeringsplatser, stängsel, ledningsgator, byggnader, kulturhistoriska lämningar, tomtmarker, åker-, betes- eller slåttermarker och i anslutning till badplatsen får fällas, kapas, flyttas och lämnas kvar på lämplig plats i reservatsområdet. Om möjligt görs högstubbar av de farliga träden. Utmed gångstigar ska skogen regelbundet ses över och döda eller döende träd tas åt sidan om de kan utgöra fara för allmänheten. Om avverkning av träd blir aktuell i anslutning till ledningsgator bör trädet i första hand toppkapas. Samråd ska ske med Länsstyrelsen.

Kulturhistoriska lämningar såsom fornlämningar i form av gravfält, kolerabegravningsplats och kulturmiljöer med torpruiner, gravkapell, stenmurar, fossil åkermark, inägomarker och odlingsrösen ska bevaras och åskådliggöras. Detta sker praktiskt genom att de hålls fria från uppväxande sly och buskar, speciellt vedartade växter. Stenar som fallit ner från stengården läggs tillbaka. Ny sten får inte läggas på.

4.2 Indelning i skötselområden

Landområdet av reservatet omnämns ofta som indelat i fyra geografiskt avgränsade områden, nämligen Pukes, Gö bokskog, Byrum och Gömarken, se karta i Bilaga 7.

Pukes till att börja med, är ett ca 91 ha stort område beläget i reservatets nordöstra del, mellan Byrumaviken i väster och själva godset Göholm. Två igenväxande områden är kontinuerligt betade, dels vid badhuset intill kusten och dels området runt Pukes gravkapell i nordöstra delen. I södra delen finns stora delar med brukade skogar och flera viltvatten samt en större damm på ca 0,1 ha.

Gö bokskog i sin tur är ett ca 96 ha stort område beläget väster om Bredasund och Smalasund ner till Kålviken. Delar av området ingår i Natura 2000-området Gö bokskog SE0410175 som är av riksintresse för naturvården. Natura 2000-området omfattar en äldre naturbokskog med mycket död ved i form av torrträd, högstubbar och grova lågor. Där ingår också alskog, ekskog, blandlövskog, planterade al-, gran- och tallskogar och en strandäng där det finns ängsskäreplattmal. Millegarne badplats är mycket populär och intill denna finns parkeringsmöjligheter.

Byrum är ytterligare ett område på ca 98 ha, som utgörs av en större udde mellan Ronnebyfjärden i väster och Byrumaviken i öster. Längst i norr ligger Nötanabben och området sträcker sig ut mot halvön Gökalv längst i väster. Skogarna i området har en tydlig betesprägel men har inte betats sedan vägen till Gökalv byggdes på 1940-talet. Vid Nötanabben finns ett gravfält från järnåldern och en kolerabegravningsplats. De äldsta lämningarna i området är från yngre stenåldern. Husgrunder finns från byn Byrum. I anslutning till Byrum finns fornlämnar med olika typer av äldre tiders åker-system synliga. För att åskådliggöra kulturlandskapet runt Byrum kan området av kulturmiljöskäl betas. Vid Gökalv ligger en mycket populär badplats och där finns parkeringsplatser.

Gömarken slutligen, utgörs av den återstående delen av Göhalvön söder och väster om Gökalvsvägen, med de inre markerna samt hela kuststräckan ut

mot Danziger gatt, från Gökalv längst i väster och söderut ända bort mot Kålviken vid Millegarne. Detta är ett ca 222 ha stort område som historiskt sett har betats kontinuerligt under lång tid men numera är mer eller mindre igenväxt. De västra delarna av Gömarken ingår i Natura 2000-området Gömarken SE0410174. Boamossen och Ålabokärret ingår också i *Myrskyddsplan för Sverige*, objekt ”Myr på Göhalvön K10”. Stora delar av området är klassade som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen. Den största nyckelbiotopen i området är på hela 95 ha. Till området förs även några mindre nyckelbiotopklassade skogsområden runt Gökalvsvägen på tillsammans 5 ha.

Gömarken är ett unikt område där skötseln i form av bete och naturvårdsinriktade röjningar och gallringar syftar till att bevara och utveckla områdets värden i dess extensivt betade skogar, med en mosaik från glesare ekskogar med spärrgrenig ek till täta högstammiga ek- och blandlövskogar och alskogar. Alkärr och tallmosse samt intilliggande sumpskogar och mellanliggande ekskog ska bilda ett område med mindre påverkan där endast åtgärder vidtas för att ta bort granarna. Storkroniga gamla träd får åldras, dö och brytas ner på platsen. Målet är en småskalig mosaik av betade skogar med gläntor, via lite mer öppna partier med spärrgreniga träd till tätare skogar med höga träd med väl utvecklade kronor. Det ska finnas en variation mellan snabbväxande och senvuxna träd. En stor del av främst ekstammarna behöver vara lätt beskuggade för att mikroklimatet ska vara någorlunda stabilt till förmån för rödlistade lavar och vedinsekter. Buskskiktet ska vara väl utvecklat men inte slutet.

Inom naturreservatet Gö finns bevarade strukturer av en tusenårig mark-historia, med fornlämningar och flertalet kulturhistoriska lämningar från skilda tider. Några av dessa kulturhistoriska miljöer kräver särskild skötsel och hävd.

Vattenområden utgörs av till stor del opåverkade marina naturmiljöer med dess biologiska mångfald

Naturreservatet har delats in i 9 skötselområden som i sin tur delas in i flera delområden med liknande skötsel. Varje delområde kan bestå av en eller flera ytor, belägna på olika ställen. Avgränsningen av skötselområdena framgår av bifogad skötselplanekarta i Bilaga 8.

Skötselområde 1. Slätterängar

Skötselområde 2. Betesmark, öppen eller med glest trädskikt

Skötselområde 3. Betade skogar med begränsad skötsel av träd- och buskskikt

Skötselområde 4. Ej betade skogar med begränsad skötsel av träd- och buskskikt

Skötselområde 5. Våtmarker som omfattas av myrskyddsplanen

Skötselområde 6. Barrplantering med omföring av trädslag

Skötselområde 7. Öar

Skötselområde 8. Marina områden

Skötselområde 9. Övriga områden

5 Mål och åtgärder för skötselområden

5.1 Skötselområde 1: Slätterängar

Areal: 8,1 ha, varav

delområde 1A: ca 2,2 ha vassbevuxna strandängar med träd och buskar

delområde 1B: ca 1,0 ha strandäng med rik förekomst av ängsskära, ÅGP för ängsskäreplattmal

delområde 1C: ca 0,6 ha vassområde

delområde 1D: ca 4,3 ha gammal betesvall

Beskrivning

Hälften av skötselområdet består till största delen av öppen strandnära våtmark vilken är lokal för ängsskäreplattmalen, som ingår i Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP). Ängsskäreplattmalen har ängsskära som värdväxt och för att kunna fortplanta sig och fortleva i ett livskraftigt bestånd kräver arten en rik förekomst av ängsskära. Enligt ÅGP krävs sen slåtter för bevarande av ängsskäreplattmal, eftersom larverna ska ha hunnit lämnat ängsskäran och förpuppat sig i marken före slåttern. De blomrika ängarna ska även vara en födokälla för andra insekter.

De öppna delarna av strandängen som inte är för tuviga bör hävdas med slåtter för att skapa förutsättningar för ängsskäran att sprida sig och därmed förutsättningar för en större population av ängsskäreplattmal i området. För att förhindra bladvass och hampflockel och i sydvästra delen en tät grässvål att konkurrera ut ängsskäran, ska området hävdas med sen slåtter. Åtgärderna förväntas även gynna de i området förekommande växterna backruta och smarluta, som båda är ovanliga (se delområde 1B).

I skötselområdet ingår även Tolagärdet i Pukes, en gammal betesvall som bitvis är uppbökad av vildsvin.

Delområde 1A: *En yta.*

Delområdet utgörs av till stora delar bladvassbevuxna strandängar längs med Smalasund samt mellan fastlandet och en mindre, låglänt ö mot sundet. På fastmarksdelen på ön växer en gles, luckig, spärrgrenig ekskog med någon en och björk. I norra delområdet växer slånbuskar. De öppna gräsbevuxna ytorna är tuviga. Området ingår i Natura 2000-området Gö bokskog.

Delområde 1B: *En yta.*

Delområdet utgörs av en öppen halvö med en lågt liggande öppen strandäng där det växer rikligt med ängsskära. Andra arter i fältskiktet är gåsört, klöverart, kärrsilja, strätta, åkermolke, gulvial, kråkvicker, läkevänderot, vattenmynta, backruta och smarluta (rödlistad). Området hotas av igenväxning av bladvass och på några ställen av hampflockel. Halvön kantas av en smal bård av bladvass. Hösten 2008 utfördes slåtter på en mindre del av strandängen där grässvålen började bli för tät för ängsskäran, varvid även tjock gräsförna togs bort. Delområdet ingår i Natura 2000-området Gö bokskog.

Delområde 1C: *En yta.*

Delområdet som ligger intill Smalasund sträcker sig från kraftledningen och söderut till vägen. Det består av en strandäng som hävdas med slåtter för att bevara ett blommande fältskikt och begränsa bladvassen.

Bevarandemål

- Strandängarna utgörs av artrik slåttervall som hävdas med sen slåtter och efterbete.
- Strandängarna är öppna med en ridå av bladvass mot sjön som vindskydd.
- Strandängarna är en lämplig miljö för ängsskära och andra av havsstrandängens örter att växa i.
- Förutsättningar finns för att ängsskäreplattmalen ska kunna fortplanta sig och fortleva i ett livskraftigt bestånd.
- Ängsskära förekommer i rikliga bestånd på halvön.
- Fältskiktet innehåller minst 15 arter knutna till havsstrandängar enligt artlista upprättad vid basinventeringen.
- 50 – 60 % av strandängarna täcks av bladvass främst i norra delen och i en smal bård mot Smalasund.

För delområde 1A dessutom följande bevarandemål:

- Ett glest trädskikt som domineras av främst ek och björk täcker högst 60 % av ön.
- Trädskiktet är olikåldrigt.
- Ett glest buskskikt av enar skapar, liksom bladvassen i strandkanten, ett visst vindskydd.
- Buskskiktet domineras av blommande, bärande buskar vars täckningsgrad varierar mellan 5 – 10 %, den högsta i norra delen.

För delområde 1B dessutom följande bevarandemål:

- Hampflockel bildar inte stora bestånd utan har en total täckningsgrad på allra högst 5 %.

För delområde 1C dessutom följande bevarandemål:

- Delområdet utgör tillsammans med badplatsen en estetiskt tilltalande entré till reservatet.

Skötselåtgärder

- Åtgärdsprogrammet för ängsskäreplattmal är vägledande för skötseln av havsstrandängen.
- Årlig sen slåtter för bevarande av ängsskäreplattmal (enligt ÅGP).
- Slåtter sker på öppna strandängar där bladvassen inte dominerar och där det inte är för tuvigt för slåtter.
- Den smala bladvassbården mot vattnet sparas som vindskydd.

För delområde 1A dessutom:

- Återkommande naturvårdsinriktade gallringar och röjningar som syftar till att uppnå bevarandemålen.
- I det glesa buskskiktet gynnas enar och blommande buskar.

För delområde 1A och 1C dessutom:

- Delområdena betas av vart 3-5 år (lämpligtvis tillsammans med intilliggande ekskog).

För delområde 1B och 1C dessutom:

- I restaureringsskedet sker tidig selektiv slåtter av bladvass och hampflockel. Bladvassen slås då 2-3 gånger per år tills dess dominans har minskat, första gången när toppbladet på bladvassen börjar rullas ut och andra gången en månad senare.

För delområde 1C dessutom:

- Ängsskära kan sås in med frö från delområde 1B.

Delområde 1D: *En yta.*

Tolagärdet som ligger i Pukesområdet är en gammal betesvall som bitvis är uppbökad av vildsvin.

Bevarandemål

- En artrik åker som sköts med slåtter och efterbete, /alternativt endast bete de år vildsvinsbök omöjliggör slåtter.
- Brynet med buskar och äldre spärrgreniga träd behålls.

Skötselåtgärder

- Årlig slåtter och efterbete /endast bete, med nötkreatur.

5.2 Skötselområde 2. Betesmark, öppen eller med glest trädsikt

Areal: 40,3 ha, varav

delområde 2A: ca 2,6 ha betad torräng

delområde 2B: ca 1,7 ha trädklädd betesmark på gammal torptomt

delområde 2C: ca 0,9 ha sandig betesmark med enbuskar

delområde 2D: ca 0,8 ha öppen sandig gräsmark med vattenfyllda sänkor

delområde 2E: ca 8,1 ha hållmarksområden

delområde 2F: ca 5,2 ha öppen mark med fornminnen

delområde 2G: ca 21 ha strandängar

Beskrivning

Skötselområdet består av öppna eller glest trädbevuxna naturbetesmarker belägna i Gömarken och ett fornminnesområde i Byrum, samt delar med strandängar spritt i reservatet. Gemensamt för dem är framför allt att de ska betas.

Delområde 2A: *En yta.*

Längst i nordost på Gömarken, intill Gökalvsvägen som går västerut, finns en yta på 2,6 ha bestående av öppen hagmark med hållmarker i västra delen. På hållmarken växer vårtåtel, kruståtel, brunven och bergsyra. I sprickor och där det finns jord växer även slån, björnbär, lönn, björk, oxel och ek. Hagmarken är en naturbetesmark med rödven, gulmåra, rölrika, vitklöver, rödklint, björnbär, nyponros och fläder.

Delområde 2B: *En yta.*

Delområdet på 1,7 ha som ligger intill Kammarsvik utgörs till stor del av naturtypen **Silikatgräsmarker* (6270). Området är en tidigare torptomt som nu tjänar som betesmark. Den norra delen består av öppen betesmark på sandig mark. I fältskiktet finns bland annat vårtåtel, vårbrodd, stagg, rödven, röllika, svartkämpar, bergssyra, ängssyra, gulmåra, liten blåklocka, trift, knölsmörlomma, gråfibbla, höstfibbla, blodrot, vitklöver, jordklöver och hönsarv. I den öppna delen finns björnbär, slån, en, björk, päron och apel.

Den södra delen består av alskog på fuktig mark med ett system av diken. I östra delen finns flera grova ekar, varav några har dött, samt någon rönn. På de fuktiga delarna dominerar al och björk. Området begränsas i öster delvis av en stenmur, i söder av ett dike och i väster delvis av en stenmur. Delområdet omfattar även lite mark på östra och södra sidan av det dikade området där det växer spärrgreniga ekar.

Delområde 2C: *En yta.*

En liten udde mot havet i väster utgörs av en öppen sandig betesmark med några enbuskar. Den ingår i Natura 2000-området Gömarken.

Delområde 2D: *En yta.*

Delområdet som är beläget innanför Ällekåsviken i sydväst ingår i Natura 2000-området Gömarken. Det utgörs av en öppen sandig-grusig gräsmark med några vattenfyllda sänkor.

Delområde 2E: *Tre ytor.*

I Gömarkens nordöstra del finns ett hållmarksområde på 5,8 ha med krattek, tall och rikligt med enbuskar. Enbuskarna är viktiga för att stabilisera mikroklimatet men ska inte konkurrera med ekarna. Där jordmånen är lite djupare växer en yngre ekskog med björk, en och slån. I kanten av en håll står en grov krattek som innehåller mulm och rödmurken ved. I hållkar finns våtmarker som torkar ut under sommaren, med ängsull och knapptåg. I öppna delar med grässvål växer knölsmörlomma, teveronika, röllika, svartkämpar, bergssyra, revfibbla, vårbrodd, grässtjärnblomma, knippfryle och mandelblom.

I delområdet ingår även en nyckelbiotop på 2,3 ha med havsnära hållmark, belägen på två uddar nordost om Byrumaviken i Pukesområdet. Där växer det krattek, stora enbuskar, rönn, apel, tall och björk. I fältskiktet växer betad ljung, knägräs, vårbrodd, kruståtel, knippfryle, blodrot, ängssyra, bergssyra, gökärt, knölsmörlomma, tjärblomster, gråfibbla, teveronika, styvmorsviol, mandelblom, blåbär, vitsippa, buskstjärnblomma, liljekonvalj, stensöta, kaprifol och i bottenkiktet finns renlav.

Delområde 2F: *En yta.*

Delområdet på 5,2 ha är beläget längst i norr på halvön Nötanabben inom Byrum. Det består av en i stort sett öppen mark med ett gravfält och en kolerabegravningsplats. Gravfältet utgörs av lämningar från stenålder till järnålder som består av stensättningar, gravar markerad med stenblock, hög, röse och stenkrets. Kolerabegravningsplatsen begränsas av en ringformig låg stenmur. I nordöstra delen finns en gles skogsdunge med välväxta

storkroniga träd av ek, lind, alm, rönn, sälg, björk, grupper av björk och tall. I södra delen längs stängslet finns ett smalt bestånd av tall och björk. Området är till större delen öppet, förutom dungen och en trädrad mot sjön. I juni 2008 gjordes en gallring av trädningen och av tallen längs stängslet i södra delen, i samband med arbeten i närliggande skötselområde. I fältskiktet växer kruståtel, bergsyra, sandstarr, blodrot och liljekonvalj.

Delområde 2G: *Tre ytor.*

I Pukesområdet ligger Tolamaden, en havsstrandäng på 2,6 ha. Grävda diken och mindre dammar med vallar och högar av upplagda massor har förändrat strandängens hydrologi. I den norra delen är strandängen någorlunda bevarad. Vegetationen består där bland annat av gles bladvass, blåsäv, havssäv, spikblad, havssälting, höstfibbla, gulkämpar, morot, spikblad och hampflockel. I de centrala delarna växer hög och tät bladvass. I den södra delen domineras vegetationen av hampflockel, nässlor samt med inslag av bland annat älgört och kärtistel samt ett bestånd av jättegröe. På landsidan i väst har björk etablerat sig framför det äldre brynet som består av spärrgrenig ek. I sydvästra delen har igenväxningen skett främst av al.

Mulaholmen ligger längst ut i väster på Gökalv och skiljs från fastlandet av en öppen strandäng med havssäv, havssälting, gåsört, blåsklöver och ängsull. Delområdet är på 8,1 ha. I vägbanken där allt fint material spolats bort lever sandödlor. Själva Mulaholmen består av ett litet berg och delvis igenväxta marker med krattek, apel, rönn, al, och björk och i buskskiktet finns krusbär, björnbär och slån. På en öppen betesmark växer bland annat rödven, vårbrodd, knölsmörbloffa, bergsyra, ängssyra, trift och knippfryle. På hållmarken växer renlav. Ute på ön finns hålträd och på en del alar växer tickor. Död ved finns av björk, al och rönn.

På kustremsan utmed Gö udde i Gömarkens södra delar utgörs 10,3 ha av ett blockigt strandområde med bitvis grovt sandiga blottade ytor. Där växer bland annat strandkål. Stora delar täcks av täta buskage framför ett stormfast äldre bryn bestående av vindpåverkade vidkroniga ekar. I buskagen kommer unga träd framför det äldre brynet. Stora buskage består till stor del av slån. Vid sydöstra delen av Gö udde finns båtkåsar. Stora delar av området ingår i Natura 2000-området Gömarken.

Bevarandemål

- En av idisslande djur beteshävdad naturbetesmark/ strandäng.
- Fältskiktet i naturbetesmarken innehåller minst 10-15 arter knutna till naturliga gräsmarker enligt artlista upprättad vid basinventeringen eller ängs- och betesinventeringen.
- Fältskiktet på strandängen innehåller minst 10 arter knutna till naturliga havsstrandängar enligt artlista upprättad vid basinventeringen.
- Ett luckigt och delvis glest trädskikt av lövträd och ett rikt buskskikt.
- Trädskiktet, där sådant finns, är olikåldrigt.
- Träd får åldras, dö och grövre delar bryts ner på platsen.

För delområde 2A, 2B och 2C dessutom:

- Buskskiktet domineras av blommande, bärande buskar och har en täckningsgrad varierande mellan 5 – 20 %.

För delområde 2A dessutom:

- Öppen torräng med ett glest skikt av spridda buskar.

För delområde 2B dessutom:

- Arealen **Silikatgräsmarker* (6270) utgör minst 1 ha.
- Öppen betesmark mot sjön och med glest stående grova ekar samt björk, apel, rönn och spridda enbuskar på tomten.
- Trädsiktets domineras av spärrgreniga träd och täckningsgraden varierar mellan 30-70 %, med högst täckningsgrad för al.
- Alarna har inte buskage av rotskott runt nedre delarna av stammarna.
- Nya spärrgreniga ekar kan utvecklas på för torptomten lämpliga delar.
- Buskar täcker mellan 10-30 % av stenmurarna mot den dikade torptomten.
- Slån bildar inte utbredda buskage.

För delområde 2C dessutom:

- Arealen **Silikatgräsmarker* (6270) utgör minst 7 ha.

För delområde 2D dessutom:

- 0,8 ha är öppen betad gräsmark.
- I delområdet finns en kontinuitet av mindre ytor blottad sand.
- I sandblottorna finns 2-3 vattenfyllda hål med lite vegetation, samt med långgrunda stränder och en något djupare del där det finns vatten hela sommaren.
- De vattenfyllda hålen är en god fortplantningsmiljö för långbensgrodor, större vattensalamander och strandpaddor.
- Busksiktet domineras av rosbuskar med en täckningsgrad mellan 5 – 10 %.
- Brynen mot omgivande betade skogar domineras av äldre spärrgreniga träd.

För delområde 2E dessutom:

- Ett betat hällmarksområde med krattek, tall och enbuskar.
- Öppna ytor med torrängsvegetation finns på områden med tunna jordar.
- Busksiktet domineras av enbuskar med inslag av blommande, bärande buskar och har en täckningsgrad varierande mellan 10 – 30 %.
- Trädsiktets täckningsgrad mellan hällarna varierar mellan 30 – 60 %.
- Enbuskarna konkurrerar inte med krattek och tall.
- På inlandshällmarken finns förutsättningar för att läderbaggen ska kunna leva i området.
- Nya spärrgreniga ekar kan utvecklas i området.
- På strandhällmarken innehåller fältsiktet minst 15 arter knutna till naturliga gräsmarker enligt artlista upprättad vid basinventeringen.

För delområde 2F dessutom:

- Bete anpassat efter kulturmiljövärdena och sandödlans behov.
- Ett öppet gräsbevuxet gravfält.
- Fornminnena bevaras på ett överskådligt sätt.
- Trädsiktet är olikåldrigt och består av storkroniga vackra träd och trädgrupper.
- Trädsiktet ner mot sjön har en täckningsgrad varierande mellan 10 – 30 %. I trädningen varierar täckningsgraden mellan 40 – 70 %.
- Sandödlor och insekter som gräver bon i sandig mark kan fortplanta sig i området.

För delområde 2G dessutom:

- Arealen *Driftvallar (1210) utgör minst 1 ha.
- Arealen *Steniga stränder (1220) utgör minst 8 ha.
- Arealen *Strandängar vid Östersjön (1630) utgör minst 1 ha.
- Hävdgynnad vegetation kan utvecklas på strandängen.
- Strandängen på Tolamaden är återställd.
- Strandängen kan utnyttjas av vadarfåglar.
- På Mulaholmen dominerar trädsiktet av krattek med inslag av apel, rönn, al och björk. Slätter är alternativ skötsel av strandängen.
- Strandremsan på Gö udde utgörs av betade stränder med strandängar, berghällar och steniga/blockiga stränder med driftvallar och uppspolade lager med grus eller sand.
- Busksiktet skapar vindskyddade ytor på strandängar och mot skogen. Sandiga-grusiga ytor är fria från vedartade växter fram till äldre bryn i trädsiktet.

Skötselåtgärder

- Bete med idisslande djur, i första hand nötkreatur eller får, även i sambete.
- Återkommande naturvårdsinriktade gallringar och röjningar som syftar till att uppnå bevarandemålen.
- Naturvårdsinriktade gallringar av smalkroniga yngre träd som växer upp i kronorna på spärrgreniga träd.

För delområde 2B dessutom:

- Al ska ringbarkas och dö innan den avverkas för att minska uppslag av alsly.
- Yttre delen av kronan på lågor bör kapas och läggas upp som vedstaplar eller flyttas in i skogen på östra sidan.
- Begränsa utbredningen av slånbuskagen.

För delområde 2C dessutom:

- Lätt gallring av busksiktet i östra delen av området.

För delområde 2D dessutom:

- Sandblottor skapas vid behov genom att grässvålen rivs bort på några fläckar.
- Endast ett vattenhål rensas vid varje tillfälle.
- Vedartad vegetation av igenväxningskaraktär röjs bort.

För delområde 2E dessutom:

- Minska konkurrensen från enbuskar och unga tallar runt ekarna.
- En kontinuitet av innanmurkna träd eftersträvas.

För delområde 2F dessutom:

- Fornminnena hålls fria från uppväxande vedartade växter.
- Träddungen gallras så att träd med utvecklingsbara kronor bildar ett glest trädskikt inom 10 år.

För delområde 2G dessutom:

- Tolamaden beteshävdas gärna med ungnöt för att minska risken för trampsador.
- På Tolamaden avverkas björk och al fram till äldre bryn. Hasselbuskar i brynet sparas och utvecklas fritt. Hampflockel och älgört begränsas med hjälp av slåtter.
- Tolamadens två nordliga dammar med tillhörande diken läggs igen för att återställa strandängen. Endast huvuddiket i östra kanten behålls.
- Al som sprider sig in i området röjs bort. Al ska ringbarkas och dö innan den avverkas för att minska uppslag av alsly.
- Mulaholmen betas med nötkreatur /alternativt slåtter och efterbete på strandängen. Rövning av ungträd som växer i kanten på havsstrandängen görs utan att skada det äldre stormfasta brynet.

5.3 Skötselområde 3. Betade skogar med begränsad skötsel i träd- och buskskikt

Areal: 204,2 ha, varav

delområde 3A-F: ca 182,4 ha ädellövskog

delområde 3G-H: ca 11,8 ha al- och blandsumpskog

delområde 3I: ca 10 ha tallskog

Beskrivning

Skötselområdet består av betade skogar med ett par ytor i Byrum respektive Gö bokskog och ett tiotal i Pukesområdet, medan de allra flesta är belägna i Gömarken. Det är både ekdominerade skogar och ek- ädellövskog med mycket höga naturvärden. Där finns även rik ädellövskog med ask, lind, lönn, ek och hassel med mycket höga epifytiska naturvärden. Några delar med rika, blöta blandskogar, i huvudsak dominerade av ask förekommer också samt alskogar. Dessutom finns ek- och ädellövdominerade bestånd med mycket stor potential att inom kort utveckla höga naturvärden, samt yngre ekskogar.

Naturvärdena är knutna till gammal och mycket gammal ek men även äldre ask, lönn, lind och alm. Både epifytiska och entomologiska värden i nationell toppklass finns i stora delar av området. Målet är att bevara en småskalig varierad gles till tät betad ek- och ädellövträdsdominerad skog med ett rikt buskskikt. Gemensamt för skötseln är att området ska betas med idisslande djur, i första hand nötkreatur eller får och gärna i sambete. Det ska även genomföras återkommande naturvårdsinriktade gallringar och röjningar som syftar till att uppnå bevarandemålen.

Delområde 3A: *Fyra ytor.*

I delområdet ingår betad mark i ekdominerade skogar med höga naturvärden. I nordöstra delen av Pukesområdet finns en yta på 4,9 ha som till större delen är klassad som nyckelbiotop. Det är en betad skog med ett glest skikt av gamla grova ekar samt yngre ek, lönn, gran, bok, rönn, björk, avenbok, apel, hassel och mycket rikligt med hagtorn. Några lönnar är gamla. Död ved finns i form av grova torrakor och lågor av främst ek. I området finns enstaka granar och ädelgranar. I fältskiktet växer bland annat vitsippa, svalört, majsmörblomma, skogsbingel, nässla, buskstjärnblomma, ängssyra, knippryle, vårfryle, tuvtåtel, vårbrodd och andra gräs. Läderbagge och ekoxe finns i området. Omgärdat av delytan ligger Pukeska gravkapellet.

En annan yta på 3,6 ha, till större delen är klassad som nyckelbiotop, finns väster om Tolamaden i nordvästra delen av Pukes, delvis intill havet. Norr om ett fuktigt stråk med alskog växer en betad gles ekskog med enbuskar i västra delen och centralt en ekskog med björk, lind, asp, apel, al och hassel. Framför det äldre brynet i öster växer björk. I fältskiktet växer bland annat vårbrodd, vårfryle, ängskovall, gökärt, liljekonvalj, buskstjärnblomma, ängssyra, vitsippa, blodrot, teveronika, och kaprifol. I en centralt belägen våtmark med öppen vattenspegel växer andmat, mannagräs och veketåg. Död ved finns som torrträd, lågor och i döda grenar på äldre spärrgreniga ekar.

Ute på Gökalv finns inom samma yta två nyckelbiotoper på vardera 1,3 ha. Den ena har yngre spärrgrenig ek i ett tätt bestånd av en, rönn, oxel, björk och gran. Risskiktet är rikt och består av blåbär. Enbuskarna har gallrats kraftigt vintern 2009. Den andra är en betad ekskog med apel, björk, rönn och ett mindre kärr. I fältskiktet finns buskstjärnblomma, ekorrbar, ängssyra, vårfryle, skogsstjärna, harsyra, blåbär och örnbräken.

En yta på 4,7 ha, delvis klassad som nyckelbiotop, ligger alldeles väster om vägen och norr om kraftledningen i Gömarken. Den utgöts av en tät yngre ekskog med alm, ask, säl, apel och björk. Någon spärrgrenig ek har en diameter på ca 40 cm. Tickor växer på någon björk. I södra delen av området finns en liten alskog med björk och hagtorn. Skalbagger hagtornsbock finns i området. Flera askar verkar vara grentoppsjuka. I västra delen finns flera gamla spärrgreniga ekar. Mot vägen växer en ek- och alskog med ask och en riklig föryngring av ask. Buskskiktet domineras av rundhagtorn. Fältskiktet är bitvis trivialt och dominerat av hundkex, skogslök och snärjmåra. På fuktig mark växer tuvtåtel och veketåg. I norra delen finns en yngre säl-björkskog med fläder och gran. I anslutning till en trädgårdstipp växer tuvtåtel, nässlor, veketåg mm. I området finns en granplantering.

Delområde 3B: *Sex ytor.*

Delområdet består av ek- ädellövskog med mycket höga naturvärden, varav tre ytor är belägna inom Pukesområdet och resterande ytor i Gömarken.

I Pukesområdets västra del, gränsande till Byrumaviken, finns först en nyckelbiotop på 4,7 ha bestående av en betad ek-hasselskog med lind, lönn, björk, ask och apel. Marken varierar från plan till kuperad och blockig. I den södra delen finns ett område med spärrgreniga ekar och glest buskskikt och i ett fuktigt parti finns en yngre tät björkskog. I fältskiktet växer bland annat vårbrodd, lundslok, hässlebrodd, vårfryle, knippfryle, gökärt, ängssyra, majsmörblomma, liten blåklocka, vitsippa, svalört, buskstjärnblomma, harsyra, liljekonvalj och kaprifol. Lavfloran är rik med flera rödlistade lavar bland annat de i området vanligt förekommande gammelekslav, matt pricklav och grå skärelav.

I den västra delen har funnits ett sågverk och en liten hamnanläggning. Det så kallade badhuset är troligen en byggnad som tillhört sågverket.

Nordost därom finns den andra ytan, en nyckelbiotop på 1,7 ha som består av betad ek-askskog med lönn, alm och lind på en blockig mark. I fältskiktet växer vitsippa, svalört, tandrot, skogsbingel, buskstjärnblomma, liljekonvalj samt hallon, rundhagtorn och krusbär. Området ingår i en betesfälla tillsammans med Tolagärdet som är en gammal betesvall.

På en tredje liten yta på 0,7 ha öster om Tolamaden i Pukes är den södra halvan en nyckelbiotopklassad betad ekskog med spärrgreniga grova ekar, hassel, björk, lönn, sälk och hagtorn. Död ved finns i form av grova spärrgreniga torrakor av ek och en grov rönnlåga. I fältskiktet växer bland annat vitsippa, svalört, liljekonvalj, skogsbingel, buskstjärnblomma, skogslök och i en glänta finns gökärt, blåsuga, ängssyra, ängsvädd, vårbrodd och knippfryle. I den södra delen finns rester av ett torp med husgrund, jordkällare och två uthusgrunder i huggen sten.

Resterande ytor inom delområdet är belägna i Gömarken. Ute på Gökalv finns en nyckelbiotop på 8,1 ha söder om vägen. Den utgörs av en ekskog med ett glest olikåldrigt skikt av spärrgrenig ek i ett tätt yngre skikt av smalkronig ek, apel, rönn, en, brakved, björk, hagtorn, krusbär, kaprifol och med mindre aspbestånd. I fältskiktet växer bland annat vitsippa, tandrot, ängssyra, vårbrodd, skogsstjärna, rödblåra, buskstjärnblomma, harsyra och vårfryle.

En stor sammanhängande yta sträcker sig över nästan hela norra halvan av Gömarken. Ålabokärret omgärdas av denna yta. En stor del av ytan, den västra delen, ingår i Natura 2000-området Gömarken. Söder om Gökalvs-vägen och ner till Ålabokärret ligger till att börja med en stor nyckelbiotop på hela 23 ha. Den utgörs av ekskog med en stor andel spärrgreniga ekar som står i en yngre ekskog med någon al, björk, oxel, rönn, sälk, en, fågelbär, apel, getapel och gran. Död ved och mulm finns i levande grova ekar, torrakor av ek med bland annat en som är urbränd efter blixtnedslag, samt liggande död ved i olika nedbrytningsstadier. Läderbagge och blanksvart trädmyra finns i området. Buskskiktet som bitvis är mycket tätt utgörs av hagtorn, brakved, kaprifol, murgröna, rosbuskar, hassel och i fältskiktet växer blåbär, vårfryle, knippfryle, vårbrodd, blåsuga, gulmåra, gökärt, nattviol, gullviva, ängssyra, majsmörblomma, svalört, blodrot, vitsippa,

buskstjärnblomma, tandrot, teveronika, harsyra, ängskovall, skogsstjärna, skogsbingel, liljekonvalj, humleblomster, älgört, kärrtistel, och björnbär.

I slutningen mot väster (mot område 3G) består marken av en svallad småblockig morän. En bäck rinner över nordvästra hörnet av området. Torrakor finns av spärrgrenig ek. Framförallt i södra och östra delen finns täta yngre bestånd med ek på ytor som troligtvis har varit helt öppna. Örnbräken kan på sikt bli ett problem i området. På en höjdrygg växer några grova spärrgreniga ekar, oxel, gran och en tät ung ekskog. Många av de unga träden har dött samt även någon grov spärrgrenig ek. På grund av de grunda jordarna är området torkkänsligt och trädsiktet gallras naturligt genom att träd torkar ihjäl vissa somrar. I fältsiktet finns bland annat buskstjärnblomma, vitsippa, gökärt, vårbrodd och blåsuga.

I nordöstra delen av denna stora nyckelbiotop finns en yngre tät ekskog med björk, säl, apel, rönn, brakved, en, hagtorn och murgröna som klättrar upp i några av träden. Till stor del ingår den i Natura 2000-området Gömarken. I fältsiktet växer ängskovall, vitsippa, vårbrodd, gökärt, buskstjärnblomma, harsyra och i västra delen även ängssyra, blåsuga, liljekonvalj, gråfibbla, blåsippa och tandrot. I nyckelbiotopens sydöstra del finns ett väl utvecklat bestånd av örnbräken som kväver annan vegetation. Ett dike korsar området.

Inom samma yta söder om den förra nyckelbiotopen ligger ytterligare en nyckelbiotop som är på 19,2 ha, gränsande till havet samt skötselområde 2B och 2C i väster, Ålabokärret i nordost, skötselområde 4D och del av Boamossen i sydost samt skötselområde 3D i söder. Nyckelbiotopen består av betad ek- och ekkrattskog där det finns rikligt med spärrgreniga ekar med en diameter på ca 30-80 cm och med enstaka ekar som är upp till 170 cm tjocka, varav några är mulmekar. Övriga trädslag är asp, rönn, tall, oxel, gran, en och brakved samt en mindre alsumpskog. Blommande träd och buskar är födokälla för områdets insektsliv. I området finns rosbuskar och i fältsiktet växer bland annat vitsippor, stagg, vårbrodd, gökärt, knippfryle, vårfryle, ängssyra, bergsyra, harsyra, buskstjärnblomma, desmeknopp, nunneört, skogsstjärna och blåbär. Grässvålen är gles och marken är ofta stenig. Det finns rikligt med död ved i ekarna och även mulmekar. Bitvis är det mycket tätt med enbuskar och i glesa bestånd av ek stabiliserar mikroklimatet av enbuskarna. I tidigare gläntor växer tätt med unga ekar. Inom nyckelbiotopen finns även en mindre alsumpskog som ska få utvecklas fritt.

Mitt i Gömarken, i östra delen av denna stora sammanhängande yta 3B (öster om Ålabokärret), finns ett område där det växer en gles spärrgrenig ekskog på 18,5 ha med bitvis stort inslag av gran samt tall, björk, oxel, bok, stora enbuskar och brakved. Hagtorn är vanligt förekommande och gör att delar av området är svårframkomligt. I fältsiktet växer bland annat vitsippor, buskstjärnblomma, grönvit nattviol, vårbrodd, tuvtåtel, harsyra och vårfryle. Död ved finns mest i torrakor och björklågor norr om kraftledning. Söder om kraftledningen finns bitvis rikligt med död ved som lågor, torrakor och högstubbar samt i levande träd. Större delen är klassat som nyckelbiotop och västra kanten ingår i Natura 2000-området Gömarken.

Fortfarande inom den stora ytan 3B, insprängd mellan myren Boamossens båda delar, finns ett område på 2,6 ha där det växer ekskog med björk, brakved, hagtorn, tall, gran, en och bitvis gott om spärrgreniga ekar med en diameter på 50-130 cm. Tallarna är gamla och har svårt att föryngas sig på

grund av den täta skogen med gran och lövträd. I fältskiktet växer bland annat blåbär, vitsippor, vårfryle, harsyra, tandrot, små- och fliknunneört. Västra delen av området ingår i Natura 2000-området Gömarken.

Väster om vägskalet och gränsande till Gökalvsvägen ligger en ek-ädellövskog. Ytan som är på 5,0 ha delas av den kraftledning som går genom området i sydost-nordvästlig riktning. Norr om kraftledningen finns en luckig blandskog med spärrgrenig ek, lönn, ask, fågelbär, någon tall, rönn, björk, apel och grov säl. Död ved finns i torrakor av spärrgrenig ek. I området finns ett stort dike som korsas av en gammal väg.

Söder om kraftledningen finns en gles ekskog med god tillgång på död ved och med inslag av rönn, asp, säl, lönn, al, fågelbär, hagtorn och fläder. Ekarnas diameter är ca 20-50 cm. I norra delen finns torrakor och lågor av ek. I södra delen finns en fuktig lövblandskog med al, ek, rönn, björk och i fältskiktet tuvtätel och kärtistel.

I ytans västra del på båda sidor om kraftledningen finns en föryngringsyta med 1,5-3 meter höga ädelgranar och burar med lönn. I stort sett alla plantorna är betesskadade. Trädskiktet består av ek, säl, rönn, ask och björk. I fältskiktet växer bland annat stor blåklocka, lundkovall, ängskovall, grästjärnblomma, smörblomma, skogslök, älgört och hundäxing.

I detta område 3B finns fossila åkrar och lämningar efter Sonatorps by. En källa från 1417 anger att det då fanns fem gårdar i Sonatorp. Gårdsbebyggelsen finns med på en karta från 1706. Stenmurar delar in området i tre oregelbundna odlingsytor med ett 20-tal röjningsrösen. Området har odlats in på 1900-talet.

Delområde 3C: *En yta.*

Delområdet på 2,4 ha som ligger i Pukesområdet utgörs av Tolabacken, en blockig höjdrygg med rik ädellövskog av ask, lind, lönn, ek och hassel med mycket höga epifytiska naturvärden. Tolabacken ligger sydväst om havsstrandängen Tolamaden och den gamla betesvallen Tolagärdet. Skogen domineras av gammal lind, lönn, alm och med inslag av ek. Nedanför slutningen mot nordost växer några grova hasselbuskar. På en av hasselbuskarna växer ekticka. Lavfloran är mycket rik med stora populationer av de rödlistade lavarna blek kraterlav, stiftklotterlav, grå skärelav, matt pricklav, gammelekslav och en mycket stor bål av savlundlav på en alm. I fältskiktet växer bland annat lundslok, vitsippa, gullviva, vätteros, blåsippa, majsmörblomma, svalört, skogsbingel, löktrav, buskstjärnblomma, och skogslök.

Delområde 3D: *En yta.*

Delområdet på ca 54 ha är klassat som en enda stor nyckelbiotop och ingår även i Natura 2000-området Gömarken. Det är beläget i den sydvästra delen med en 1,5 km lång sträcka gränsande mot havsstrandängen. Där i den södra delen växer en tät yngre ekskog med spridda spärrgreniga äldre ekar med en diameter på ca 30-80, någon ända upp till 120 cm. I trädskiktet finns även björk, säl, asp, rönn, brakved, en, hagtorn och rosbuskar. Delar av skogen är en krattekskog. Parallellt med stranden finns en rad med öppna, gräsbevuxna, sandiga ytor omgivna av ett äldre bryn med spärrgreniga ekar och framför finns ett nytt bryn av igenväxningskaraktär. I södra delen finns en

alsumpskog runt ett dike som kommer från tidigare åkermark och öster därom finns ett aspbestånd. Död ved finns i form av torrakor, döda grenar, innanmurkna träd och lågor. I södra halvan finns bitvis tätt med en och några öppna sandiga ytor. I fältskiktet växer bland annat vitsippa, nunneört, buskstjärnblomma och desmeknopp.

I den östra delen av ytan utgörs marken bitvis en blockig svallad morän med ett glest skikt av spärrgreniga ekar med en diameter på 50 till över 100 cm. I stora delar finns också en tät ungskog av smalkronig ek. På en strandvall från Littorinahavet, som består av en sandig-grusig låg rygg, växer det spärrgrenig ek, björk, en, hagtorn, apel, brakved, krusbär och rosbuskar. Al förekommer på fuktig mark. I fältsiktet växer vitsippa, vårfryle, knippfryle, liljekonvalj, ängssyra, nunneört, desmeknopp, vårlök, gökärt, harsyra och buskstjärnblomma. Död ved finns som grova torrträd och lågor. En mindre hållmarker omges av spärrgreniga ekar.

I den västra delen växer en gles betad skog med spärrgreniga ekar med en diameter på 50 till över 100 cm, björk, rönn, brakved, gran, slån och hagtorn. Bitvis är marken sandig-grusig och på strandvallen av slipade runda stenar. Det finns rikligt med död ved i form av torrakor, grenar och lågor av ek och björk, mulmekar och hålträd. Vissa fallna torrakor av spärrgreniga ekar har gnag av ekoxens larver på rötterna. I fältskiktet finns bland annat vitsippa, vårlök, buskstjärnblomma och svalört. En bra äldre stig går på toppen av Littorinavallen som sträcker sig genom området. En mindre hållmark omges av spärrgreniga ekar.

I den nordvästra delen finns en tät yngre ekskog med spridda spärrgreniga äldre ekar med en diameter på ca 30-80 cm och någon ända upp till 130 cm. Trädskiktet har inslag av inslag av björk, säl, asp, rönn, brakved, en, hagtorn och rosbuskar. I fältskiktet växer bland annat vitsippa, nunneört, buskstjärnblomma och desmeknopp. Död ved finns som i torrakor, döda grenar, innanmurkna träd och lågor.

I nyckelbiotopens mellersta delar växer en betad skog på svallad morän och upp till Littorinavallen. Trädskiktet består av spridda spärrgreniga ekar med en diameter på ca 50-140 cm. På sidorna av strandvallen finns ett tätt skikt av ung ek. På västra sidan och i södra delen är det bitvis mycket gran. Under sommaren 2008 har självföryngrad gran avverkats i området. På kanterna av en mindre hållmark med småblockiga sluttningar växer krattekar. Buskskiktet består av hagtorn, slån, en, rosbuskar och murgröna. I fältskiktet växer bland annat vitsippor, vårbrodd, kruståtel, smultron, skogsstjärna, nunneört, buskstjärnblomma, ängssyra, desmeknopp, tandrot och murgröna. Död ved finns i ekhögstubbe, eklågor, granlåga, torrakor och i levande träd.

Den nordöstra delen av ytan består av en ekblandskog med rönn, brakved, al och gran. Äldre spärrgreniga ekar med en diameter på ca 50-80 cm, varav någon ända upp till 130 cm, bildar ett glest skikt som till stor del står i ett tätt skikt med yngre ek. I främst östra delen av området finns tätt med gran. Död ved finns här främst i några torrakor av ek men också av några grova granlågor. I fältskiktet växer bland annat vårbrodd, vårfryle, vitsippor, tandrot, ängssyra, harsyra och buskstjärnblomma.

I en liten del på 1,8 ha, (nordväst om den förra) söder om Boamossens östra del, består skogen av ett glest skikt med spärrgreniga ekar, som har en diameter på 50-80 cm samt yngre ek, björk, rönn och någon enbuske och bok.

Ekarna har varit svårt trängda av gran som avverkats sommaren 2008. Detta är ek- och ädellövdominerade bestånd med mycket stor potential att inom kort utveckla höga naturvärden.

I de mellersta och nordöstra delarna av nyckelbiotopen finns ett stort restaureringsbehov i form av gallring av ungskogen för att gynna ersättare till de äldre spärrgreniga ekarna, bortröjning av all gran och åtgärder runt äldre spärrgreniga ekar. Unga utvecklingsbara ekar ska gynnas för att kunna utvecklas till storkroniga ekar. Allra längst i nordväst ska inga åtgärder göras i lövträdsiktet förrän tidigast 2013, förutom 10 m. längs Ällekåsa-vägen, för att de äldre ekarna ska komma i balans efter avverkningen av gran i området.

Delområde 3E: *En yta.*

Delområdet på 1,8 ha som ligger i östra delen av Gömarken utgörs av rik, blöt blandskog, dominerad av ask. I askbeståndet som växer på fuktig mark fanns 2006 flera grentoppsjuka träd. Därefter har askarna till stor del återhämtat sig och 2008 hade de bildat nya fingrenar. I norra delen växer även ek och al. En grov spärrgrenig sälk står i södra delen av området. Hagtorn är vanligt förekommande och gör att delar av området är svårframkomligt. Fältskiktet är väl utvecklat med flera krävande arter bland annat grönvit nattviol, tvåblad, ormbär samt tuvtåtel och humleblomster.

Delområde 3F: *Tre ytor.*

Delområdet, beläget inom Gömarken, består av yngre ek- och ädellövdominerade bestånd med mycket stor potential att inom kort utveckla höga naturvärden. I den norra delen av Gömarken, strax söder om åkermarken, finns en yta på 2,2 ha bestående av blandskog med al, ek, ask, rönn, björk, sälk, en, hassel och hagtorn. I västra delen är marken fuktig och korsas av ett stort dike. Där växer en yngre betad ekskog med björk, rönn, och hagtorn. Ekar som kan utvecklas till spärrgreniga träd är mellan 10-40 cm tjocka. I fältskiktet växer buskstjärnblomma, harsyra, vitsippa och tuvtåtel. Halva ytan är klassat som en nyckelbiotop.

Den andra ytan belägen i sydöstra Gömarken består av två sammanhängande delytor på vardera 5,5 ha. Sydost om Boamosens östra del finns den norra delytan som utgörs av en yngre ekskog med spärrgreniga och smalkroniga ekar med en diameter på ca 20-40 cm och med inslag av rönn, en, krusbär och rosbuskar. I norr växer mest smalkronig yngre ekskog med apel, björk och död ved i torrakor. Mot väster växer en ekskog med björk, brakved, hagtorn, tall, gran, en och bitvis spärrgreniga ekar med en diameter på 50-80 cm. I fältskiktet finns vitsippor, vårfryle, buskstjärnblomma, små- och fliknunneört, blåbär, harsyra, tandrot och desmeknopp. Tre mindre hållmarker med enbuskar och omgivna av spärrgreniga ekar ingår i området.

Ytan med yngre ekskog sträcker sig som ett smalt band mot söder, runt en avverkad yta med lite björk och tall kvar, vidare mot nordost där den går ut till vägen norr om Gö läge. I nordöstra delen är marken fuktig. Den södra delytan ligger väster om bebyggelsen vid Gö läge. Där växer en yngre ekblandskog på 5,5 ha med ett stort inslag av björk, gran, brakved, asp, al, rönn och sälk. I busk- och fältskikten finns bland annat kaprifol, vitsippor, buskstjärnblomma och harsyra. I söder finns yngre ekskog med några spärr-

geniga ekar, björk, slån, al, rönn, vildapel, säl, asp, tall och gran. Marken är delvis fuktig. I fältskiktet växer bland annat vitsippor, buskstjärnblomma, vårkällört och harsyra. Här är den västra mellersta delen klassad som en nyckelbiotop.

Gränsande till strandängen längst i sydost på Gö udde finns en 11,7 ha stor yta med ekblandskog. I den norra delen växer en tät yngre lövblandskog med ett glest skikt av lite äldre spärrgreniga ekar, björk, ek, säl, gran och en. Längst i norr övergår skogen i en björk-granblandskog. I anslutning till en hällmark finns grov krattek. På en krattek finns savrinning. Död ved finns som högstubbar av björk. I sydväst finns en ekskog med flera spärrgreniga ekar med en diameter upp till ca 85 cm. i en tät ungskog av smal-kronig tunn ek, rönn, björk, apel, asp, tall, oxel och en, murgröna, hagtorn och rosbuskar. I sydost är det en yngre ekskog med spridda något äldre spärrgreniga ekar, hagtorn, rosbuskar och gran.

Död ved finns mest i grenar, stammar och någon torraka. Marken är en svallad blockig morän. I fältskiktet finns bland annat vitsippa och buskstjärnblomma. Kopparödla förekommer i området. En del av området är klassat som område med naturvärde. Det finns dock rödlistade arter vilket innebär att en del av området borde vara klassat som nyckelbiotop. Bland annat växer den starkt hotade tårtickan (EN) på en ek och den sårbara liten sönderfallslav (VU) finns på några lätt skuggade senvuxna ekar i skötselområdet. I brynet mot stranden växer en ung och tät vindpåverkad ek- och aspskog med stora slånbuskage mot stranden. Inom ytan finns inslag av apel. Några mindre ekar är spärrgreniga och i östra delen finns några krattartade äldre ekar. Mitt i den södra delen ligger ett gravröse.

Delområde 3G: Fyra ytor.

Delområdet består av äldre och naturskogslik al samt blöt blandädellövskog, varav en liten yta är belägen i Pukesområdet och övriga i Gömarken.

I Pukes ligger en yta på 1,2 ha som gränsar till vassområdet vid Brunnsviken. Där växer en jämnåldrig alskog på dikad mark med inslag av apel, björk, rönn, gran och hassel. Fältskiktet domineras av vitsippor och tuvtåtel. En mindre del av området är klassat som nyckelbiotop.

Söder om Gökalv badplats, mellan vägen och Kammarsvik, finns en 7,1 ha stor yta betesmark med några grova spärrgreniga ekar, tall, björk, apel, rönn och på sank mark mot sjön växer al. Bitvis är trädskiktet ganska tätt. Efter avverkning av alar kommer täta buskar med stubbskott. I södra delen finns rikligt med ungpantor av björk och al. I grässvålen växer bland annat vårbrodd, stagg, knippfryle, knölsmörbomma, mandelblom, bergsyra, ängssyra, teveronika, svartkämpar, ängsviol, kärrtistel och trift. I buskskiktet finns slån, en, hagtorn och rosbuskar. Östra delen är klassad som en nyckelbiotop och där finns ett fuktigt stråk med tät blandskog. En bäck rinner och översillar delar av området. Björkskog med spridda grova spärrgreniga ekar, asp, al, rönn, gran och en. I sydvästra delen finns ren alskog. Död ved finns bland annat som en grov högstubbe och grova grenlågor av ek. I fältskiktet finns vårfryle, buskstjärnblomma, skogsstjärna, harsyra, vitsippa, humleblomster, tandrot och älgört. Hela ytan ingår i Natura 2000-området Gömarken.

Öster om Boamossen är en yta på 1,4 ha bestående av alskog/kärr med tuvtåtel och nässlor. I östra delen finns mindre socklar med olikåldrig al,

rönn och björk. Ett par hundra meter öster om denna finns ytterligare en yta alskog på 2,2 ha med björk, tall och rönn i. Al på mindre socklar förekommer. Död ved finns som 20-30 cm tjocka allågor och tickor förekommer. I fältskiktet växer tuvtåtel, mannagräs, vårfryle, grönvit nattviol, humleblomster, harsyra, buskstjärnblomma, vitsippor och älgört. En bäck rinner genom området.

Delområde 3H: *Två ytor.*

Delområdet består av yngre al som idag är ca 40 år. Mitt i Pukes ligger en liten yta på 0,2 ha med alnaturskog på mark som tidigare har varit öppen.

Mellan två alskogar öster om Boamossen finns en föryngringsyta på 2,1 ha med stubbskott av ung al. Genom området går en stig. I de yngre alskogarna eftersträvas en småskaligt varierad öppen till tät betad alskog där övriga trädslag och buskar gynnas.

Delområde 3I: *Tre ytor.*

Delområdet består av tallskogar i unga oskötta skogsföryngringar uppkomna innan reservatets tillkomst. Idag är dessa "förvildade" med skogsskötselterminologi. Målet är att de ska bli olikåldriga och luckiga, självföryngrade blandskogar med tall och lövträd.

Väster om den södra delen av bebyggelsen vid Gö läge finns en yta på 8,6 ha som utgörs av tallskog i olika ålder med björk, ek och gran. Där finns en yngre planterad tallskog och en föryngringsyta med några små och täta granbestånd. Tallskog växer på fuktig mark i en tät ung lövskog av bland annat rönn och al. Bitvis dominerar alen i de fuktigaste delarna.

Precis söder om Gö läge finns en liten yta på 1,0 ha där det växer tallskog över ett yngre skikt av rönn, björk, ek, sälk och apel. I fältskiktet finns harsyra, buskstjärnblomma, vitsippor, murgröna och rosbuskar. Tickor finns på sälk och rönn.

Bevarandemål

- En betad skog med öppna gläntor.
- Trädskiktet är olikåldrigt.
- Äldre träd får åldras, dö och brytas ner på platsen.
- Det finns en småskalig mosaik av betade skogar med gläntor, lite mer öppna partier med spärrgreniga träd samt tätare skogar med höga träd med väl utvecklade kronor (30-100 % krontäckning).
- Det finns en variation mellan snabbväxande och senvuxna träd.
- Yngre ekar kan utvecklas till spärrgreniga träd.
- En stor del av främst ekstammarna är lätt beskuggade för att mikroklimatet ska vara någorlunda stabilt till förmån för rödlistade lavar och vedinsekter.
- Gran konkurrerar inte med tall eller andra trädslag.
- Buskskiktet är väl utvecklat men inte slutet.
- I Gömarken ska betetrycket med hjälp av flera fållor kunna styras till olika områden och variera mellan olika år.
- Förutsättningar finns för att läderbaggen ska kunna leva i området.

- Förutsättningar finns för att ekoxlarver kan utvecklas i området (förutom i delområde 3E och 3G).

För delområde 3A dessutom:

- Arealen **Silikatgräsmarker* (6270) utgör minst 2 ha.
- En betad ekblandskog med öppna gläntor och flera storkroniga träd av främst ek, alm och ask. Trädsiktet domineras av lövträdsarter som ek med inslag av apel, rönn, brakved och björk.
- Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 30 – 100 %.
- Öppna gläntor finns både på torr och på fuktig mark.
- Busksiktet domineras av hassel, en och kaprifol med inslag av blommande, bärande buskar och har en täckningsgrad varierande mellan 5 – 40 %, med den högre graden för hassel.
- Täckningsgrad av buskar över 15 % finns på högst 30 % av arealen och avser hassel och spridda enbuskar.
- Våtmarken växer inte igen med al.
- På ytan i NV delen i Pukesområdet växer en gles alskog i fuktiga partier i södra kanten. Den lilla våtmarken är vindskyddad och har minst en central del solbelyst under delar av dagen.
- I NÖ delen i Pukes finns gläntor på några tidigare åkrar.
- Vägen in till Pukeska gravkapellet bevaras som en enkel grusväg.

För delområde 3B dessutom:

- Arealen *Trädklädda betesmarker* (9070) utgör minst 26 ha.
- Arealen *Näringsfattig ekskog* (9190) utgör minst 37 ha.
- Vid kusten i V delen i Pukes finns en betad ek-hasselskog med gläntor och en alridå mot vassen där stora ekar och hasselbuskar kan utvecklas fritt. I andra delar är det en betad ek-askskog med inslag av alm, lind och lönn.
- I resterande delar en betad luckig ekskog med spärrgreniga ekar i olika åldrar och med inslag av andra lövträd. Även tall förekommer.
- Trädsiktet domineras av ek med inslag av lövträdsarter som alm, lind, lönn, björk, säl, apel, asp, brakved, rönn, oxel, fågelbär samt på något ställe enstaka bokar.
- Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 30 – 100 %.
- I en nyckelbiotop mitt i Gömarken är andelen stammar av bok högst 5 % per hektar.
- Mindre gläntor finns i området.
- Tåta bestånd av yngre ek utvecklas på följande tre sätt:
 1. Till ekskog med hög krontäckning av ekar med väl utvecklade kronor.
 2. Som självgallrande tåta bestånd med senvuxna träd.
 3. Med fristående spärrgreniga ekar och luckor.
- På fuktig mark finns albestånd och mindre alsumpskogar som får utvecklas fritt.
- En relativt tå ek- och tallskog med inslag av brakved och björk bildar tillsammans med de två tallmossarna ett mindre påverkat område. Trädsiktets täckningsgrad varierar där mellan 60 – 100 %.

- Föryngring av lönn motsvarar endast vad som behövs för att ersätta äldre lönn.
- Murgrönan kväver inte äldre spärrgreniga ekar, utan endast enstaka yngre träd.
- I V delen av Gömarken är brynen mot havet i väster täta med stormfasta träd och fungerar som vindskydd. Mot havet i väster ökar andelen hällmarkskog.
- I V delen av Gömarkens domineras buskskiktet av enar, hagtorn och rosbuskar med en täckningsgrad som varierande mellan 10 – 20 %. Därutöver sparas tre täta enbestånd på vardera ca 100 m² som skydd för viltet.
- I övrigt domineras buskskiktet av hagtorn, hassel och andra blommande, bärande buskar och har en täckningsgrad varierande mellan 5 – 70 %, där täckningsgrad över 15 % avser hasselbuskar.
- Fältskiktet innehåller minst 10-15 arter knutna till naturliga gräsmarker enligt artlista upprättad vid basinventeringen.
- Gran och björk utgör inget hinder för tallen att reproducera sig.
- I Ö Gömarken V om vägskalet är kulturhistoriska lämningar av den gamla byn Sonarp väl synliga i landskapet och stenmurarna underhållna. Kulturlämningarna är fria från vedartade växter som kan orsaka skada. Området har hagmarkskaraktär och betas hårdare än omkringliggande marker.
- I Pukesområdet finns hasselrika delar mellan Byrumaviken och Tolabacken med glest trädskikt så att hasselbuskarna får tillräckligt med ljus för att kunna utvecklas. Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 40 – 100 % med lägst täckningsgrad där det finns mycket hassel eller i sydöstra delen där det finns stora spärrgreniga ekar och högst täckningsgrad i den strandnära ekskogen.
- Mellan badhuset vid Byrumaviken och en berghäll finns en öppen glänta som sträcker sig 20 meter söderut och inga träd står närmare huset än 5 m.
- Utplacering sker av skyddade ekoxkomposter, på grund av vildsvinens inverkan.
- Död ved finns kvar och kronan på lågor kan samlas ihop för att ta mindre plats av betesmarken.

För delområde 3C dessutom:

- Trädskiktet är olikåldrigt och domineras av äldre lind, ask, alm och lönn.
- Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 70 – 100 %.
- Buskskiktet domineras av hassel med inslag av blommande, bärande buskar och har en täckningsgrad som varierar mellan 5 – 15 %.
- Andelen ung lönn motsvarar vad som behövs för att ersätta de gamla lönnarna efter deras naturliga livstid.

För delområde 3D dessutom:

- Arealen *Trädklädda betesmarker* (9070) utgör minst 30 ha.
- Arealen *Näringsfattig ekskog* (9190) utgör minst 30 ha.

- En betad luckig ekskog med spärrgreniga ekar i olika åldrar, spridda enbuskar, björkar, tall, rönn, hagtorn och robuskar. Områden som saknar äldre spärrgrenig ek får bilda en tätare ekskog där skogsträd med stora kronor får bilda evighetsträd.
- Öppna ytor har äldre bryn med spärrgreniga träd.
- Yngre ekar kan utvecklas till spärrgreniga träd eller i tätare skog till träd med väl utvecklad krona.
- Längst i nordväst får de äldre ekarna komma i balans efter avverkningen av gran i området innan åtgärder görs i lövträdsiktet.
- Hällmarkerna är öppna ytor med endast ett glest skikt av framför allt enbuskar och brynen mot hällmarkerna och de grusiga ytorna består av spärrgreniga ekar.
- Brynen mot sjön är täta med stormfasta träd och fungerar som vindskydd.
- Det finns öppen betad gräsmark och vegetationsfria ytor på grusig mark.
- De små kärren är en god fortplantningsmiljö för långbensgrodor.
- Hydrologin påverkas inte av några åtgärder i området som innebär att det blir torrare.

För delområde 3E dessutom:

- En betad lövskog med ask, ek, sälk och al.
- Buskskiktet är väl utvecklat men området är ändå framkomligt.
- Nya storkroniga askar och spärrgreniga ekar kan utvecklas.

För delområde 3F dessutom:

- En halvöppen betad skog med evighetsträd av spärrgreniga ek och ask samt med inslag av björk, rönn, hassel, spridda enbuskar, hagtorn och robuskar. Några mindre gläntor finns i området.
- Trädsiktet är olikåldrigt och domineras av ek samt med inslag av björk, rönn, apel, sälk, al och tall.
- Trädsiktets täckningsgrad ska variera mellan 30 – 100 %.
- Buskskiktet domineras av hagtorn, robuskar, hassel och spridda enbuskar samt ha en täckningsgrad som varierar mellan 10 – 15 %.
- Blommande träd och buskar är födokälla för områdets insektsliv.
- I glesa bestånd av ek stabiliseras mikroklimatet av enbuskarna.
- Hällmarkerna är öppna ytor med endast ett glest buskskikt av framför allt enbuskar.
- Brynen mot hällmarkerna består av spärrgreniga ekar.
- Brynet mot sjön med slånbuskar och vindpåverkade träd är ett vindskydd.
- Fältskiktet innehåller minst 10 arter knutna till naturliga gräsmarker enligt artlista upprättad vid basinventeringen.
- Gravröset är fritt från vedartade växter som kan skada fornlämningen.

För delområde 3G dessutom:

- Arealen *Silikatgräsmarker (6270) utgör minst 4 ha.
- Trädsiktet domineras av björk och ek med inslag av apel, rönn och brakved samt tall.
- Ingen gran finns i området.
- Vid Kammarsvik i NV Gömarken är en öppen betesmark med glest stående grova ekar, björk, apel, rönn, en grupp tallar och spridda enbuskar för att ge lite vindskydd. Mot vattnet kan förekomma spridda stora alar. I södra delen finns några större täta buskage. Trädsiktets domineras av spärrgreniga träd med en täckningsgrad på högst 30 %.
- Busksiktet domineras av blommande, bärande buskar och en samt ha en täckningsgrad som varierar mellan 5 – 15 %.
- Fältsiktet innehåller minst 15 arter knutna till naturliga gräsmarker enligt artlista upprättad vid basinventeringen.
- Det finns extensivt betade sumpskogarna där trädsiktet domineras av lövträd som al, björk, rönn och ek samt med inslag av tall, med en täckningsgrad mellan 60 – 100 %.
- Busksiktet domineras av blommande, bärande buskar
- Hydrologin påverkas inte av några åtgärder i området som innebär att det blir torrare.

För delområde 3H dessutom:

- I de yngre alskogarna eftersträvas en småskaligt varierad öppen till tät betad alskog där övriga trädslag och buskar gynnas. Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 70 – 100 %.
- Ytan i Pukes är en naturskog dominerad av al och med andra lövträd som rönn, apel, ek och björk. Området ingår i betesfällan.
- I Gömarken finns en alskog som domineras av stubbskottalar. Stigen genom området hålls öppen.

För delområde 3I dessutom:

- Olikåldriga och luckiga, självföryngrade blandskogar med tall och lövträd.
- En betad gles tallskog med storkroniga tallar och med inslag av ek, björk, sälg, rönn och apel. Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 40 – 100 %. Busksiktet domineras av blommande, bärande buskar med en täckningsgrad som varierande mellan 10 – 15 % (ej druvfläder).
- I tallskogen V om Gö läge sparas några små täta granbestånd på föryngringsytan i 10-15 år som skydd för viltet. Östra delen består av en föryngringsyta.

Skötselåtgärder

- Bete med idisslande djur, i första hand nötkreatur eller får, även i sambete.
- Återkommande naturvårdsinriktade gallringar och röjningar som syftar till att uppnå bevarandemålen.
- Naturvårdsinriktade gallringar av smalkroniga yngre träd som växer upp i kronorna på spärrgreniga träd.

- Kronor på lågor kan kapas och läggas ihop i högar.

För delområde 3A dessutom:

- Al som ska tas bort ringbarkas först för att undvika problem med stubbskott på betesmarken.
- I NV delen av Pukesområdet avverka merparten av björken framför det gamla brynet med spärrgrenig ek. Träden runt våtmarken gallras så att delar av den är solbelyst under minsta halva dagen.
- I NÖ delen i Pukes gallras björkbestånd i kraftigt. Endast enstaka bokar och yngre lönnar som behövs för att ersätta äldre bok och lönn sparas.
- Vägen in till Pukeska gravkapellet bevaras som en enkel grusväg.
- I Ö Gömarken gallras smalkroniga träd bort i ungskogen väster om vägen. Minst 30 % av träden som ska gallras bort ska ringbarkas och lämnas som enskilda torrakor eller grupper med torrakor.

För delområde 3A och 3B dessutom:

- Gallring av yngre smalkroniga lövträd så att yngre spärrgreniga träd friställs och små luckor bildas.
- En kontinuitet av innanmurkna träd eftersträvas.

För delområde 3B dessutom:

- Grova ekar friställs i flera etapper med 5 års mellanrum.
- I SV Pukes mellan Byrumaviken och Tolabacken friställs spärrgrenig ek från unga träd medan hassel sparas. Gallring av björken. Yngre hasselbuskar med socklar mindre än 30 cm i diameter kan gallras. I brynet mot norr sparas all större hassel.
- Åtgärder runt badhuset utförs av husets ägare.
- Runt torpruinen Ö om Tolamaden friställs spärrgreniga ekar i omgångar.
- Täta yngre ekbestånd gallras kraftigt på smalkroniga ekar.
- Röja fram några mindre gläntor i tät ungskog.
- Granen röjs bort i omgångar runt äldre spärrgreniga ekar.
- Minst 25 % av träden som ska gallras bort och som står på minst en trädängds avstånd från väg, stig eller tomtmark ringbarkas och lämnas som enskilda torrakor eller grupper med torrakor.
- Varje år ringbarkas några smalkroniga unga ekar för att det alltid ska finnas nydöd stående död ved.
- Alsumpskog får utvecklas fritt.
- Murgröna som riskerar att döda äldre ekar kapas.
- I V Gömarken gallras upp till 75 % av enbuskarna bort i täta bestånd, medan tre täta enbestånd på vardera ca 100 m² sparas som skydd för viltet. Luckor förstoras.
- Vedartade växter som kan skada kulturlämningarna tas bort, om det inte är grova spärrgreniga ekar (diameter mer än 60 cm eller innanmurkna träd tjockare än 40 cm).

- Gallring av täta enbestånd och täta buskbestånd för ökad framkomlighet.
- Täta örnbräkenbestånd bekämpas mekaniskt.
- I Ö Gömarken V om vägskalet, där byn Sonarp legat, ges området hagmarkskaraktär. De större ekarna friställs. Buskskiktet gallras och buskagens utbredning begränsas. Allt ris flyttas ut ur hagen. Området betas hårdare än omkringliggande marker, årligen med nötkreatur omväxlande med får, så att kulturhistoriska lämningar av den gamla byn Sonarp är synliga i landskapet. Stenmurarna underhålls.
- V om vägskalet på föryngringsytan (skogsbruksplanen område 116) tas burarna bort. All gran, ädelgran och lönn röjs bort. Naturvårdsinriktade gallringar av ungskogen och friställning av ek.
- Mitt i Gömarken i ekskogen mellan myren Boamossens båda delar tas granen bort i omgångar när populationerna av granbarkborrar är låga. Först röjs unga granar bort och granar som växer upp i kronorna på tallar och ekar. Större granar bildar torrakor efter ringbarkning eller bankning eller fälls och lämnas som lågor.
- Yngre lövträd runt spärrgreniga ekar och tallar ringbarkas i omgångar med 2-5 års mellanrum.

För delområde 3C dessutom:

- Äldre lövträd på höjdryggen skyddas ifrån hård konkurrens från yngre träd genom gallring av unga smalkroniga träd av främst ek och björk.
- Yngre hasselbuskar med socklar mindre än 30 cm i diameter kan gallras.
- I brynet mot norr samt mot Tolagärdet i öster sparas all större hassel. Träden som bildar nytt bryn längs diket röjs bort.
- Al och asp som ska avverkas ringbarkas för att undvika framtida skötselproblem med stubb- och rotskott.
- Unga lönnar utöver vad som behövs för att ersätta befintliga äldre lönnar röjs bort.

För delområde 3D dessutom:

- Punktåtgärder runt spärrgreniga ekar.
- Unga utvecklingsbara ekar gynnas för att kunna utvecklas till storkroniga ekar.
- Gallra bort smalkroniga träd och friställ spärrgrenig ek. Gallra främst ek och björk. Spara alla trädslag utom gran.
- En del gallringsvirke används till att anlägga 3 ekoxkomposter i området.
- Minst 20 % av träden som ska gallras bort och som står på minst trädlängds avstånd från stigar ska ringbarkas och lämnas som enskilda torrakor eller grupper med torrakor.
- Varje år ringbarkas några smalkroniga unga träd i valda delar för att det alltid ska finnas nydöd stående död ved.
- Längst i nordväst görs inga åtgärder i lövträds-skiktet förrän tidigast 2013, förutom på 10 meters bredd längs Ällekåsavägen.
- Brynen mot grusiga ytor röjs tillbaka till äldre bryn.

För delområde 3E dessutom:

- Buskskiktet gallras.
- I ungsbogen gallras smalkroniga unga träd bort och spärrgreniga träd friställs.

För delområde 3F dessutom:

- I N Gömarken söder om åkern ringbarkas minst 33 % av träden som ska gallras bort och lämnas som enskilda torrakor eller grupper med torrakor.
- I N Gömarken får diket underhållas för att åkern norr om reservatet inte ska försumpas.
- Inne i Ö Gömarken ringbarkas minst 10 % av träden som ska gallras bort och lämnas som enskilda torrakor eller grupper med torrakor. Varje år ringbarkas en smalkronig ung ek per ha (1 ek/ha) för att det alltid ska finnas nydöd stående död ved i området.
- I SÖ Gömarken väster om bebyggelsen i Gö läge kan gallringar av unga träd tillåtas för att minska beskuggning av tomtmark. All gran röjs bort.
- I SÖ Gömarken ute på Gö udde röjs all gran bort och ungsbogen gallras.
- Naturvårdsinriktade gallringar av yngre smalkronig ek (med en diameter under 15cm) för att gynna att träden utvecklar stora kronor och begränsning av buskskiktet.
- Minst 33 % av träden som ska gallras bort ringbarkas och lämnas som enskilda torrakor eller grupper med torrakor.
- I SÖ Gömarken ute på Gö udde friställs spärrgreniga ekar i alla åldrar från yngre träd som går upp i kronorna.
- Røj bort vedartade växter som kan skada gravröset.

För delområde 3G dessutom:

- I N Pukes betas ytan tillsammans med intilliggande delområden.
- I N Pukes görs gallring av al runt andra lövträd med hjälp av ringbarkning och avverkning av de dödade alstammarna.
- I NV Gömarken norr om Kammarvik görs naturvårdsinriktad gallring av främst smalkroniga björkar så att ekar och andra träd kan utveckla stora kronor.
- Minst 10 % av träden som ska gallras bort och står på minst en träd-längds avstånd från vägen, ringbarkas och lämnas som torrakor.
- Begränsa utbredningen av slånbuskagen.
- I NV Gömarken gallras alskogen kraftigt och ringbarkas först för att döda träden och undvika stubbskott.
- I Ö Gömarken görs naturvårdsinriktade gallringar av smalkroniga unga träd som växer upp i kronorna på äldre träd för att skapa varierande krontäckning och små luckor som släpper ner ljus till fältskiktet.

För delområde 3H dessutom:

- Stigen genom området hålls öppen.
- Två naturvårdsinriktade gallringar med 10 års mellanrum för att skapa variation i krontäckning, tillväxt och ljusgenomsläpp till marken. Därefter fri utveckling.

För delområde 3I dessutom:

- All gran röjs bort.
- Gallringar av unga träd för att minska beskuggning av tomtmark kan tillåtas.
- I Ö Gömarken väster om Gö läge gallras den yngre tallskogen för att gynna tallar och ekar med väl utvecklad krona. Ytan får självföryngras med lövskog och tall.
- Söder om Gö läge görs begränsning av buskskiktet och naturvårdsinriktade gallringar av yngre tall för att gynna utvecklingen av träd med stora kronor.

5.4 Skötselområde 4. Ej betade skogar med begränsad skötsel i träd- och buskskikt

Areal: 181 ha, varav

delområde 4A: ca 120,1 ha ädellövskog

delområde 4B: ca 10,1 ha blandskogar

delområde 4C: ca 10 ha yngre ekskogar

delområde 4D-E: ca 20,5 ha alskogar

delområde 4F: ca 16,2 ha tallskogar

delområde 4G: ca 4,2 ha föryngringsytor

Beskrivning

Skötselområdet består av skogar som inte betas och utgör en övervägande del av såväl Byrumsområdet som Gö bokskog samt ungefär halva Pukesområdet. Ett fåtal små ytor finns även i Gömarken. Det finns både ek-, bok-, och ädellövskogar med mycket höga naturvärden samt yngre ekskogar som på sikt kommer att utveckla höga naturvärden. Till skötselområdet hör även rika, blöta blandskogar och äldre naturskogslika alskogar, blöt blandädel-lövskog samt delar med yngre al. Dessutom ingår tallskogar och några föryngringsytor.

Gemensamt för skötseln är att området inte ska betas, annat än extensivt i enstaka fall. Det sker exempelvis automatiskt på ytorna med alskog i Gömarken ifall de inte stängslas av. Det ska även genomföras återkommande naturvårdsinriktade gallringar och röjningar som syftar till att uppnå bevarandemålen. I övrigt får skogarna utvecklas med intern beståndsdynamik.

Delområde 4A: Åtta ytor.

I delområdet ingår ek-, bok-, och ädellövskogar med mycket höga naturvärden. I Pukesområdets norra del ligger en sammanhängande yta på 15,7 ha, som omgärdar ett annat skötselområde med lyckig granplantering (6B), vilken ska omföras till gles ekskog med hasselbuskar. På två uddar i nordväst finns en strandnära hållmark och blockig mark med krattek, en och tall.

Där finns spärrgreniga grova torrakor av ek. I fältskiktet växer bland annat stagg och kaprifol. Rödlistade arter som oxtungsvamp och läderbagge i två äldre spärrgreniga ekar finns i området. Området omfattar också en liten ö med likartad natur.

Västra delen av ytan består av en till större delen nyckelbiotopklassad ek-hasselskog med spärrgreniga ekar varav en del är grova, bok, lönn, björk, ask, lind, rönn, apel och sälg. Mindre hållmarker finns i området. På tidigare öppna ytor har vuxit upp täta björkbestånd och glesa ekbestånd. Torrakor av ek är vanliga på tunnare jordar. Där eken är krattartad växer slån, enbuskar, rosor och hagtorn. I fältskiktet finns bland annat vitsippa, svalört, skogsbingel, harsyra, liljekonvalj, majsmörblomma, buskstjärnblomma, desmeknopp, bergsyra, ängssyra, tandrot, kruståtel, vårfryle, knippfryle, vårbrodd och träjon.

Ytans östra del består av en mer eller mindre gles ekblandskog med spärrgreniga ekar som står i ett bitvis tätt skikt av unga träd. Några av ekarna är grova och gamla. Förutom ek finns bok, rönn, lönn, asp, björk, avenbok, hassel, gran, hagtorn och slån. I södra delen mot stenmuren finns två alkärr. Nordost om granplanteringen finns en hög andel bok i skogen. I fältskiktet växer bland annat vitsippa, svalört, buskstjärnblomma, nässla, hundkex, ängssyra, majsmörblomma, liljekonvalj och träjon. En mindre del är här klassad som nyckelbiotop. Dessutom finns två punktojekt som består av gamla spärrgreniga ekar.

På östra sidan i mellersta delen av Pukes finns en annan yta, en nyckelbiotop på 4,1 ha, som utgörs av hållmark med blockiga sluttningar. Trädskiktet är glest med spärrgrenig ek, ask, alm, lönn, rönn, hassel, en och gran. Hållarna är lavklädda. Död ved finns på levande träd och någon torraka av spärrgrenig ek. I fältskiktet finns bland annat lundslok, buskstjärnblomma, svalört, vitsippa, löktrav och träjon. På hållmarkerna finns bergsyra, kruståtel, stensöta, björnbär, renlav och mossor.

Öster om Byrumaviken finns en långsmal yta på 3,0 ha som består av blandskog på en västvärd sluttning med ek, ask, lönn, apel, hassel, gran och hagtorn. På plan mark mellan sluttningen och bladvassen växer alskog. Några grova spärrgreniga ekar finns i området. I fältskiktet finns hässlebrodd, lundgröe, vitsippa, tandrot, buskstjärnblomma, svalört, liljekonvalj, harsyra, skogsbingel, getrams, nässlor och träjon. Mindre delar är av ytan är klassade som nyckelbiotoper.

I Gö bokskog ligger ett 33 ha stort sammanhängande skogsområde som ingår i delområde 4A. Största delen i norr är en nyckelbiotop på 14,1 ha som utgörs av en drumlin kring en urbergskärna. I norra änden finns svallad blockig morän. På sluttningarna växer ekskog med hassel och inslag av bland annat ask, fågelbär, bok och någon grov tall. Murgrönan klättrar högt upp i några av träden. Några ekar är grova och spärrgreniga. På de övre delarna finns en hållmark med krattek, tall, oxel, gran och en. På den svallade blockiga moränen i norra delen växer en äldre krattekskog. I fältskiktet växer bland annat träjon, vitsippa, tandrot, rödblåra, harsyra, buskstjärnblomma, skogsbingel, blåsippa, liljekonvalj, tuvtåtel och hundäxing.

I västra kanten mot vägen finns en mindre damm, Bökekorran, med värdefull flora och fauna. Bland annat lever där långbensgroda, citronfläckad kärrtrollslända och där växer dyblad. Andra växter i dammen är mannagräs, vattenblink och bredkaveldun.

Inom samma yta och söder om den förra nyckelbiotopen finns ytterligare en stor nyckelbiotop på 12, 2 ha som även ingår i Natura 2000-området Gö bokskog. Där växer en olikåldrig bokskog med inslag av smalkronig ek. I området finns också fem grova ekar, en grov alm och två grova askar med värdefull lavflora och insektsfauna. På almen finns dessutom en grov murgröna med stiftklotterlav. Luckdynamiken i bokskogen har kommit igång och är tydlig över hela bokskogen. Tillgången på död ved är god i levande träd, grova torrakor, högstubbar och lågor. Fnösketickor är vanligt förekommande och har orsakat att flera bokar har knäckts. I tickorna finns bland annat en liten population av jättesvampmal. De rödlistade arterna hålträdsklokrypare jämte skalbaggar läderbagge *Cryptophagus labilis*, *Ptenidium gressneri* och *Synchita variegata* finns i området, samt matt pricklav, gammелеkslav, liten sönderfallslav, stiftklotterlav, oxtungsvamp, skillerticka och koralltaggsvamp. I fältskiktet växer bland annat vitsippa, tandrot, skogsbingel, svalört, buskstjärnblomma, och träjon. I nordöstra delen gränsar området till Jägarvillan som ligger utanför reservatet.

Inom samma yta, väster om den förra nyckelbiotopen och gränsande till åkermarken utanför reservatet, finns en blandskog med ek, bok, rönn, björk, sälg, ask, al, apel, asp, brakved, rundhagtorn och hassel. Ekarna har en diameter på ca 20-60 cm, de största växer i norra halvan av området. I fältskiktet finns lundgröe, hässlebrodd, hundäxing, lundkovall, ängskovall, liljekonvalj, buskstjärnblomma, skogsbingel, tandrot, ekorrbär, kruståtel, vitsippa, svalört, rödblära, och storrams. Askslyet är i dålig kondition. Död ved finns som enstaka torrakor och lågor av ek samt något hålträd av ek. I området finns ett gryt. Området korsas av ett dike som avvattnar åkern i väster. En stor del av ytan är klassad som nyckelbiotop.

Inom samma yta, alldeles väster om drumlinområdet och gränsande till åkermarken utanför reservatet, finns en gles ek-hasselskog med inslag av rönn, fågelbär, ask, rundhagtorn och krusbär. Ekarna har en diameter på ca 30-50 cm. Död ved finns i form av några torrakor av ek och i klen liggande ved. Marken är lågt liggande, plan och fuktig. Fältskiktet är rikt och består av hässlebrodd, hundäxing, vitsippa, svalört, tandrot, majsmörblomma, rödblära, liljekonvalj, sankte Pers nycklar, skogsbingel, tuvtåtel, snärjmåra, buskstjärnblomma, rödblära, harsyra, stinksyska och träjon. Östra delen är klassad som nyckelbiotop.

Fortfarande inom samma yta 4A men norr om Jägarvillan intill Bredavik växer en ek-askskog med hassel, asp, bok, rönn, hagtorn. Någon rönn är ca 45 cm tjock. Mot stranden växer även al. Död ved finns som högstubbar och lågor. I några mindre delar finns tätt med ca 0,5 m högt aspsly. I fältskiktet växer bland annat vitsippa, svalört, skogsbingel, älgört, rödblära, buskstjärnblomma, tuvtåtel och hallon. Stranden täcks av bladvass.

I sydöstra delen av Gö bokskog sträcker sig en yta på 3,9 ha från vägen norrut längs strandängen. Norr om kraftledningen som går genom området finns en ekblandskog med några grova, spärrgreniga ekar, björk, smågranar, bok, rönn, apel, ask (som var grentoppsjuk 2006) och brakved. I norra delen

finns flera spärrgreniga ekar i en tät ungskog av ek och rönn. I östra delen finns ett knotigt aspbestånd. Flera torrakor av ask finns i området. I fältskiktet växer vitsippa, buskstjärnblomma, harsyra, rödblära, ängskovall, liljekonvalj, kruståtel, blåbär och kaprifol. Större delen av skogen är klassad som en nyckelbiotop och ingår i Natura 2000-området Gö bokskog.

Söder om kraftledningen finns en ekskog med spärrgreniga ekar, diameter ca 30-50 cm samt ungskog med björk och rönn. Lundkovall, liljekonvalj, hundkex, hundäxing, stor blålocka, storrams och skogslök. I brynet mot Smalasund växer spärrgrenig ek, asp och enstaka lönnar. Här finns också kaprifol, ängskovall och buskstjärnblomma. Halva ytan är klassad som nyckelbiotop. I området finns en stor parkeringsplats för badplatsen.

Norr om vägen och väster om parkeringsplatsen vid Millegarne badplats finns en yta på 0,8 ha där det växer en ekskog med ca 30-60 cm tjocka ekar. Ekarnas kronor är relativt högt ansatta och väl utvecklade. I skogen finns också någon björk, rönn och tall samt någon torraka av ek. I västra delen står en äldre friställd grov spärrgrenig ek som är klassad som nyckelbiotop. I fältskiktet finns rikligt med lundkovall, hundäxing, liljekonvalj, buskstjärnblomma, ängssyra, vårbrodd och kaprifol.

I Byrum finns också en yta med ett stort sammanhängande ekskogsområde på hela 52,5 ha som ingår i delområdet. Den största delen i mitten, gränsande till havet i väster och sträckande sig ner till Gökalvsvägen i söder, är en ekskog med tydlig struktur av att tidigare ha varit en betad skog. Marken i stora delar av området består av morän. I västra delen består marken av sand. De spärrgreniga ekarna är upp till ca 80 cm i diameter. Enligt Stina Werner upphörde betet 1942 i samband med att vägen till Gökalv byggdes. I ett yngre trädskikt finns ek, rönn, björk, apel, hassel, fågelbär och sälg. I fältskiktet märks hundäxing, vårbrodd, bergslök och andra gräs, buskstjärnblomma, vitsippa, harsyra, blåsippar, gullviva, ängskovall, teveronika, liljekonvalj, skogsbingel, björnbär och örnbräken. Hagtorn är vanligt förekommande och bildar täta buskskikt över stora områden vilket gör att delar av området är svårframkomligt. Slån finns främst runt hållmarker där det växer tall och krattek tillsammans med enbuskar.

I några delar av ekskogen här finns det gott om murgröna som växer högt upp i träden. De grövsta murgrönorna är 15-20 cm grova. I ett område med mycket murgröna har några ekar och björkar som är övervuxna med murgröna dött och någon äldre ek övervuxen med grov murgröna har fallit. Murgrönan är idag inget hot för skogen men kan lokalt bli ett hot mot enskilda grova ekar. Bitvis finns gott om självföryngrad gran.

I den sydöstra delen av denna stora yta, delvis klassad som nyckelbiotop, finns ekskog med lönn, ask, alm, lind, sälg, björk och apel. I södra delen är marken fuktig och där finns också ett litet kärr med al på socklar. De flesta askarna var sommaren 2006 angripna av grentoppsjuka men har överlevt. Död ved finns i torrakor och lågor i olika stadier av nedbrytning. I fältskiktet växer bland annat vitsippa, gulsippa, buskstjärnblomma, skogsbingel, lundkovall, ormbär, tandrot, majsmörblomma, humleblomster, liljekonvalj, rödblära, skogslök, grönvit nattviol, St Pers nycklar, tvåblad, hässlebrodd, hundäxing och tuvtåtel. En fågata korsar området och där finns fornåkrar

och odlingsrösen. Delar av området kan betas för att synliggöra kulturlandskapet från Nötanabben till Byrum.

Längs med norra delen av ytan ligger en höjdrygg med hållmarker och där speciellt norra sidan består av svallad morän. Även här är en del klassad som en nyckelbiotop. I fältskiktet finns bland annat grästjärnblomma, buskstjärnblomma, ängskovall, ängsviol, backnejlika, smultron, gökärt, vårbrodd, gulmåra, röllika och gråfibbla. Mot väster består området av hållmarker med mindre hållkarsvåtmarker och täta enbuskage som hotar krattekarna. I botten- och fältskikt växer renlav, ljung, blåbär och kruståtel. På toppen finns ett litet bronsåldersröse. Delar av en kallmurad rund mur finns kvar i kanten av röset. Söder om höjdryggen finns två hållmarker där den södra har spärrgreniga ekar i östra kanten som trängs hårt av enbuskar. Kratte och enbuskar växer uppe på hållmarken. Några granar konkurrerar med ekarna. Den östra består av flera hållar med en, krattek, oxel, lönn, ask, apel, björk och gran.

I Gömarkens nordöstra del, utmed båda sidor av Gökalvsvägen, är ytterligare en yta på sammanlagt 7,1 ha som tillhör delområde 4A. Egentligen består den av några olika ytor och är här i beskrivningen indelad i fyra delytor. Den första delytan i sydväst, som är en nyckelbiotop belägen söder om vägen, har glest stående spärrgreniga äldre ek i ett rikt buskskikt av hassel, ros, slån, rundhagtorn, hagtorn, krusbär och gammal fläder, hallon. I trädskiktet finns även säl, björk, ung smalkronig ek, rönn, lönn och apel. Mot hållmarken finns syren, grov fläder och humle. I fältskiktet växer bland annat buskstjärnblomma, vitsippa, skogsbingel, tandrot, gökärt och humleblomster. Torrakor finns av ek. I sydöstra delen av området växer en askskog med ek, rönn, apel, rundhagtorn och några granar.

Norr om vägen finns en andra delyta, en skogklädd remsa mellan vägen och åkern. Ett glest trädskikt finns med äldre spärrgreniga ekar, ask och lind. Bitvis är ungslogen tät av i huvudsak ask. Där växer säl, apel, rönn, oxel, avenbok, rundhagtorn, rosbuskar, fläder, krusbär och björnbär. I fältskiktet växer bland annat nässlor, älgört, stinksyska, skogslök, humle, hundäxing mm. Död ved finns i levande spärrgreniga träd och torraka av grov spärrgrenig ek.

Söder om vägen ligger den tredje delytan som består av ett smalt skogsområde med al, ask, säl, spärrgrenig ek, björk, fläder, rundhagtorn och hassel. Här finns humle, nässlor, älgört och stinksyska. Bitvis växer där en ung, tät askskog. Död ved finns i torrakor av al, säl, en grov spärrgrenig ek och i en grov stock. Hålträd av ask. Den sydligaste delen är en gallrad ek-askskog med oxel och rönn. Hundäxing dominerar fältskiktet. Askarna var sjuka i grentoppsjuka och en del unga askar dog 2006. De större askarna har skjutit nya friska skott under 2007 och 2008. Större delen av delytan är klassad som en nyckelbiotop.

Den fjärde delytan öster om vägens sväng består av en nyckelbiotop på 2,2 ha med gles gammal ek-ask-lindskog med spärrgreniga träd. Bitvis växer en yngre tät skog med främst ask under de äldre träden. Andra träd och buskar i området är avenbok, rönn, björk, säl, fläder, krusbär, rundhagtorn, hallon och nyponros. I fältskiktet finns bland annat hundäxing, hundkex, snärjmåra, buskstjärnblomma, skogslök och stor blålocka. Död ved finns som

torrakor av ek och i en asklåga. Askarna var även här sjuka i grentoppsjuka och en del unga askar dog, men de större askarna har skjutit nya friska skott.

Delområde 4B: *Två ytor.*

Delområdet består av rika, blöta blandskogar, i huvudsak dominerade av ask. I stora delar av områdena finns höga till mycket höga entomologiska och epifytiska naturvärden. I Pukesområdet finns den första ytan, en 3,1 ha stor naturvärdesklassad askskog på fuktig mark med al, hassel, brakved, ek, gran, hagtorn, krusbär och slån. Några alar är grova. I två större kärr finns al på socklar och de är delvis urgrävda till viltvatten. I ett urgrävt viltvatten finns långbensgroda. Ett urgrävt mindre kärr intill vägen håller på att växa igen med mannagräs. Flera askar var mer eller mindre angripna av grentoppsjuka 2006 men har överlevt. I fältskiktet finns bland annat hässlebrodd, vitsippa, tandrot, buskstjärnblomma, liljekonvalj, skogsbingel, älgört, kabb-leka, humleblomster, ormbär, sankte Pers nycklar, majsmörblomma, svalört, majbräken och träjon.

I sydvästra delen av Gö bokskog, nordost om vägskälet och gränsande till vägen samt åkermarken i norr ligger den andra ytan som utgörs av en 7,0 ha stor ekblandskog. I norra delen finns en planterad ekskog med inslag av ung bok, rönn, ask och hagtorn. I fältskiktet växer vitsippor, liljekonvalj, hässlebrodd, rödblåra och träjon. I västra kanten finns några större alar och askar. I övrigt ungskogar av ask, björk och rönn samt planterade alskogar. I östra delen mot område finns även enstaka äldre alar samt högstubbar och lågor av al. I sydöstra delen finns ett alkärr med al på socklar och med blad-vass på öppnare ytor. Fältskiktet domineras av höga nässlor. På torrare delar finns en planterad tallskog med björk, rönn, fläder och något eksly.

Ett dike går från väst mot öst. På kanterna av diket växer yngre ek, sälg och ask. Grentoppsjuk ask finns, registrerad 2006. De äldre av dessa askar har skjutit nya skott som ersätter de döda toppskotten. I buskskiktet finns bland annat druvfläder. I fältskiktet förekommer gräs bland annat hässlebrodd och tuvtåtel, vitsippa, buskstjärnblomma, harsyra, ekorrbär, snärjmåra, rödblåra, vecketåg, nässlor, träjon, majbräken, kaprifol, björnbär och hallon.

En av de tre största ekarna på Gö, Säteseken, med en omkrets på 6,38 meter finns i östra delen av en planterad tallskog. Eken har en hög genomgående stam och bär spår av att ha varit svårt trängd av andra träd i form stumpar av grova avbrutna grenar. På 1980-talet frihögs Säteseken av länsstyrelsens naturvårdsenhet. Eken överlevde den snabba frihuggningen och har svarat med att bilda en ny tät krona och är nu vital för sin ålder. Säteseken är med sin grova bark, stora mängd död ved och mulm, ett värdefullt värddrä för lavar och insekter.

Delområde 4C: *Fem ytor.*

Delområdet består av yngre ekskogar som ska få utvecklas till en ekskog med omväxlande partier med bredkroniga träd och dungar med tät skog. I sydvästra delen av Pukes ligger ett inhägnat område på 3,1 ha som utgörs av ung björkskog med ask, rönn, hassel och med grupper av ung planterad ek. I delar av hägnet finns även ett glest skikt med större ek. I fältskiktet växer buskstjärnblomma, vitsippa, rödblåra, hallon, gökärt och i grässvålen

finns bland annat hässlebrodd. Mot norr och sydost gränsar ytan till ytor med barrplanteringar (6B).

Öster därom finns en gles ek-hasselskog på 3,3 ha med rönn, lönn, al och björk. Ytan är sammanhängande med den förra samt delas av ett stråk med föryngringsyta (4G) planterad med lärkträd. De grövsta ekarna är ca 60 cm tjocka. Marken är fuktig och i södra delen finns det ett betydande inslag av al i skogen. I fältskiktet växer bland annat hässlebrodd, vitsippa, svalört, skogsbingel, rödblåra, har-syra, buskstjärnblomma och liljekonvalj. Liten sönderfallslav, rödlistad som sårbar, finns på några ekar i den östra delen. I området finns äldre djupa körsador. Lövträden har en viktig funktion att utvecklas till en fungerande korridor för krävande och svårspredda arter mellan närliggande nyckelbiotoper.

I Gö bokskog finns en liten inhägnad föryngringsyta på 1,7 ha som är björk-dominerad med ek, bok, tall, al, ask, brakved och rönn. I området växer kaprifol som klättrar upp i några träd. I fältskiktet finns liljekonvalj, buskstjärnblomma, skogsstjärna, ljung, vitsippa, hässlebrodd, skelört, hallon och björnbär.

I Byrum finns två små ytor som tillhör delområdet, båda belägna intill vägen. Den ena som är på 0,8 ha ligger intill Gökalv badplats. I en tät ungskog av främst björk, brakved och rönn står ett glest skikt av spärrgreniga träd, ek, oxel, björk, rönn och någon en. I fältskiktet växer bland annat buskstjärnblomma, skogsstjärna och vitsippa.

Den andra ytan på 1,1 ha är en ung ekskog belägen precis väster om åkermarken. I den östra delen växer även större och spärrgreniga ekar, björk, rönn, al, hasselbuskar och någon gran. I fältskiktet finns bland annat buskstjärnblomma, ängssyra, hundäxing, hallon, hundkex, lundkovall och ängskovall. Norr om stenmuren växer en ek- och hasselskog med björk, brakved och al. I fältskiktet växer buskstjärnblomma, harsyra, liljekonvalj, ekorrbär, hallon, ängskovall, vårbrodd, hundäxing. Död ved finns i en ca 30-40 cm tjock ektorraka.

Delområde 4D: Fem ytor.

Delområdet består av äldre och naturskogslik al samt blöt blandädellövskog. I Pukesområdet ligger en yta på 1,0 ha sydost om vassbältet i Byrumaviken. Där finns en strandnära alskog på fuktig till blöt mark. I fältskiktet växer älgört, ormbär, grönvit nattviol, vitsippor, humleblomster, kabbleka och majsmörblomma.

I Gö bokskog finns en yta på 2,4 ha med planterad alskog på dikad mark och med ek, rönn och björk. I fältskiktet finns hallon, blåtåtel, tuvtåtel, vitsippa, rödblåra, buskstjärnblomma, harsyra och ormbunkar. Död ved finns som rödmurkna allågor och högstubbar. Ett dike får rensas om det behövs för att avvattna områden utanför reservatet. Skogen är klassad som en nyckelbiotop och ingår i Natura 2000-området Gö bokskog.

I Byrum ligger det intill vägen en liten nyckelbiotop på 2,8 ha som utgörs av ett alkärr med stora alar på små socklar. Centralt i kärret finns ett mindre öppen vattenspegel med mannagräs. På torrare mark finns spärrgreniga ekar, ask, rönn, hagtorn och bitvis mycket gran. Död ved finns som torrakor av al och någon låga av spärrgrenig ek. I fältskiktet växer majbräken, ormbär,

humleblomster, vitsippa, gulsippa, harsyra, buskstjärnblomma, tandrot, skogsbingel, älgört och tuvtåtel.

I Gömarken ligger tre ytor som ingår i Natura 2000-området Gömarken. Den ena som är en nyckelbiotop på 2,6 ha nordväst om Boamossen består av sumpskog/fuktskog med spärrgreniga ekar, mulmekar, gran, tall, björk och oxel. I fältskiktet växer murgröna, vitsippa, buskstjärnblomma och desmeknopp. Området har flera fria vattenspeglar under delar av året. Flera lågor av grov gran och tall finns i området, några av dessa är rödmurkna. Eventuellt är det här som brandtickan har funnits. Antalet lågor med klibbtickor är få.

Omgiven av strandängar i sydvästra Gömarken ligger två små ytor på sammanlagt 0,9 ha. Det är askskogar med spärrgreniga ekar och rönn på landsidan. I det urgrävda strandkärret mellan södra delen och stranden finns uppgifter om att strandpadda och långbensgroda har lekt. Kärret är till stora delar täckt av högvuxna vattenväxter

Delområde 4E: *Tre ytor.*

Delområdet består av yngre al som idag är ca 40 år. I sydvästra Pukes finns en askkog på 1,3 ha. som gränsar till det område söder om Byrumaviken som är en fladdermuslokal, samt till åkermarken. Ytan är en yngre planterad askkog med några björkar, ung rönn, apel, brakved, hassel och hagtorn. Marken är tydligt påverkad av ett större dike och ett dike i kanten mot åkern som avvattnar intilliggande åkermark. Alarnas stamdiameter är ca 20 – 40 cm. I fältskiktet finns hässlebrodd, tuvtåtel, älgört, rödblära, buskstjärnblomma, vitsippa, liljekonvalj, hallon och nässlor.

Sydost om vägskalet i Gö bokskog finns en yta på 5,0 ha som utgörs av lövblandskog med björk, asp, ek, rönn och någon tall. I norra delen finns inslag av al och några mindre alkärr. På en låg höjdrygg växer några äldre spärrgreniga ekar, mellan ca 40 - 110 cm i diameter. Någon spärrgrenig ek är rödmurken och där finns ek med blottad hård ved. I fältskiktet växer bland annat tuvtåtel, kruståtel, skogstjärna, knapptåg, ekorrbär, buskstjärnblomma, liljekonvalj, hallon och kaprifol. Död ved finns mest i form av klen ved som lämnats efter gallring och några björkhögstubbar och lågor. Delar av området är klassat som nyckelbiotop.

Sydväst om Byrumavikens vassbälte i Byrumsområdet finns en yta på 4,5 ha med planterad askkog på dikad mark med ek, rönn, brakved och hassel. I fältskiktet finns vitsippa, älgört, hässlebrodd, buskstjärnblomma, liljekonvalj, kråklöver, rödblära, hallon och nässlor. Några av ekarna är spärrgreniga. En grov ek med mycket mulm är klassad som nyckelbiotop.

Delområde 4F: *Tre ytor.*

Delområdet består av tallskog, varav en del på sandmarker. I nordöstra Byrumsområdet med strand mot havet och Byrumaviken ligger en 7,8 ha stor yta med tallskog på sandig mark. Det är en planterad tallskog med självföryngrad ung lövskog av björk, ek, rönn, lönn, ask och gran. Området väster om vägen kan betas för att synliggöra kulturlandskapet från Nötanaben till Byrum. I området finns även mindre granplanteringar. I de norra delarna finns flera yngre sycomorlönnar och bitvis tätt med ungplantor av sycomorlönn. I fältskiktet växer bland annat träjon, buskstjärnblomma,

lundslok, hundäxing, hässlebrodd, rödblåra, tandrot, harsyra och skelört. Mot den vassbevuxna viken växer al och humle.

I Byrumområdets västra del intill Gökalvs badplatse finns en yta på 4,8 ha med planterad tallskog på sandig mark. Enstaka ekar och björkar finns i tallbeståndet. Sydöstra delen är en ungskog av ek, spärrgrenig ek, rönn, björk och oxel som växer i ett glest skikt av äldre tall. I fältskiktet finns bland annat vitsippa, buskstjärnblomma och vårbrodd. I nordöstra delen växer en olikåldrig ekskog på sandig mark. Äldre vidkroniga ekar står i en bitvis tät tunnstammig ekskog.

I Gö bokskog gränsande till åkern i väster finns en yta på 3,6 ha med yngre planterade gran- och tallskogar med inslag av ung ek, bok, björk, hassel, rönn och fläder. I södra kanten växer bokskog med ek, rönn och björk. I fältskiktet finns hässlebrodd, vårbrodd, hundäxing, liljekonvalj, vitsippor, buskstjärnblomma, ekorrbär, harsyra, skogsstjärna, nässlor och kaprifol.

Delområde 4G: Tre ytor.

Delområdet utgörs av föryngringsytor som ska utvecklas till naturligt föryngrad olikåldrig, luckig blandlövskog med ädellövträd och rönn som beståndsbildande pionjärträd. Längs östra reservatsgränsen i Pukes finns en föryngringsyta på 3,3 ha som planterats med lärkträd. I området växer spridda större ekar, rönn, björk, ask, hassel och burar med bok. I området lever blanksvart trädmýra som bygger bon i håligheter i träd. I fältskiktet finns bland annat gräs, vitsippor, skogsbingel och tandrot.

I Gö bokskog finns intill vägen och åkern en liten föryngringsyta yta på 0,4 ha som ej planterats. Mot vägen växer askar som drabbats av grentoppsjuka. De flesta av dessa askar står dock utanför reservatet. På området finns högstubbar och brutna toppar av gran och en hyggesvegetation med bland annat äldre fläder och nyponros.

I Byrum finns intill åkern en liten föryngringsyta på 0,5 ha med al, ask, hassel, björk, fläder och ek. I fältskiktet växer bland annat hallon, nässlor, åkertistel, knapptåg, tåvtåtel och grässtjärnblomma.

Bevarandemål

- Ädellöv-, bland-, sump- och tallskogar som utvecklas med i huvudsak intern dynamik.
- Trädsiktet är olikåldrigt.
- Äldre träd får åldras, dö och brytas ner på platsen.
- Det finns en småskalig mosaik av skogar med gläntor, lite mer öppna partier med spärrgreniga träd till tätare skogar med höga träd med väl utvecklade kronor (30-100 % krontäckning).
- Det finns en variation mellan snabbväxande och senvuxna träd.
- Yngre ekar kan utvecklas till spärrgreniga träd.
- En stor del av främst ekstammarna är lätt skuggade för att mikroklimatet ska vara någorlunda stabilt till förmån för rödlistade lavar och vedinsekter.
- Busksiktet är väl utvecklat men inte slutet och domineras av hassel och blommande, bärande buskar.
- Gran konkurrerar inte med tall eller andra trädslag.

- Förutsättningar finns för att läderbaggen ska kunna leva i området.
- Förutsättningar finns för att ekoxlarver kan utvecklas i området.

För delområde 4A dessutom:

- Arealen *Näringsrik bokskog* (9130) utgör minst 12 ha.
- En ädellövskog med gamla spärrgreniga träd som får utvecklas till stora träd. Trädsiktet är olikåldrigt och domineras av ek med inslag av lövträdsarter som bok, rönn, lind, lönn, ask, alm, björk, asp, avenbok, oxel, apel, fågelbär och sälg samt även tall.
- Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 50 – 100 %, med mindre luckor och med högst krontäckning i delar utan äldre träd.
- Busksiktet domineras av hassel och med inslag av blommande, bärande buskar.
- Det finns lavklädda hållmarker med gles ädellövskog och en. Utanför hållmarkerna är lövskogen tät. Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 30 – 100 % utanför hållarna.
- Enbuskar konkurrerar inte ut ek och tall på grunda jordar.
- I NV Pukes växer det på hållmark spärrgrenig ek, krattek, en och tall. Busksiktet domineras av enbuskar.
- I V Pukes växer olikåldrig ek-hasselskog med gamla spärrgreniga ekar och inslag av björk, lind, lönn och sälg. Det finns ett väl utvecklat busksikt som domineras av hassel och hagtorn. Kaprifol kan täcka delar av området.
- I SV i Pukes på västslutningen mot vassområdet i Byrumaviken finns ekdominerad lövblandskog med ek, ask, lönn, apel, hagtorn och hassel. Busksiktet får inte bilda större sammanhängande buskage. I busksiktet kan hassel ha en täckningsgrad på upp till 100 %. Området ska utvecklas till en spridningskorridor för svårspidda trädlevande arter.
- I Ö Pukes varierar trädsiktets täthet småskaligt och det finns mindre gläntor. För att bevara fåltsiktet får andelen bok inte överstiga 10 % med undantag för på höjden i nordväst.
- På kan grund av vildsvinen kan en skyddad ekoxkompost placeras i området.
- Vägen in till Pukes gravkapell bevaras som en enkel grusväg.
- I N i Gö bokskog på ytan med drumlinen finns en ekblandskog med hassel på slutningarna och krattek, tall och en på de övre delarna av höjdryggen. Spärrgreniga stora lövträd och grov tall lever utan hård konkurrens från andra träd och murgröna. Områdets naturskogsqualitéer får utvecklas utan konkurrens av gran. Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 30 – 100 % utanför hållmarken.
- Inga äldre spärrgreniga träd får kronan överväxt och dödad av murgröna.
- I N i Gö bokskog är dammen vid vägen på västra sidan ett bra lekvattnet för långbensgrodan och dyblad kan fortleva där.

- Intill vägen och åkern finns ek-hasselskog med överståndare av främst ek och med ett väl utvecklat buskskikt av gammal hassel. Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 50 – 80 %. Buskskiktet domineras av hassel.
- I nyckelbiotopen S om drumlinen i Gö bokskog växer bokskog som utvecklas med i huvudsak fri dynamik med undantag av området närmast intill de fem grova ekarna, almen och de två askarna. Dessa får leva utan inverkan av andra träd som skadar kronorna för att de ska fungera som spridningskällor för lavar, svampar och insekter.
- Förutsättningar finns för hålträdsklokrypare ska kunna leva i området.
- I V i Gö bokskog på ytan intill åkern upprätthålls dikets funktion inom gränsen för tidigare djup och bredd för att skador inte ska uppkomma utanför reservatet.
- I SO i Gö bokskog norrut från vägen och parkeringsplatsen vid Millegarne badplats finns en ekskog med variation mellan glesa bestånd av spärrgreniga ekar och tätare höga storkroniga ekar. Aspbestånd får utvecklas fritt. Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 50 – 100 %.
- På samma yta får röjning av unga träd och buskar göras för att ett litet slätteraggregat ska kunna transporteras till intilliggande yta på udden i Bredasund, som är lokal för ängsskäreplattmal. Ekskogen bör betas av med 3-5 års mellanrum och då i augusti.
- Högstubbar ska som längst kunna nå till diket längs vägen om de faller.
- I SO i Byrumsområdet finns en fuktig lövskog med ask, ek, lind, ask, avenbok, björk, al, hassel och hagtorn som på torrare mark i norra delen övergår i en ek- och hasselskog. I fältskiktet växer bland annat gulsippa, grönvit nattviol, St Pers nycklar, tvåblad och ormbär. Buskskiktet ska domineras av hassel och blommande, bärande buskar som hagtorn och olvon. Andelen stammar/ha av lönn överstiger inte 10 %.
- Grova spärrgreniga träd får inte kronan överväxt av murgröna så att trädet dör.
- I Byrum på höjdryggen finns en gles tall- och ekkrattskog på lavklädda hållmarker. På de norra sluttningarna växer lövskog. Enbuskarna stabiliserar mikroklimatet men får inte hota ek och tall. Slån är begränsad till mindre buskar och lönn får endast förekomma som enstaka spridda träd.
- Bronsåldersröset bevaras utan vedartad vegetation som kan skada lämningen. Glest stående storkroniga ekar växer inte närmare röset än 5-20 meter.
- Sandödlor kan leva och fortplanta sig i lämpliga biotoper.

- I N Gömarken intill vägen och åkern finns en lövskog med överstående av spärrgrenig ek, ask och lind med inslag av främst blommande träd och buskar som rönn, säl, hagtorn, rosor, slånbuskage och gammal fläder. Det äldre trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 50 – 100 %. Slån finns endast som mindre buskage. Andelen lönn är högst 10 % av antalet trädstammar över 5 cm i diameter.

För delområde 4B dessutom:

- Naturskogsliknande ek- al-, ask- och lövblandskogar. På torrare mark växer tall och ek. Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 50 – 100 %.
- Punktinsatser görs för att gynna jätteträd.
- Diken får rensas för att undvika skador på mark utanför reservatet. Dikens funktion inom gränsen för tidigare djup och bredd upprätthålls.
- I SO i Pukes finns ett stråk av ask-ek-hasselskog med överstående av främst ask och med ett väl utvecklat buskskikt av gammal hassel. I de blötare delarna dominerar al.
- Runt de urgrävda delarna av kärren är trädskiktets täckningsgrad ca 50 %.
- Viltvatten i norra delen fungerar som lekvattnen för långbensgrodan.
- I SV i Gö bokskog, nordost om vägskalet dominerar trädskiktet av lövträd som ek, ask, al, rönn, säl, björk samt av tall på en låg sandig höjdrygg.
- Med en radie på 30 meter från Säteseken minskar trädens täckningsgrad från ca 70 % till ca 40 % de närmsta 10 meterna från ekens krona samt att inga träd kan skada Sätesekens krona.

För delområde 4C dessutom:

- De yngre ekskogarna utvecklas till ekskog med omväxlande partier med bredkroniga träd och dungar med tät skog.
- En lövnaturskog utan gran. Trädskiktet dominerar av lövträdsarter som ek, björk samt med inslag av andra ädla lövträd, säl och rönn.
- Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 60 – 100 %.
- I SO i Pukes finns ek-hasselskog med rönn och björk. Området utvecklas till en spridningskorridor för svårspredda trädlevande arter.
- I S i Gö bokskog på en föryngringsyta görs naturvårdsinriktad gallring av främst björk för att skapa olikåldrighet och träd med stora kronor. Stängslet tas bort inom 5 år.

För delområde 4D dessutom:

- Arealen *Lövsumpskog (9080) utgör minst 3,1 ha.
- En alnaturskog med inslag av andra lövträd. Trädskiktet är olikåldrigt och dominerar av al och med inslag av ek, rönn och björk.
- Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 70 – 100 %.

- Dikets funktion inom gränsen för tidigare djup och bredd upprätthålls för att skador inte ska uppkomma utanför reservatet.
- I S delen av Byrum intill vägen finns alsumpskog med al på socklar där alen får utvecklas fritt. Centralt finns ett mindre öppet kärr.
- I Gömarken NV om Boamossen finns ett relativt orört område där åtgärder endast görs för att förhindra skador på äldre spärrgreniga ekar och tallar. Bortröjda granar får bilda torrakor och lågor. Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 50 – 70 %.
- Hydrologin påverkas inte av några åtgärder i området som innebär att det blir torrare.
- I SV delen av Gömarken finns små ytor alskogar som får utvecklas fritt med intakta bryn ut mot öppen strand för att skogen ska bromsa kylande vindar från sjön. Några spärrgreniga ekar friställs in mot den öppna sandiga ytan.
- Det finns lokaler som är goda fortplantningsmiljöer för långbensgrodor.
- Strandkärret är en god fortplantningsmiljö för strandpaddors och långbensgroders lek. Mellan 30 och 60 % av det grävda strandkärret har en öppen vattenyta. Vid utloppet är vegetationen tät.

För delområde 4E dessutom:

- Fri utveckling av olikåldrig lövblandskog med gamla träd av främst björk, ek, al, rönn och asp och alnurskog utan gran.
- Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 50 – 100 %.
- Endast granröjning vid behov och av fallna träd över stig/väg.
- Ekar och andra ädellövträd får utvecklas till stora träd och bli gamla. Efter en gallring får albeståndet utvecklas fritt. Med gallringen skapas torrakor och lågor.
- I yngre bestånden finns luckighet och ojämna tillväxtbetingelser. Mängden död ved har ökat.
- I SV delen av Pukes finns en alnurskog. Trädskiktet domineras av al och med inslag av rönn, apel, ek och björk. Dikenas funktion inom gränsen för tidigare djup och bredd upprätthålls för att skador inte ska uppkomma utanför reservatet.

För delområde 4F dessutom:

- En luckig lövträddominerad skog med storkroniga tallar. Trädskiktet domineras av storkronig tall och lövträdsarter, i första hand ek, alm, lind och björk.
- Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 50 – 100 %.
- Befintlig ek får bilda storträd helst omgiven med hassel.
- För att åskådliggöra områdets kulturvärden vid lämningarna av Byrum kan området söder om vägen betas. Sycomorlönns finns inte i området.
- I SV delen i Byrum finns en gles skog med äldre tall och spärrgreniga lövträd. I nordöstra delen är ekskogen luckig med mindre ytor med blottad sand till förmån för sandödlor och insekter.

- Sandödlor och insekter som gräver bon i sandig mark kan fortplanta sig i området.

För delområde 4G dessutom:

- Naturligt föryngrad olikåldrig, luckig blandlövskog med ek, hassel, ask, björk och al som kan utvecklas till stora träd och bli gamla. Trädsiktet domineras av lövträd som ek, ask, björk och äldre fläder.
- Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 40 – 100 %.
- I Ö delen i Pukes finns en gles ekdominerad lövblandskog där trädsiktet domineras av lövträdsarter som ek, alm, ask, björk och rönn. Området ska utvecklas till att fungera som en korridor för krävande och svårspredda arter mellan närliggande nyckelbiotoper. Trädsiktets täckningsgrad varierar mellan 60 – 100 %. Busksiktet domineras av hassel.
- Ädellövträd och rönn är beståndsbildande pionjärträd.

Skötselåtgärder

- Återkommande naturvårdsinriktade gallringar och röjningar som syftar till att uppnå bevarandemålen.
- Naturvårdsinriktade gallringar av smalkroniga yngre träd som växer upp i kronorna på spärrgreniga träd.
- Gallring av lövträd sker i huvudsak genom ringbarkning.

För delområde 4A dessutom:

- I NV i Pukesområdet på hällmarken gallras enbuskar med skadad krona. Smalkroniga träd och vindfällda enar röjs bort.
- I NV delen av Pukes görs fläckvis gallring av yngre träd med smal krona så att spärrgreniga träd kan utvecklas och små luckor bildas.
- Träd som går upp i kronorna på spärrgreniga ekar röjs bort och kan användas för att bygga en ekoxkompost.
- Minst 20 % av träden som ska gallras bort ringbarkas och får bilda stående död ved. De grövsta av träden som ska gallras bort väljs ut för att ringbarkas.
- Täta bestånd av ung björk gallras kraftigt.
- I NÖ delen av Pukes friställs de gamla spärrgreniga ekarna i omgångar med fem års mellanrum.
 - 1) Röj bort träd som går upp i kronan på de spärrgreniga ekarna och gallra skogen 15 m utanför kronan.
 - 2) Gallra skogen igen runt de gamla spärrgreniga ekarna efter 5 år.
- Ungskogssiktet gallras på smalkroniga träd för att gynna träd med väl utvecklad krona och röjs kraftigt på ungträd med en diameter under 10 cm. Minst 10 % av träden som ska gallras bort och som står på mer än en träd längds avstånd från vägar ringbarkas och får bilda stående död ved.
- Några smalkroniga ekar ringbarkas varje år för att skapa en kontinuitet av nydöd ved i området om naturligt nydöd ved saknas.
- Vägen in till Pukeska gravkapellet bevaras som en enkel grusväg.
- I Ö delen av Pukes röjs all gran bort.

- I SV Pukes i sluttningen mot Byrumaviken röjs de träd bort som går upp i de spärrgreniga ekarnas och aplarnas kronor.
- I N i Gö bokskog, på drumlinen, görs fläckvisa naturvårdsinriktade gallringar av ungträden genom att träd ringbarkas och med avsikt att skapa ett varierande ljusklimat, varierande tillväxtbetingelser för träden och olikåldrighet.
- I områden med täta ungbestånd av ek utförs gallringar för att gynna ekar med väl utvecklad krona genom att enstaka rakstammiga ekar ringbarkas. Träd som växer upp i kronorna på spärrgreniga träd ringbarkas eller fälls.
- Spärrgreniga äldre ekar som hotas av att bli övervuxna av murgröna vitaliseras genom att murgrönestammarna sågas av.
- Rensning av ca 1/4 av dammen görs i omgångar med ca 5 års mellanrum för att gynna långbensgroddans fortplantning. Bestånd av dyblad ska finnas kvar efter rensningarna. Rensningarna upprepas tills hela dammen är rensad och därefter vid behov.
- Minst 50 % av de bortgallrade träden ringbarkas och lämnas kvar som stående död ved.
- I Gö bokskog söder om drumlinen görs punktåtgärder för att förhindra att träd växer in i och skadar kronorna på de fem grova ekarna, almen och de två askarna. Träd som ska gallras bort ringbarkas och får bilda stående död ved.
- I SV delen av Gö bokskog norr om parkeringsplatsen röjs aspely utanför det äldre aspbeståndet. I norra delen görs en kraftig gallring av yngre träd (diameter < 10cm) för att gynna spärrgreniga ekar.
- I SO i Byrum gallras yngre avenbok bort genom ringbarkning.
- Minst 20 % av bortgallrade stammar lämnas kvar som ringbarkade torrakor. Vid gallringar gynnas speciellt ek, alm, lind och ask.
- I N i Byrum på höjdsträckningen röjs fram krattek och tall som trängs av främst enbuskar. Rövning även av slån och lönn. En äldre krattek i kanten av bronsåldersröset får röjas bort.
- I N i Gömarken intill väg och åker lämnas minst 10 % av träden som ska gallras bort, ringbarkas som enskilda torrakor eller grupper med torrakor. Endast hassel som går upp i kronorna på spärrgrenig ek beskär. Efter buskrövning bör området betas efterföljande sommar.
- Naturvårdsinriktade gallringar av ungslogen i huvudsak av träd med en diameter mindre än 10cm.

För delområde 4B dessutom:

- I SO i Pukes sker rensning av dammen intill vägen i södra delen av området. Åtgärden görs inom 5 år för att dammen ska bli bättre som lekvatten för långbensgroddan.
- Diken som avvattnar mark utanför reservatet får rensas.
- I SV i Gö bokskog nordost om vägskälet görs rövningar av träd och buskar under Säteseiken och gallring av trädskiktet upp till 30 meter från ekens krona.

- Gallring av lövslyet i tallplanteringen. Gallring av träd i anslutning till ek, ask och sälg med större kronor genom att ringbarka konkurrerande träd. Tåta bestånd ska självgallra.
- Naturvårdsinriktade gallringar av alplanterarna

För delområde 4C dessutom:

- I SO i Pukes sker avverkning av all gran.
- Fläckvisa gallring av unga smalkroniga lövträd. Minst 33 % av de bortgallrade träden ringbarkas för att bilda stående död ved. Några smalkroniga ekar ringbarkas varje år för att det ska finnas en kontinuitet av nydöd ved i området.
- För att tills vidare underlätta spridning genom området för vedinsekter kan fyra mulmholkar sättas upp i området.
- På ytan V om den förra sker kraftig gallring av björken inom 5 år för att gynna ädellövträd. Stängslet tas bort inom 10 år.
- I S i Gö bokskog på föryngringsyta görs naturvårdsinriktade gallringar av främst björk för att skapa olikåldrighet och träd med stora kronor.
- Stängslet tas bort inom 5 år.

För delområde 4D dessutom:

- Diket som avvattnar mark utanför reservatet får rensas.
- Gran röjs bort men i övrigt fri utveckling. Granen tas bort i omgångar när populationerna av granbarkborrar är låga. Först röjs unga granar bort och granar som växer upp i kronorna på tallar och ekar. Större granar bildar torrakor efter ringbarkning eller bankning eller fälls och lämnas som lågor.
- I SV i Gömarken på landsidan ringbarkas de alar som ska tas bort för att gynna spärrgreniga ekar och andra lövträd.
- Uppspolade alger rensas bort från strandkärret under hösten/vintern för att tillgodose en god vattenkvalitet för groddjuren.
- Rensningar av strandkärret sker av tät, högvuxen vegetation i anslutning till kvarvarande fria vattenytor. De kvarvarande fria vattenytorna ska inte röras vid rensningar för att vara en fungerande del av kärret tills den rensade delen fungerar för groddjurens fortplantning.
- Vid strandkärrets utlopp sparas den täta och högväxta vegetationen för att minska risken att fisk kommer in kärret vid högvatten i östersjön.

För delområde 4E dessutom:

- I SV i Pukes intill åker gallras 10 % av alarna genom ringbarkning.
- Diken som avvattnar mark utanför reservatet får rensas.
- Punktgärder utförs för att ekarna och andra ädellövträd ska kunna utvecklas till stora träd och bli gamla. Efter en gallring får albeståndet utvecklas fritt. Med gallringen skapas torrakor och lågor.
- I de yngre bestånden görs åtgärder för att skapa luckighet och ojämna tillväxtbetingelser samt att öka mängden död ved

- I SO i Byrum gallras ensamstående alstammar en gång för att skapa varierande tillväxtförhållanden och mindre luckor.
- Minst 50 % av träden som ska gallras bort och som står på minst 20m avstånd från vägen eller åkerkant ska ringbarkas och bilda torrakor.

För delområde 4F dessutom:

- I NV i Byrum längs stranden görs naturvårdsinriktad gallring av tall och av unga lövträd för att gynna tall och träd med väl utvecklade kronor främst av ek, alm, lind, ask och björk.
- Minst 10 % av träden som ska gallras bort och som står på minst trädängds avstånd från vägen ska ringbarkas och bilda torrakor.
- All sycomorlön röjs bort.
- I SV i Gö bokskog friställs befintliga ekar. Gallring av tall för att gynna lövträd och utvecklingen av storkroniga tallar.
- Avverkning av all gran när befintliga lövträd är stabila. Kör ut stammar och grenar av gran.
- I SV i Byrum intill Gökalvs badplats sker gallring av ungsbogen samt runt tall och spärrgreniga ekar. 10 % av träd som ska gallras bort och som står på minst trädängds avstånd från stigar ska ringbarkas och bilda torrakor.

För delområde 4G dessutom:

- Granen slutavverkas inom 10 år.
- I S Pukes tas burarna bort när de planterade ekarna i burarna blivit tillräckligt stora för att klara älgbete.
- Fläckvisa röjningar och gallringar av unga träd för att skapa en ojämn, olikåldrig och luckig skog. Röj bort lärk, gran och druvfläder.
- I N i Pukes sätts upp 10 st. burar (2x2 m) där de första ekarna kan etableras från ditlagda ekollon från intilliggande område.
- Slutavverka all gran inom 10 år.
- I Ö i Pukes röjs alla barrträd och bok bort. Alla burarna tas bort.
- I N i Byrum kan östra delen av ytan söder om gravfältet av kulturmiljöskäl ingå i en betesfälla runt lämningarna av Byrums by.
- I S i Byrum intill åkern röjs druvfläder bort och övriga lövträd gallras två gånger med 10 års mellanrum för att gynna ädla lövträd. Därefter görs punktåtgärder runt ädellövträd för att stora kronor ska utvecklas på unga träd.
- Friställ befintliga lövträd.
- I S i Byrum sker slutavverkning av granen och därefter självföryngring av tall, ek och björk.
- Naturvårdsinriktade gallringar för att gynna främst tall, ek, lind, alm, ask och rönn. Minst 33 % av lövträden som ska gallras bort ska ringbarkas och bilda torrakor

5.5 Skötselområde 5. Våtmarker som omfattas av myrskyddsplanen

Areal: 10,3 ha, varav

delområde 5A: 3,6 ha alsumpskog

delområde 5B: 6,7 ha skogbevuxen myr

Beskrivning

Skötselområdet består av de våtmarker inom naturreservatet Gö som omfattas av den nationella myrskyddsplanen. De utgörs dels av ett alkärr och dels en tallmosse uppdelad på två ytor som är belägna i Gömarken.

Delområde 5A: En yta.

Ålabokärret är en alsumpskog på 3,6 ha med stora socklar och fria vattenspeglar. Socklarna är helt eller delvis övervuxna med blåmossa. På stränderna växer en del gran. Alskogen fortsätter mot väster på fuktig mark. En kraftledning korsar och delar därmed alsumpskogen. I kraftledningsgatans solbelyst område lever bland annat citronfläckad kärrtrollslända. Förutom att delområdet ingår i den nationella myrskyddsplanen är det även klassat som en nyckelbiotop och ingår i Natura 2000-området Gömarken.

Delområde 5B: Två ytor.

Boamossen är en 6,7 ha stor myr med tall, glasbjörk, ek och al på socklar. Laggen är välutvecklad. Vid utloppet mot sydväst finns ett björkkärr. I fältskiktet växer tuvull, blåbär, lingon, brunven och med vitmossa i botten. Död ved är vanligt förekommande i form av tallågor, torrakor och högstubbar. Boamossen delas i två likartade delar av en remsa med fast mark. I den östligaste delen har man brutit torv. Den delen av mossen har utlopp mot öster via ett dike. Västra delen har sitt utlopp i sydväst genom en alsumpskog där det också finns ett grävt mindre viltvatten. Hela Boamossen ingår i den nationella myrskyddsplanen. Den västra delen är även klassad som en nyckelbiotop och ingår i Natura 2000-området Gömarken.

Bevarandemål

- Trädskiktet är olikåldrigt.
- Träden får åldras, dö och brytas ner på platsen.
- Hydrologin påverkas inte av åtgärder i området som innebär att det blir torrare.
- Citronfläckad kärrtrollslända kan leva i området.

För delområde 5A dessutom:

- Arealen *Lövsumpskog (9080) utgör minst 3 ha.
- Trädskiktet domineras av al på stora socklar och alen växer på fuktig mark där den får utvecklas fritt utan konkurrens med gran. Ingen gran finns i området.
- Trädskiktets täckningsgrad utanför kraftledningsgatan varierar mellan 70–100 %.
- I kraftledningsgatan finns en solbelyst glänta även om kraftledningen tas bort.

För delområde 5B dessutom:

- Arealen *Skogsmyr (91D0) utgör minst 6 ha.
- Myren är relativt orörd.
- Trädskiktet domineras av tall med inslag av björk med en täckningsgrad varierande mellan 0 – 100 %.
- Gran konkurrerar inte med tall eller andra trädslag.
- Diket som dränerar östra mossen får växa igen.
- Viltvattnet längst i sydväst är en god fortplantningsmiljö för långbensgrodor och större vattensalamander.

Skötselåtgärder

För delområde 5A:

- Eventuella körskador i kraftledningsgatan repareras för att hydrologin inte ska påverkas av spårbildning.
- Kraftledningsgatan hålls öppen så där finns en solbelyst glänta även om kraftledningen tas bort.

För delområde 5B gäller dessa skötselåtgärder tills vidare endast utanför laggen:

- Granen tas bort i omgångar. Detta görs i huvudsak genom ringbarkning.
- Först röjs unga granar bort och granar som växer upp i kronorna på tallar och ekar.
- Gallring av björk görs för att gynna tall runt mossen.

5.6 Skötselområde 6. Barrplantering med omföring av trädslag

Areal: 33,4 ha, varav

delområde 6A: ca 11,8 ha som ska ingå i betade skogar

delområde 6B: ca 25 ha som ska ingå i ej betade skogar

Beskrivning

Skötselområdet består av ett antal ytor med barrplanteringar som antingen har avverkats och är föryngringsytor, eller ska avverkas. De ska omföras till annat trädslag.

Delområde 6A: Fem ytor.

I delområdet ingår föryngringsytor med gran för slutavverkning samt nyligen slutavverkad granskog. Målet är att de ska ingå i skötselområde 3. ”Betade skogar med begränsad skötsel av träd- och buskskikt” och på sikt utvecklas med till naturligt föryngrade olikåldriga, luckiga blandlövskogar med intern dynamik.

I Pukes finns en liten grandominerad yta på 0,8 ha med rönn, asp, ask, lönn, hagtorn och hassel. I fältskiktet finns bland annat vitsippor, svalört, tandrot, buskstjärnblomma, tuvtåtel och andra gräs.

Övriga av delområdets ytor ligger i Gömarken. Två mindre ytor på 1,1 ha respektive 1,3 ha består av gallrad ca 30-årig granplantering med enstaka björkar. Granen har avverkats sommaren 2008. På ytan finns kvar ett glest skikt med björkar samt några tallar. Några av björkarna har blåst omkull efter avverkningen av granen.

Neråt Gö udde finns en 5,6 ha stor granplantering på dikad före detta åkermark. Granskogen är gallrad och ca 30 år gammal. Endast någon enstaka björk finns i området. En annan granplantering på 3,0 ha sydväst om Gö läge är ca 25-30 år gammal. I västra delen finns ung björkskog med lite gran och tall.

Delområde 6B: *Åtta ytor.*

Delområdet består dels av föryngringsytor med unga oskötta skogsförnyringar uppkomna innan reservatets tillkomst som idag är "förvildade" med skogsskötselterminologi. Dels är det ytor med gran för slutavverkning samt nyligen slutavverkad granskog. Målet är att de ska ingå i skötselområde 4. "Ej betade skogar med begränsad skötsel av träd- och buskskikt" och på sikt utvecklas med till naturligt förnygrade, luckiga olikåldriga blandlövskogar med intern dynamik.

Några av ytorna ligger i Pukesområdet. Den nordligare utgörs av en luckig granplantering på 2,2 ha med enstaka yngre lövträd av björk, bok och hassel. I fältskiktet finns bland annat vitsippor, harsyra, svalört, buskstjärnblomma, vårfryle och gräs.

På två tidigare granplanteringar slutavverkades granen sommaren 2008. Den ena ytan som är på 1,7 ha har kvar ung rönn och hassel. I fältskiktet finns hässlebrodd, rödblära, harsyra, buskstjärnblomma och vårfryle. Den andra ytan på 0,9 ha är omgiven av ek-askskog, spärrgrenig ek, rönn, lönn, lind, hassel och hagtorn. I fältskiktet växer bland annat hässlebrodd, lundslok, vårbrodd, vårfryle, vitsippa, harsyra, rödblära, buskstjärnblomma, skogsbingel, liljekonvalj, nässlor och hallon. Söder om dessa finns en föryngringsyta och granplanteringar på 4,0 ha där även ett tätt ädelgranbestånd ingår. På föryngringsytan finns burar med planterade ekar. Rönn, björk, hassel, brakved, hagtorn, krusbär, björnbär och druvfläder är självförnygrade på föryngringsytan. I fältskiktet växer bland annat buskstjärnblomma, rödblära, vitsippa och gräs.

I södra delen av Pukes finns en föryngringsyta på 4,0 ha och granplanteringar där även ett tätt ädelgranbestånd ingår. På föryngringsytan finns burar med planterade ekar. Rönn, björk, hassel, brakved, hagtorn, krusbär, björnbär och druvfläder är självförnygrade på föryngringsytan. I fältskiktet växer bland annat buskstjärnblomma, rödblära, vitsippa och gräs.

En yta på 3,4 ha ligger i den östra delen av Gö bokskog. Det är en granskog med sly av hassel, asp och ung ek. I norra delen finns en blandskog med al, spärrgrenig ek, skogsek, avenbok, björk, rönn och hassel. I fältskiktet växer vitsippa, buskstjärnblomma, harsyra, vårfryle, skogsbingel, tandrot och rödblära. I området finns en föryngringsyta på ca 0,8 ha med 1 – 2 m höga planterade ädelgranar samt björk, hassel, avenbok och rönn.

I Byrumsområdet finns tre av delområdets ytor. Gränsande till Byrumavikens vassbälte ligger en 4 ha stor gallrad granplantering med alm, björk, ek och tall. Där finns ungplantor av alm, ask och rönn. I fältskiktet växer bland annat hässlebrodd, lundslok, rödblära, löktrav, ormbär, tandrot, vitsippa, skogsbingel, harsyra, nässlor och hallon. I östra delen finns några gamla, grova och spärrgreniga ekar. Vid en äldre stenbrygga finns en kås som fortfarande underhålls och används. Sydvästra delen är slutavverkad med

täta uppslag av björk, säl, fläder, druvfläder och hallon. Ytan är planterad med lärkträd.

Söder om gravfältet vid Nötabnabben ligger en yta på 4,9 ha bestående av granplanteringar med några grova ekar och några yngre spärrgreniga ekar längs stenmuren i syd. I västra delen har det spridit sig gran in i en ekdominerad ekskog. I samband med åtgärder mot granbarkborre i juni 2008 har även den planterade granskogen gallrats kraftigt och granen har slutavverkats i de västra delarna där det finns en olikåldrig ekdominerad lövskog. I fältskiktet finns kruståtel, skogsstjärna, liljekonvalj och blåbär. I västra delen ner mot vattnet växer äldre tallar. Där finns också en grillplats och picnicbord.

I södra delen av Byrumsområdet finns en yta på 3,9 ha med täta granplanteringar, med mycket björk och tall i västra kanten. Delar av den unga granplanteringen kan tills vidare fungera som skydd för viltet. Sommaren 2007 avverkades större delen av granarna i samband med granbarkborrebekämpningen. I södra delen finns en luckig granplantering med lite tall och ek runt hållmark.

Bevarandemål

- Trädskiktet är olikåldrigt.
- Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 30 – 100 %, andelen lönn är högst 10 %.
- Inslag av tallar förekommer, en del storkroniga.
- Ek, alm, andra lövträd och tall kan utvecklas till stora träd.
- Nya spärrgreniga ekar och andra träd kan utvecklas i området.
- Buskskiktet domineras av hassel och blommande, bärande buskar med en täckningsgrad som varierar mellan 5 – 20 % (ej druvfläder).
- Träd får åldras, dö och brytas ner på platsen.
- Fältskiktet innehåller minst 15 arter knutna till naturliga naturliga gräsmarker enligt artlista upprättad vid basinventeringen.
- På lång sikt finns förutsättningar för att läderbaggen ska kunna leva i delar av området.
- På sikt finns förutsättningar för att ekoxlarver kan utvecklas i delar av området.

För delområde 6A dessutom:

- En gles betad, luckig, i huvudsak självföryngrad lövnaturskog utan inslag av gran, med lövträdsarter som ek, ask, lönn, björk, rönn, hagtorn, säl och hassel där stora ekar och spridda hasselbuskar kan utvecklas fritt.

För delområde 6B dessutom:

- En luckig, lövträddominerad och i huvudsak självföryngrad skog med ek, ask, björk, lönn, lind, alm, rönn, säl och hassel samt tall och utan inslag av gran.
- Delar av unga granplanteringar kan under en övergångsperiod fungera som skydd för viltet.
- Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 60 – 100 %.

- Buskskiktet ska domineras av hassel och blommande, bärande buskar.
- I N delen av Byrumsområdet ska kulturlandskapet från Nötanabben till Byrum synliggöras av kulturmiljöskäl.
- I Ö delen i Gö bokskog finns en gles lövblandskog björk, avenbok, ek, al och rönn. Skogen bildar på sikt en naturlig fortsättning på skogen i väster.

Skötselåtgärder

- Slutavverkning av granen inom 10 år.

För delområde 6A dessutom:

- Bete med idisslande djur, i första hand nötkreatur eller får, även i sambete.
- Självförnygring med lövskog. Buskar är nödvändiga för att trädplanter ska överleva och för insektslivet i området.
- Gallring av täta bestånd av unga lövträd/ självföryngrade träd.

För delområde 6B dessutom:

- I N Byrum kan östra delen av ytan söder om gravfältet vid Nötanabben samt nordvästra delen av ytan väster om Byrumaviken betas för att åskådliggöra områdets kulturvärden.
- I Ö delen i Gö bokskog sker gallring av ungträd vid två tillfällen. Vid andra gallringen ringbarkas de flesta träden som ska gallras bort. Endast träd som kan nå vägen fälls och dessa kan tas ut.
- I S delen av Pukes tas burarna bort när de planterade ekarna däri blivit tillräckligt stora för att klara älgbete. Fläckvisa röjningar och gallringar av unga träd för att skapa en ojämn, olikåldrig och luckig skog.

5.7 Skötselområde 7. Öar

Areal: 5,8 ha

Beskrivning

Till reservatet hör tre öar på vardera ca 2 ha, belägna i Ronnebyfjärden ca 1 km nordväst om Göhalvön. Den nordligaste är Lindeskärvet, en 2,3 ha stor ö med tuviga gräsmarker och ett stråk av kala hållmarker som täcker ca 20% av ytan. I det glesa trädskiktet finns i den norra delen en grupp äldre lindar.

Den mellersta ön Lågaskärv på 1,5 ha består av kala hållmarker och grovblockig mark med ett fåtal träd. På blockig mark finns bitvis ett fältskikt mellan blocken.

Norr om Lågaskärv ligger en fiskodling.

Högaskärv som är den sydligast belägna ön är 2,0 ha och består av kala hållmarker och grovblockig mark med ett fåtal träd och enbuskar. Fältskiktet finns främst på lägre liggande delar av ön.

Både Lågaskärv och Högaskärv är fågelskyddsområden och där råder landstigningsförbud från 1 april till 15 juli.

Bevarandemål

- Öarna utvecklas med naturlig dynamik.
- Trädsiktet är olikåldrigt.

För Lindeskärvet dessutom:

- Det finns lind på ön.

För delområde Lågaskärv och Högaskärv dessutom:

- Öarna är en skyddad plats för fåglar att häcka på.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder krävs.

5.8 Skötselområde 8. Marina områden

Areal: 1429 ha, varav

delområde 8A: 1390 ha exponerade vattenområden

delområde 8B: 29 ha grunda vattenområden – Bredasund och Smalasund

delområde 8C: 7 ha skyddad vik – Byrumaviken

delområde 8D: 3 ha lagun –Brunnsviken

Beskrivning

Göhalvön omges av hav i norr, väster och söder. Dessa till stor del opåverkade marina naturmiljöer med dess biologiska mångfald inkluderas i syftet för naturreservatet Gö och ska ha status av marint reservat.

Delområde 8A:

Av de marina områden som omger Göhalvön är 1390 ha exponerade vattenområden som ingår i naturreservatet. Vattendjupet i havet varierar från kustlinjen och ned till över tolv metes djup. Bottnen består av en mosaik av omväxlande hård- och mjukbottnar som till största delen är bevuxna med en rik vegetation av makroalger och ålgräsängar som utgör en viktig livsmiljö för många arter. Fisket regleras inte genom reservatsföreskrifterna.

Vattenområdet söder om Gö udde är övningsområde för helikoptrar stationerade på F17, vilket innebär att lågtflygande helikoptrar kan förekomma över området. Vid vissa övningar deltar även båtar tillhörande Försvarsmakten.

Delområde 8B:

Bredasund är en stor vik eller snarare lagun, väl skyddad från vågexponering. Lagunen står i förbindelse med havet genom Smalasund som är en muddrad kanal. Den västra halvan av lagunen samt ungefär halva Smalasund med en sammanlagd yta på 29 ha ingår i reservatet. Vegetationen i Bredasund varierar stort både geografiskt inom lagunen samt mellan olika år. Studier visar att fiskrekryteringen är god och Bredasund är allmänt känt som ett viktigt lekområde för gädda. På våren bedrivs ett omfattande sportfiske efter gädda, både i Bredasund och Smalasund. Motorbåtstrafik kan ha negativ inverkan på de grunda fysiska habitaterna och genom att sediment som grumlas upp av båttrafiken påverkar växt- och djurlivet.

Delområde 8C:

Byrumaviken är en 7 ha stor skyddad, smal och grund vik på Göhalvöns norra sida. Botteförhållandena är påverkade av Ronnebyån som mynnar norr om viken. Näringsämnen och sediment fångas upp i Byrumaviken vilket resulterar i påväxt av trådalger som kan ha negativ inverkan på både mjuk- och hårbottenvegetation. Byrumaviken är lämplig för både kransalger och fiskrekrytering eftersom det finns stora områden med fin sandbotten. På grund av den fina sandbotten i nordvästra delen av viken är den populär bland sportfiskare som vadar.

Delområde 8D:

Brunnsviken är en liten avsnörd lagun med mycket god fiskrekrytering. Den är belägen längst i norr och södra halvan av lagunen ingår med 3 ha i reservatet. Vegetationen är riklig med stora bestånd kransalger. Brunnsviken har under tre års tid undersökts med avseende på fiskrekrytering och vegetation, vilket ger ett högt forskningsvärde inför framtiden. Motorbåtstrafiken är idag obefintlig eftersom lagunens öppning mot havet är rikligt bevuxen med vass.

Bevarandemål

- Marina vattenområden utvecklas med naturlig dynamik.

För delområde 8A dessutom:

- Ett exponerat vattenområde som utvecklas fritt.
- Området utvecklas utan större påverkan av mänskliga aktiviteter.
- Rikliga bestånd av blåstång och sågtång växer på hårbottenar.
- Det finns mjukbottenar bevuxna med ålgräsängar som är viktiga för att minska erosion samtidigt som de utgör viktiga uppväxtmiljöer för flera marina arter.

För delområde 8B dessutom:

- Vattenutbytet mellan Bredasund och Östersjön är gott.

För delområde 8B och 8D dessutom:

- Ett skyddat vattenområde som utvecklas fritt och är en god uppväxtmiljö för fisk.
- Fiskrekryteringen är god.
- Påverkan från båttrafik är minimal.
- Tillförseln av näringsämnen ökar inte.
- Lagunen utgör en bra livsmiljö för kransalger.

För delområde 8C dessutom:

- En från vågexponering skyddad vik, med fri vattenomsättning från norr.
- Bottenområdena med borstnating, nating, hårsäv, ålgräsängar och kransalger varierar i utbredning, med naturlig dynamik.
- Minskad närsalttillförsel.

Skötselåtgärder

För delområde 8B:

- Smalasund rensas vid behov så att inte vattenutbytet hindras av vegetation av igenväxningskaraktär eller av igenslamning.

5.9 Skötselområde 9. Övriga områden

Areal: 20,1 ha, varav

delområde 9A: 6,0 ha badplatser

delområde 9B: 0,9 ha kulturhistorisk miljö – Pukes fastighet

delområde 9C: 1,3 ha damm med närmiljö

delområde 9D: 11,9 ha vassbälten

Beskrivning

I övriga områden ingår fyra egentligen helt skilda delområden med olika bevarandemål och skötselåtgärder. Det rör sig om de båda kommunala badplatserna, en kulturhistorisk miljö, en damm med närmiljö som är en fladdermuslokal samt några områden bevuxna med bladvass.

Delområde 9A: Två ytor.

I naturreservatet Gö ingår två kommunala badplatser. Millegarne badplats är belägen alldeles vid infarten till reservatet, söder om vägen och ut på en halvö. Vattnet är långgrund och botten består av fin sand. I västra delen och runt parkeringen växer en ekskog med spärrgreniga ekar som vuxit ganska tätt, samt asp, björk och rönn. Ekarna har en diameter på mellan 30-80 cm. Vid badplatsen finns parkeringsplats, sopställ och toalett. Vissa somrar har en korv- och glassvagn varit uppställd på parkeringsplatsen.

Den andra badplatsen ligger i reservatets västra del på halvön Gökalv, norr om vägen. Det är en badplats med öppna sandiga ytor med enstaka spärrgreniga ekar och hållmarker. I norra delen finns täta träd- och buskbestånd med ek, säl, asp, björk, rönn, fågelbär, tall, apel och al. I buskskiktet växer en, slån och rosbusk, bland annat ett vresrosbestånd. Även vid denna badplats finns parkeringsplats, sopställ och toalett.

Sandödlan finns inom området på Gökalv. I kustnära hållmarksområden trivs sandödlan i varierade miljöer. Det ska vara öppet och solbelyst så att sandödlorna kan sola och få upp kroppstemperaturen. Samtidigt ska det finnas ett varierat busk- och fältskikt där ödlorna kan söka föda och gömma sig. På hållmarker hittar man dem ofta vid buskage i kanterna av den öppna hållen.

Bevarandemål

- Kommunala badplatser med parkeringsplats och toalettbyggnad.
- Trädskiktet är olikåldrigt och domineras av ek med inslag av andra lövträd som asp, björk och rönn.
- Buskskiktet domineras av blommande, bärande buskar och har en täckningsgrad varierande mellan 5 – 20 %.
- Inga farliga träd finns runt parkeringsplatser och badplatser, intill vägar eller markerade stigar.

Dessutom vid Millegarne:

- Korv- och glassförsäljning får ske under badsäsongen från en under dagtid uppställd vagn.
- Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 30 – 100 % med högst täckningsgrad i väster.
- Vid badplatsen finns inga utbredda buskage.

Dessutom vid Gökalv:

- I trädskiktets finns även inslag av säl, fågelbär, apel, samt tall och täckningsgraden varierar mellan 30 – 50 %.
- Mellan buskagen finns stora öppna ytor.
- Sandödlan kan fortleva i området.
- Badplatsen har öppna sandiga ytor, hållmarker och spridda spärrgreniga träd som ger skugga. Hållmarkerna är lättillgängliga med öppna stigar för badgäster som föredrar att sola på klipporna. Lämpliga biotoper för sandödlan skyddas för störningar genom att inte röjas för badgäster.
- Stränderna på östra sidan hålls fria från ilandflutna alger.

Skötselåtgärder

- Röjning av vass i de två badvikarna.
- Trädfria ytor hålls fria från buskar.
- Vid Millegarne gallras ungsbogen för att gynna träd med stor krona, samtidigt som brynen bevaras. Träden mot badstranden gallras för att skapa solbelysta gläntor
- Vid Gökalv gallras trädskiktet främst på asp och ung ek. Slån hindras från att breda ut sig till stora buskage. Vresrosen hindras från spridning genom att buskar dras upp med roten.

Skötselåtgärder med hänsyn till sandödlans fortlevnad vid Gökalv:

- Buskar såsom slån, hagtorn, en och nypon samt enstaka träd bör finnas på lokalen för att skapa ett varierat mikroklimat.
- Fläckar med blottad sand, sandig jord och liknande, som inte är lämpliga för badgästerna, ska finnas och vara solbelysta större delen av dagen för att optimera äggens utveckling.
- Det finns låga buskar runt stenblock och i kanten av en del av hållmarkerna för att ge skydd för sandödlan och för att få folk att gå på andra ställen

Löpande skötsel (Ronneby kommun)

- Regelbundet underhåll av parkeringsplatser.
- Regelbunden skötsel/tömning av toalettbyggnader och sopställ.
- Städning av skräp på badplatsen.
- Slå högväxande gräs och örter.
- Bortröjning av uppspolad tång.

Delområde 9B: En yta.

Inom Gö finns ett flertal forn- och kulturlämningar. Några av dessa historiska landskapsavsnitt ska fortsättningsvis hävdas och hållas öppna och dessa ingår under 4.1 Generella riktlinjer. En av reservatets kulturhistoriska miljöer beskrivs däremot här som ett eget skötselområde med särskilda bevarandemål och skötselåtgärder.

Skötselområdet på 0,9 ha utgörs av Pukeska fastigheten, belägen längst upp i nordöstra delen av Pukesområdet. Här ligger amiral Johan af Puke (1751-1816) begravd i en kista tillverkad av kölen till Dristigheten, det skepp han förde när han räddade den svenska flottan genom det så kallade Viborgska gatloppet 1790. Puke var ägare till Göholms gods. Området sköts idag av Johan Pukes släktförening.

Större delen av skötselområdet är klassad som nyckelbiotop och ytan präglas av en betad olikåldrig ekskog med enstaka grova ekar, varav några är mulmekar. Andra befintliga trädslag är ask, lönn, rönn, lind, apel, en, hassel och hagtorn. Läderbagge finns i minst en av mulmekarna. Lavfloran är mycket rik på de äldre träden. I fältskiktet finns bland annat vitsippa, svalört, skogsbingel, majsmörblomma, skogslök, buskstjärnblomma, maskros, vårbrodd, hundäxing och andra gräs. I stora delar av området växer björnbär.

Bevarandemål

- En betad skog med öppna gläntor.
- En betad olikåldrig ekblandskog med spridda grova träd.
- Trädskiktet är olikåldrigt och domineras av lövträdsarter som ek, lind, lönn och rönn.
- Nya spärrgreniga ekar kan utvecklas i området
- Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 30 – 70 % med lägst täckning upp mot stenmuren runt gravkapellet. Buskskiktet domineras av en, hassel och blommande, bärande buskar och har en täckningsgrad varierande mellan 5 – 10 %.
- Vägen in till Pukeska gravkapellet bevaras som en enkel grusväg.
- Träden längs vägen till gravkapellet bildar en allé och i det närmaste ett tak över vägen. Dessa träd är stamkvistade upp till ca 3 meters höjd och inga nedhängande grenar finns mot vägen under denna nivå. Det finns inte mycket död ved i alléns trädkror.
- Buskskiktet är glest så att området blir överskådligt och kapellet väl synligt.
- Fältskiktet innehåller minst 15 arter knutna till naturliga gräsmarker enligt artlista upprättad vid basinventeringen.
- Äldre träd får åldras, dö och brytas ner på platsen.
- Förutsättningar finns för att läderbaggen ska kunna leva i området.
- Förutsättningar finns för att ekoxlarver kan utvecklas i området.
- Kulturlämningarna bevaras på ett överskådligt sätt och hålls fria från uppväxande vedartade växter.
- Kapellet är väl synligt från större delen av fastigheten.
- Lågor och torrakor finns inte närmare stenmur eller väg än 20 m.

Skötselåtgärder

- Bete med nötkreatur. Området betas tillsammans med intilliggande skötselområden.
- Återkommande naturvårdsinriktade gallringar och röjningar som syftar till att uppnå bevarandemålen.
- Naturvårdsinriktade gallringar i träd och buskskikt för att gynna uppkomsten av spärrgreniga träd med väl utvecklad krona.
- En kontinuitet av innanmurkna träd eftersträvas.
- Vägen in till Pukeska gravkapellet bevaras som en enkel grusväg.
- Röjning av buskar och sly får utföras av släktföreningens medlemmar vid deras årliga möte på Gö.
- Träden närmast vägen till gravkapellet kan stamkvistas på nedre delen av stammen för att skapa en lövtunnel i allén. Lågt sittande grenar kan även tas bort på andra träd för att kapellet ska vara väl synligt i hela området.
- Fällning av träd som kan skada stenmuren och kapellet.

Delområde 9C: En yta.

Delområdet på 1,3 ha utgörs av en bevattningsdamm med angränsande mark och som är en fladdermuslokal. Där växer en björkdominerad lövblandskog med ek, säl, al, hassel och hagtorn. Trädskiktet är luckigt och buskskiktet är bitvis tätt. Marken är bitvis fuktig. På massorna från en grävd damm växte tidigare en tät björkskog som avverkades under hösten 2006. Ytan är på väg mot igenväxning med björksly. I dammen växer en smal bård med bladlöss längs kanterna.

Bevarandemål

- Dammen har en stor öppen vattenspegel där fladdermöss kan jaga. Den öppna vattenytan utgör 70-90 % av dammen.
- Runt dammen där massorna ligger är halvöppet med rader av låga björkar och enskilda låga buskar, till skydd för jagande fladdermöss. Ungbjörkarna är av 2-3 m. höjd med en täckningsgrad på 10 – 20 %.
- Det finns en luckig lövblandskog med ett väl utvecklat buskskikt som inte får bilda större sammanhängande buskage.
- Trädskiktet är olikåldrigt och domineras av lövträdsarter som ek, säl, al och björk
- Trädskiktets täckningsgrad varierar mellan 60 – 100 %.
- Äldre träd får åldras, dö och brytas ner på platsen.
- Buskskiktet domineras av blommande, bärande buskar.
- Dammen har vindskydd och är solbelyst. På vallarna runt dammen är trädskiktet glest och luckigt.
- Dikets funktion inom gränsen för tidigare djup och bredd upprätthålls för att skador inte ska uppkomma utanför reservatet.

Skötselåtgärder

- Röjning av ungbjörk runt dammen
- Diken som avvattnar mark utanför reservatet får rensas.

Delområde 9D: Fem ytor.

Delområdet består av vassbälten. Längst i norr i Pukes finns två ytor på sammanlagt 2,8 ha. med ett bladvassbälte mot vattenområdet Brunnsviken, som är en skyddad lagun. På den östra ytan finns även en remsa med betad havsstrandäng som ingår i intilliggande betesfälla.

Utmed och innanför Byrumaviken ligger ett 6,3 ha stort vassområde. Öster om Gökalv badplats finns ett vassbevuxet strandområde på 0,8 ha. Innanför Kålviken väster om Millegarne badplats finns ytterligare ett område på 2,6 ha som till största delen är täckt med bladvass. Längs stranden växer en smal, tät yngre lövskog med enstaka spärrgreniga ekar med en diameter ca 40-50 cm, samt al, björk, rönn och salixbuskage.

Bevarandemål

- Vassen får utvecklas fritt där den inte betas.
- Vassområdet som gränsar till betesmark kan betas.
- Söder om Byrumaviken får dikets funktion upprätthållas inom gränsen för tidigare djup och bredd, för att skador inte ska uppkomma utanför reservatet.
- Vid Kålviken utgör trädsiktet ett stormfast bryn ut mot vattnet och ett orört vassbälte. Skogen domineras av lövträd som ek, al, rönn och björk och där finns friställda spärrgreniga träd. Det finns även stora salixbuskage.

Skötselåtgärder

- Al som sprider sig in i området röjs bort. Al ska ringbarkas och dö innan den avverkas för att minska uppslag av alsly.
- Söder om Byrumaviken får diken som avvattnar mark utanför reservatet rensas, inom gränsen för tidigare djup och bredd.
- Vid Kålviken får röjning göras av smalkroniga träd som växer in i kronorna på spärrgreniga ekar och flerstammiga större björkar där det kan ske utan att skada stormfastheten i brynet.

6 Friluftsliv och turism**6.1 Beskrivning**

Naturreseptatet är ett populärt rekreatiionsområde för såväl närboende som mer långväga besökare. Reservatet med dess flora och fauna i en mångfald av naturmiljöer med såväl trädklädda som öppna betesmarker och variationsrika skogar, med våtmarker och närheten till havet ger allmänheten möjlighet att njuta av landskapet samt ta del av och få förståelse för områdets natur- och kulturhistoria.

Tillgänglighet

Till naturreseptatet Gö kommer man på bilväg österifrån vid Millegarne. Genom reservatet leder en väg västerut till Gökalv och badplatsen där. En annan väg, Ällekåsavägen, leder en bit söderut mot Gö udde och övergår till privat väg. Dessa bilvägar ingår inte i reservatet. Inom själva reservatet är inga vägar öppna för biltrafik för allmänheten.

Två kommunala badplatser finns inom reservatet, en vid Millegarne och en vid Gökalv. Dessa båda badplatserna lockar många badgäster och varma somardagar kan båda parkeringsplatserna vara helt fyllda och flera bilar dessutom står parkerade längs vägen. Områdets, och särskilt badplatsernas, popularitet gör att det finns behov av att utöka parkeringsmöjligheterna vid dessa. Parkeringsplats ska också finnas vid Ällekåsavägens början i Gö. Markerade stigar ska finnas i Gömarken och från Gökalvs badplats till Nötanabben och Byrum.

Inom reservatet finns några vandringsleder och stigar. En äldre vandringsled går från badplatsen på Gökalv till gravfältet vid Nötanabben och vidare upp till ett bronsåldersröse på höjden lite söder om gravfältet. Vid gravfältet finns en grillplats och ett bord med bänkar. Vandringsleder kommer att markeras i Gömarken och från Nötanabben genom skogen tillbaka till badplatsen på Gökalv. Stigen längs strandvallen behöver röjas. Ett par av vandringslederna i södra delen av Gömarken skulle med enkla åtgärder kunna bli såväl handikapp- som barnvagnsanpassade. Det är dels den gamla vägen till Nötanabben på drygt 1 km, dels en kortare sträcka ut på Gö udde (ca 800 m räknat från planerad p-plats).

En ridstig leder från vägen invid Millegarne badplats norrut i Gö bokskog och fram till en paddock belägen utanför reservatet, intill de öppna och odlade markerna. Ridstigen ska markeras. I Bilaga 9 som visar anordningar för friluftslivet finns leder, informationstavlor, parkerings- och rastplatser markerade.

Information och anläggningar

Informationstavlor med beskrivning av reservatet ska finnas vid parkeringsplatserna vid de kommunala badplatserna och vid östra änden av Ällekåsavägen, samt vid stigen som leder in i reservatet från byn Gö mot Gö udde och vid vägen västerut från Göholm. Informationsskyltar om fornlämningar och geologiska formationer sätts upp i anslutning till stigar och vägar.

Ronneby kommun sköter de båda kommunala badplatser med parkeringsplatser, toaletter och soptunnor.

6.2 Övergripande mål

Områdets natur ska kunna upplevas utan att reservatets naturvärden påverkas negativt. Målet för friluftslivet inom naturreservatet Gö är att göra delar av Gömarken och området mellan Gökalvs badplats och Byrum lätt att besöka. Besökare ska dels få möjlighet att lära sig mer om områdets naturvärden kopplat till dess geovetenskapliga och kulturhistoriska utveckling, dels kunna erbjudas möjlighet till rekreation genom att vistas i ett naturskönt landskap.

6.3 Anläggningar för friluftslivet

Bevarandemål

- Det finns minst 5 väl underhållna större informationstavlor med beskrivning av reservatet och 2 mindre.
- I anslutning till viktiga fornlämningar längs stigar och vägar finns mindre informationstavlor som beskriver fornlämningen (storlek A4 – A2).
- I anslutning till strandvallen i Gömarken finns en informationstavla om kvartärgeologin i området.
- Ca 8,5 km markerade stigar och vandringsleder inom reservatet är väl underhållna.
- Ridstigen är markerad och underhållen.
- Parkeringsplatser finns vid de kommunala badplatserna. Vi behov räknat under badsäsongen kan de byggas ut för ytterligare ca 20 bilar vardera.
- En parkeringsplats med utrymme för minst 5 bilar finns i östra änden av Ällekåsavägen.
- Renhållningsanläggningar som soptunnor och toaletter finns vid badplatserna vid Gökalv och Millegarne. Dessa sköts av Ronneby Kommun.
- Bänkar och bord finns vid Ällekås, Nötanabbens gravfält och vid sydöstra stranden av Kammarsvik.
- Anordningar för friluftslivet ska utformas på ett sätt som minskar risken för förstörelse eller oönskat slitage på de natur- och kulturmiljövärden som finns i reservatet.

Istandsättningsåtgärder

- Informationsskyltar med beskrivning av reservatet sätts upp vid parkeringsplatserna vid de kommunala badplatserna och vid östra änden av Ällekåsavägen, samt vid stigen som leder in i reservatet från byn Gö mot Gö udde och vid vägen västerut från Göholm.
- Informationstavlor om fornlämningar sätts upp vid viktigare fornlämningar i anslutning till stigar och vägar.
- Vandringsleder markeras i fält.
- Ridstig markeras i fält.
- En parkeringsplats med plats för minst 5 bilar anläggs /iordningställs vid början av Ällekåsavägen.

Underhållsåtgärder

- Regelbunden översyn av parkeringsplats, informationsskyltar, stigmarkeringar mm.
- Regelbunden skötsel/tömning av toaletter och soptunnor.

7 Utmärkning av reservatsgräns

Utmärkning av reservatets gräns ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

8 Bränder och brandbekämpning

Brand anses i huvudsak vara negativt för de befintliga värdena i reservatet. Bränder inom naturreservatet ska släckas enligt gällande lagar. Släckningsarbete sker med försiktighet i samråd med reservatsförvaltningen så att naturvärdena, till exempel äldre lövträd och gammal tall, inte skadas. Vatten för släckningsarbete bör inte tas från mindre, naturliga eller grävda vattensamlingar under vår och sommar. Vatten bör inte heller tas om nivån är så låg att vattensamlingen riskerar att torka ut eller på annat sätt förstöras.

Eftersläckning och bevakning

Markägaren är enligt lag skyldig att utföra eftersläckning och bevakning. Om så inte sker kan räddningstjänsten utföra eftersläckning. I sådant fall står Länsstyrelsen för kostnaderna, och reservatsförvaltningen tar ansvaret för släckningsarbetet i samråd med markägaren.

Eftersläckning

Eftersläckning bör utföras så att naturvärden gynnas. Eftersläckningen koncentreras lämpligen till skyddszoner i brännans ytterkant. Skyddszonernas bredd bedöms från fall till fall beroende på risken för spridning till omgivningen. Vid en uppenbar risk bör skyddszonens bredd vara minst en trädlängd. Inom skyddszonen släcks alla glödbränder. Brinnande/glödande mindre träd och grenar kastas om möjligt in innanför skyddszonen. Glödbränder släcks lämpligen med vattenbegjutning. Innanför skyddszonen kan branden tillåtas brinna ut av sig själv. För flera av de brandberoende/-gynnade arterna är glödbränder mycket viktiga. Glödbränder kan i vissa fall pågå under mycket lång tid. Reservatsförvaltaren avgör när slutlig släckning av hela området ska göras.

Åtgärd efter brand

Framtida skötselåtgärder utreds för varje enskilt område som påverkats av brand.

9 Jakt /Jakt och fiske

Ingen inskränkning

Rätten till jakt och fiske inskränks inte av reservatsbildningen annat än på Högaskär och Lågaskär under tiden 1 april till 15 juli där reservatsföreskrifterna ersätter föreskrifterna för de tidigare fågelskyddsområdena på dessa öar.

Skyddsjakt

Inom naturreservatet får skyddsjakt ske på predator eller annat djur som väsentligen stör eller hotar områdets naturvärden. Markägaren har skyldighet att utse jägare.

Jaktutövandet får inte ske i strid mot reservatsbestämmelser eller skötselplan.

10 Tillsyn, dokumentation och uppföljning

10.1 Tillsyn över föreskrifter

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av föreskrifter.

10.2 Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av bevarandemål kommer att ske enligt av Naturvårdsverket fastställda manualer.

10.3 Dokumentation av skötselåtgärder

Dokumentation av skötselåtgärder kommer att ske i skötseldos.

11 Kostnader och finansiering

Naturvårdsförvaltaren bekostar åtgärder enligt skötselplanen. Skötselrådet gör prioriteringar av vilka åtgärder som är möjliga med hänsyn till tillgängliga medel för skötsel.

12 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Vem	Prioritet*	När
Slåtter	Delområde 1A-1C	Förvaltaren	1	Varje år i september
Slåtter	Delområde 1D	Förvaltaren	2	20 juli-15 augusti
Betesdrift	Skötselområde 2, 3 Delområde 1A & 1C	Förvaltaren	1	Varje år
Betesdrift	Delområde 2F	Förvaltaren	1	Varje år
Röjning runt gamla träd	Över hela reservatet	Förvaltaren	1	Från 2009
Gallring, röjning, ringbarkning	Planeras av skötselrådet	Förvaltaren	2	Från 2009
Slutavverkning av gran	Skötselområde 6	Förvaltaren	1	Inom 10 år
Busk- och slyröjning	Skötselområde 9B	Pukes släktförening	1	Varje år
Dikesrensning	Delområde 2H, 4A, 4B, 4D, 4E, 9C	Förvaltaren	2	Vid behov
Stängseluppsättning	Utbyte av befintliga stängsel	Förvaltaren	1	2009-2010
Stängseluppsättning	Fällindelning av Gömarken	Förvaltaren	2	2010-2015
Informationstavlor	Se bilaga 6	Förvaltaren	1	2009
Markerad led/ markerad ridstig	Se bilaga 6	Förvaltaren	1	Inom ett år
Planerad led	Se bilaga 6	Förvaltaren	3	Inom 10 år
Parkeringsplatser /renhållningsanläggning	Se bilaga 6	Ronneby kommun /Förvaltaren	1	Årligen
Planerad parkering	Se bilaga 6	Förvaltaren	3	Vid behov
Forn- och kulturlämningar	Se bilaga 7	Kulturmiljvården /Förvaltaren	1	Varje år
Uppföljning av skötselåtgärder	Enligt nationella program för uppföljning	Länsstyrelsen	1	Efter utförda åtgärder
Uppföljning av bevarandemål	Enligt nationella program för uppföljning	Länsstyrelsen	1	

*Prioritet 1 till 3, varav 1 är högst

Naturreseervatet Gö i Ronneby kommun har bildats i syfte att bevara områdets biologiska mångfald, såväl på land som i vatten. De biologiska värdena är till stor del knutna till områdets ädellövskogar, ekhagmarker och sumpskogar, men även till marina miljöer som undervattensklippor och skyddade grunda vikar med mjukbotten. Skyddet av de marina miljöerna innebär att Gö är Blekinges första marina naturreseervat. Andra viktiga syften är att återställa och skapa ädellövskog på ytor där det tidigare vuxit gran, samt att bevara och utveckla områdets kvaliteter för friluftslivet.

I reseervatet ingår de två Natura 2000-områdena Gö bokskog och Gömarken.

Skötselplanen innehåller syftet med reseervatet, en markhistorisk beskrivning samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området. Den innehåller även information om friluftsliv och turism, samt om hur en framtida uppföljning av området är tänkt att ske.